

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van

DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Hoofdredacteur:

E. J. C. van Hootegem, Generaal-Majoor der Infanterie

Redactie:

ir. L. W. C. Adank, Brigade-Generaal van de Technische Staf
drs. H. de Vries, Administrateur bij het Ministerie van Defensie
F. van Pelt, Luit.-Kolonel van de Generale Staf
S. van der Pol, Luitenant-Kolonel-Vlieger

Maandblad

Nadruk verboden

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715
Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75

Advertenties:
contractprijzen op aanvraag

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 98

Redactioneel gedeelte

De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging „Ons Leger” 50 jaar, door W. J. Rijkens, Generaal-Majoor-tit. der Artillerie b.d.	99
Nieuwe uitgaven	98, 103
De partizanen- en guerrilla-oorlog, door C. Kloos, Kapitein der Infanterie	104
Centralisatie of decentralisatie van reparaties, door J. C. Benschop, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht	115
Het basisterreinmeetpeloton, door J. T. Kramer, Eerste Luitenant der Artillerie . . .	117
De econoom in de luchtmacht: I — Luchtmacht en economie, door W. A. M. Melis, Majoor van de Koninklijke Luchtmacht	121
Het US Army Logistics Management Center en de logistieke vorming in de Amerikaanse landmacht, door J. Pelt, Majoor van de Generale Staf	128
Meningen van anderen	138
Uit de buitenlandse vakpers	140

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van

DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Hoofdredacteur:

E. J. C. van Hootegem, Generaal-Majoor der Infanterie

Redactie:

ir. L. W. C. Adank, Brigade-Generaal van de Technische Staf
drs. H. de Vries, Administrateur bij het Ministerie van Defensie
F. van Pelt, Luit.-Kolonel van de Generale Staf
S. van der Pol, Luitenant-Kolonel-Vlieger

Maandblad

Nadruk verboden

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715
Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75

Advertenties:
contractprijzen op aanvraag

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 98

Redactioneel gedeelte

De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging „Ons Leger” 50 jaar, door W. J. Rijkens, Generaal-Majoor-tit. der Artillerie b.d.	99
Nieuwe uitgaven	98, 103
De partizanen- en guerrilla-oorlog, door C. Kloos, Kapitein der Infanterie	104
Centralisatie of decentralisatie van reparaties, door J. C. Benschop, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht	115
Het basisterreinmeetpeloton, door J. T. Kramer, Eerste Luitenant der Artillerie . . .	117
De econoom in de luchtmacht: I — Luchtmacht en economie, door W. A. M. Melis, Majoor van de Koninklijke Luchtmacht	121
Het US Army Logistics Management Center en de logistieke vorming in de Amerikaanse landmacht, door J. Pelt, Majoor van de Generale Staf	128
Meningen van anderen	138
Uit de buitenlandse vakpers	140

Officiële Mededelingen

Koninklijke Landmacht

Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

De aandacht wordt gevestigd op:

LaO Nr 55084. Ministeriële beschikking betreffende het vervoer van burgers in militaire motorrijtuigen. Hierbij wordt uitgegaan van het beginsel dat zulks verboden is, waarna dan de uitzonderingen verder worden aangegeven.

LaO Nr 61087. Kindertoelage voor militairen van land- en luchtmacht.

Landmachtmededeling Nr 012-61. Ministeriële kennisgeving betreffende verzekering voor het gebruik van eigen vervoermiddelen.

Landmachtmededeling Nr 053-61. Reorganisatie Militair Wetenschappelijk Bibliotheekwezen.

Landmachtmededeling Nr 058-61. Toepassing van het bijzondere tarief inkomstenbelasting op premies en uitkeringen aan militairen van de Koninklijke Landmacht. Het gaat hier in het algemeen om hen, die een verbinding

sluiten of verlengen, als beroeps- of reserve-militair, voor de duur van meer dan drie jaren in bepaalde categorieën.

☆

Adreswijzigingen De Militaire Spectator

De aandacht wordt nogmaals erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijkswege „De Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit *uitsluitend* kenbaar dienen te maken bij de commandant van het onderdeel, waarbij zij in onderhoud zijn gesteld. Derhalve *niet* telefonisch of schriftelijk bij de administratie van „De Militaire Spectator” of bij de Afdeling Personeelspubliciteit van het Ministerie van Defensie. De commandant van vorenbedoeld onderdeel zendt de voorgeschreven mutatie-opgave aan de Afdeling Centrale Personeelsdocumentatie van het M.v.D. waarna toezending aan het nieuwe adres volgt.

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke Landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht.

Nieuwe uitgave

Der Vorstoss der Panzergruppe 4 auf Leningrad, door W. Chales de Beaulieu, 176 blz., geïll. Uitg.: Kurt Vowinckel Verlag, Neckargemünd, 1962. Prijs: DM 12,50.

Dit boek geeft een antwoord op de vraag, waarom het de Duitsers nooit is gelukt Leningrad te veroveren, hoewel ze er als het ware met de trein binnen konden rijden. Beaulieu schuift dit op rekening van het OKH, in feite te lezen: Hitler, die persoonlijk en om politieke redenen het eerst Moskou opeiste, uiteraard een strategische blunder van belang. Leest men echter goed, dan komt het erop neer, dat een andere strategische fout is gemaakt, namelijk het „zweven” tussen twee strategische doelen tegelijk, die wellicht één voor één, maar nooit beide tegelijk hadden kunnen worden bereikt.

De auteur van dit boek, eens Chef Staf van de Panzergruppe onder de door Hitler geëxecuteerde generaal Hoepner, verkreeg zijn gegevens uit officiële bronnen, maar voornamelijk door eigen waarneming. Na een beschrijving van de voorbereidingen voor deze veldtocht, volgt de opmars naar de rivier de Duna en de doortocht door Letland. Uiteraard vormt het eigenlijke beleg voor Leningrad het hoofdthema. In een slothoofdstuk wordt dan de vraag gesteld — en beantwoord — of men Leningrad bij een juist optreden wellicht toch nog had kunnen bezetten.

Met het voorbehoud dat omtrent de objectiviteit geen oordeel kan worden geveld mag dit werk als zeer zake-lijk en toch vlot leesbaar stuk krijgsgeschiedenis ter lezing worden aanbevolen.

d.U.

De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging

„Ons Leger” 50 jaar

door W. J. RIJKENS, *Generaal-Majoor-tit. der Artillerie b.d.*

Gaarne maken wij gebruik van de ons door de redactie van „De Militaire Spectator” geboden gelegenheid, om aandacht te vragen voor het feit, dat „Ons Leger” op 30 maart van dit jaar vijftig jaar zal bestaan. Wij stellen deze geste van „De Militaire Spectator” op zeer hoge prijs en wensden de redactie ook op deze plaats nog eens dank te zeggen voor de ons geboden gastvrijheid in haar maandblad.

De praktijk heeft ons geleerd, dat voor vele officieren „Ons Leger” slechts een vrij vaag begrip is. Men kent over het algemeen wel de naam van onze vereniging — hoewel, helaas, ook dat nog niet steeds het geval is — men weet ook meestal wel, dat zij een gelijknamig maandblad het licht doet zien, maar wij vrezen, dat voor wat betreft het merendeel van onze officieren hun bekendheid met, en hun belangstelling voor onze vereniging niet veel verder gaat.

In deze — naar onze mening te betreuren — toestand enige verbetering te brengen, is ondermeer het doel van deze uiteenzetting.

Allereerst zij de vraag beantwoord, wat de doelstelling van onze vereniging is. Wij menen dit niet beter te kunnen doen, dan door hieronder te doen volgen, hetgeen haar statuten hieromtrent zeggen. Zo leest men daar in artikel 2:

„De vereniging stelt zich ten doel bij het Nederlandsche volk de overtuiging ingang te doen vinden en levendig te houden, dat ter instandhouding zijner onafhankelijkheid noodig is — en voorshands zal blijven — een deugdelijk weerstelsel dat — steunende op de sympathie der natie — o.m. een zoodanige weermacht te land omvat, dat deze door haar organisatie, sterkte, moreele kracht, geoefend-

heid en uitrusting, degelijke waarborgen voor de nationale veiligheid biedt”.

Zo luidt dus sedert jaar en dag de doelstelling van onze vereniging. De spelling van onze statuten is uiteraard verouderd, maar dit geldt zeker niet voor het streven van onze vereniging, zoals dit in het aangehaalde artikel is weergegeven.

Men zal zich misschien een ogenblik afvragen of in een tijd als deze, nu de Nederlandse krijgsmacht een deel is gaan uitmaken van een groot bondgenootschappelijk geheel, de NAVO, een vereniging als de onze haar recht van bestaan niet heeft verloren. Niets is minder waar. Nu het gehele Nederlandse volk zich zulke uitermate zware offers moet getroosten, in materiële zowel als in personele zin, is het immers meer dan ooit nodig dit volk te overtuigen van de absolute noodzakelijkheid van het brengen van deze offers. Zij zijn de premie voor het behoud van de hoogste menselijke waarde ... de vrijheid!

Alvorens een en ander te zeggen over de wijze, waarop onze vereniging haar doel tracht te bereiken, komt het ons dienstig voor een ogenblik stil te staan bij de omstandigheden, die tot de oprichting van „Ons Leger” hebben geleid. We zetten daartoe de klok terug naar het voorjaar van 1912. De geestesgesteldheid van het Nederlandse volk was in die tijd over het algemeen van dien aard, dat voor zaken, onze landsverdediging betreffende, bitter weinig belangstelling bestond en men dientengevolge ook weinig bereid was voor 's lands defensie grote financiële offers te brengen. In de toenmalige „Handelingen Tweede Kamer” kunnen dienaangaande sprekende voorbeelden worden aangetroffen.

Het is in dit verband merkwaardig, dat op het gebied van onze legerorganisatie juist in die eerste jaren van deze eeuw verschillende ingrijpende maatregelen waren getroffen, waardoor leger en volk nauwer tot elkaar waren gebracht. Wij denken hierbij aan de afschaffing van het remplaçantenstelsel, de invoering van het instituut der reserve-officieren en de oprichting van de

Bij de foto op het omslag

Op 4 juli 1939 heeft Z.K.H. Prins Bernhard een langdurig bezoek gebracht aan de tentoonstelling „Het Leger”, ingericht in de Houtrusthallen te Den Haag. V.l.n.r.: Generaal-Majoor jhr. J. Th. Alting von Geusau, voorzitter van de Militaire Commissie tot inrichting van de tentoonstelling, de adjudant van de Prins, Kapitein J. K. H. de Roo van Alderwerelt, Z.K.H. Prins Bernhard, Generaal-Majoor b.d. K. E. Oudendijk, voorzitter K.N.V. „Ons Leger”.

landweer. Ongetwijfeld maatregelen, die het nodig maakten, dat het leger een grotere plaats zou moeten krijgen in de belangstelling van ons volk. Mede uit dien hoofde was het ogenblik voor de oprichting onzer vereniging uitstekend gekozen. De eer zich de oprichters van onze vereniging te mogen noemen, komt toe aan twee destijds nog jeugdige luitenants der infanterie, B. W. T. van Slobbe en Th. C. van Erp. Eerstgenoemde, thans overleden, werd later gouverneur van Curaçao en vervolgens burgemeester van Breda; de heer Van Erp overleed op jeugdige leeftijd. Het is hier zeker wel de plaats deze beide heren — zij het postuum — hulde te brengen voor het prijzenswaardig initiatief door hen te dezer zake aan de dag gelegd.

Wanneer wij thans willen nagaan, op welke wijze onze vereniging haar, hiervoor genoemde, doelstelling, tracht te realiseren, dan zoeken wij weer onze toevlucht bij de Statuten. Wij lezen daar in artikel 3:

„De vereniging tracht haar doel te bereiken langs wettigen weg, en wel door:

a. *het verspreiden van kennis omtrent en betoonen van belangstelling in de weermacht door het uitgeven van een eigen orgaan en van brochures of andere geschriften, alsook door het doen houden van voordrachten, congressen en door alle andere wettige propagandamiddelen;*

b. *het samenwerken met en het steunen van uitingen en daden van andere lichamen of van personen, die een overeenkomstig doel nastreven;*

c. *alle andere wettige middelen, welke aan het doel bevorderlijk kunnen zijn”.*

De geschiedenis van onze vereniging leert ons dat men in de achter ons liggende 50 jaar — met uitzondering van een gedwongen periode van stilstand gedurende de bezettingsjaren — zich van meet af aan heeft beijverd om de hierboven aangegeven middelen ter bereiking van het doel van onze vereniging, zo goed mogelijk tot hun recht te doen komen. Wij schrijven hier opzettelijk „van meet af aan”, omdat men reeds vrijwel onmiddellijk na de oprichting (op 30 maart 1912) is begonnen het Nederlandse volk met enkele van de hier genoemde propagandamiddelen te benaderen. De verschijning van het eerste nummer van het maandblad „Leger en Volk”, direct na de oprichting, was hiervan een van de eerste symptomen. Uit dit maandblad is, na in de lange reeks van jaren van zijn bestaan de onontbeerlijke ups en downs te hebben medegemaakt, het tegenwoordige orgaan „Ons Leger” gegroeid. Het zou verleidelijk zijn op deze plaats

dieper op de geschiedenis van ons maandblad in te gaan; de toegestane plaatsruimte noopt ons aan deze verleiding het hoofd te bieden.

Behalve door ons verenigingsorgaan werd het geschreven woord in de loop der tijden, doch vooral in de eerste jaren, verspreid door het doen verschijnen van tal van brochures en reclameboekjes, aan welke opsomming wij ons hier evenmin zullen wagen.

Niet onvermeld blijve echter het feit, dat bij verschillende gelegenheden bijzondere afleveringen van ons maandblad zijn verschenen in de vorm van een gedenkboek. Deze gedenkboeken werden o.a. gewijd aan de „Prinses Irene”-brigade, de Ned. Binnenlandse Strijdkrachten, de mei-dagen 1940, het Militair Gezag, Onze officieren in krijgsgevangenschap, alsmede aan grote gebeurtenissen in ons Koninklijk Huis. Ter gelegenheid van het 25-jarig en 40-jarig bestaan onzer vereniging verschenen in 1937 en 1952 jubileumnummers van ons orgaan.

Maar ook het gesproken woord heeft van de oprichting af overal geklonken met de bedoeling de volksovertuiging ten aanzien van de weerbaarheid in goede banen te leiden. Aan een opsomming van de lezingen, voordrachten, congressen, al of niet in samenwerking met andere gelijkgezinde verenigingen georganiseerd, valt eenvoudigweg niet te denken. Wij menen echter een paar uitzonderingen te mogen maken. Zo willen wij in de eerste plaats hier een paar namen noemen van voorzitters van de vereniging, die zich op dit gebied zeer verdienstelijk hebben gemaakt. Als zodanig brengen wij in herinnering de namen van Generaal Sniijders (voorzitter van 1919 tot 1925), van dr. J. J. C. van Dijk, oud-minister van Oorlog (voorzitter van 1925 tot 1937) en vooral die van Generaal-Majoor K. E. Oudendijk (voorzitter van 1938 tot 1955). Zoals uit de tijdperken, gedurende welke zij de voorzittershamer mochten hanteren blijkt, was het vooral in de periode tussen de beide wereldoorlogen dat deze heren hun stem deden weerklinken. Generaal Oudendijk heeft daarenboven vrijwel van de oprichting af onschatbare diensten aan onze vereniging bewezen door reeds als jong kapitein op tal van propagandabijeenkomsten het woord te voeren en zulks met groot succes. Na de Tweede Wereldoorlog was het vooral Generaal B. Koning, die door zijn gloedvolle voordrachten de vereniging ten zeerste aan zich heeft verplicht. Zijn stem heeft voor „Ons Leger” geklonken in tal van plaatsen in Nederland, te 's-Gravenhage zelfs in de Koninklijke Schouwburg en in de Ridderzaal. Met toestem-

ming van de toenmalige Minister van Oorlog werd hem dan ook de draagpenning van de Prins Mauritsmedaille, het hoogste onderscheidings-teken van onze vereniging, toegekend.

Alvorens over te gaan tot de vermelding van enkele, met name te noemen, manifestaties van onze vereniging, die tot haar voornaamste activiteiten dienen te worden gerekend, mogen wij zeker niet nalaten op deze plaats aandacht te vragen voor een man, die, eveneens vrijwel van de oprichting af, een steunpilaar van onze vereniging geweest is. Wij hebben het oog op de heer W. J. M. Linden. Deze heeft gedurende een lange reeks van jaren de vereniging in verschillende functies gediend en haar, door zijn vaderlandsliefde, gepaard aan een enorme werkkraft en zeer uitzonderlijke organisatorische begaafdheid, onschatbare diensten bewezen. Dank zij de hier genoemde eigenschappen heeft hij gedurende vele jaren het secretariaat op meesterlijke wijze gevoerd; zijn welversneden pen was daarenboven oorzaak, dat ook de redactie van ons maandblad bij hem in de best denkbare handen was. Als organisator van legerdagen, Ridderdagen en de grote legertentoonstelling 1939 heeft zijn naam — ook ver buiten de vereniging — grote bekendheid gekregen.

Teneinde een juiste indruk te geven van de verdere activiteiten van onze vereniging, willen wij hier tenslotte het licht doen vallen op een aantal manifestaties, die door „Ons Leger” werden georganiseerd, een enkele maal in samenwerking met een andere vereniging, of die op initiatief van onze vereniging tot stand zijn gekomen. Ook in dit opzicht zullen wij ons, terwille van de beschikbare ruimte, een grote beperking op moeten leggen. Wij volstaan derhalve met het doen van een greep naar de voornaamste gebeurtenissen, hierbij zoveel mogelijk een chronologische volgorde betrachtend. Voor de beknoptheid, waarmee een en ander noodgedwongen zal dienen te geschieden, vragen wij bij voorbaat excuus.

Hulde aan Ridders der Militaire Willemsorde

In samenwerking met de Kon. Ned. Ver. „Onze Vloot” werd op 16 juni 1921 te Rotterdam de eerste Ridderdag gehouden. Hier waren 154 Ridders bijeen, die allen een bronzen herinneringsmedaille ontvingen. Het succes van deze Ridderdag was zo groot, dat besloten werd ieder jaar een dergelijke bijeenkomst voor alle Ridders te organiseren. Hiertoe werd opgericht de „Stichting Fonds Ridderdagen”.

In 1940 werd door onze vereniging, ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Militaire Willemsorde, weer een bronzen legpenning aan alle deelnemers toegekend.

Onthulling Gedenkteken van Leger en Vloot te Scheveningen.

Onze Vereniging wordt „Koninklijk”

Mede op initiatief van de Kon. Ned. Ver. „Onze Vloot” werd op 20 september 1921 op de boulevard te Scheveningen het Gedenkteken onthuld, dat de herinnering zou levendig houden aan de zware offers, die ons volk tijdens de Eerste Wereldoorlog heeft gebracht. Beeldhouwer was Toon Dupuis en architect D. Roozenburg.

Ter gelegenheid van deze plechtigheid werd aan onze vereniging op 21 september 1921 het predikaat „Koninklijk” verleend.

Onthulling Gedenkteken voor Christoffel Pullmann te Soestdijk

Op 27 juli 1937, precies 150 jaar nadat Christoffel Pullmann op het paleis Soestdijk de dood vond bij het vervullen van zijn soldatenplicht, werd aldaar het monument onthuld, dat de herinnering aan deze dappere daad voor het nageslacht zou bewaren. De aanwezigheid van onze toenmalige Kroonprinses Juliana en Prins Bernhard zette deze plechtigheid, waartoe onze vereniging het initiatief nam, grote luister bij. Beeldhouwster: Mejuffrouw Van Beeck Calkoen te Utrecht.

Tentoonstelling „Het Leger” op Houtrust

Deze tentoonstelling, door „Ons Leger” te 's-Gravenhage georganiseerd van 1 t/m 16 juli 1939, is een zeer groot succes geworden. Het aantal bezoekers bedroeg 80.138 personen. Hieronder bevond zich Z.K.H. Prins Bernhard, die een langdurig bezoek aan de tentoonstelling bracht.

Herdenking Strijd Mei-dagen 1940

Deze vond plaats in de Willemskerk te 's-Gravenhage op 14 mei 1946. Behalve door de voorzitter, Generaal-Majoor Oudendijk, werd het woord gevoerd door de Hoofdlegerpredikant en de Hoofdlegeraalmoezenier. De toenmalige Kolonel van de Generale Staf D. A. van Hilten gaf een krijgshistorisch overzicht van deze strijd.

Onthulling gedenkteken van Generaal Snijders

Op initiatief van onze vereniging, welk initiatief later werd overgenomen door een Comité onder voorzitterschap van Oud-Gouverneur-Generaal

mr. D. Fock, werd ter ere van de nagedachtenis van Generaal Snijders op de binnenplaats van het Legermuseum te Leiden op 15 juni 1946 een eenvoudig gedenkteken onthuld. De onthulling geschiedde door Mevrouw de Weduwe Snijders-Meijer; de herdenkingsrede werd uitgesproken door Luitenant-Generaal b.d. W. J. C. Schuurman. Het borstbeeld van Generaal Snijders is ontworpen door de Utrechtse beeldhouwster Mejuffrouw I. A. L. van Beek Calkoen.

Eerste herdenking grensoverschrijding door Prinses Irene Brigade

Deze vond plaats op 21 september 1946 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te 's-Gravenhage. De toenmalige Kolonel A. C. de Ruyter van Steveninck, oud-commandant dezer brigade, voerde hier o.a. het woord.

Deze herdenking werd in volgende jaren door onze vereniging verzorgd, o.a. door een taptoe, totdat in 1955 een monument te Tilburg de herinnering aan de Prinses Irene Brigade levendig zou houden.

Legertentoonstelling in 1948

Op initiatief van onze vereniging werden door de Legervoorlichtingsdienst in verschillende plaatsen in ons land legertentoonstellingen gehouden. De eerste daarvan vond plaats in het Wilhelminapark te Utrecht en werd op 15 mei 1948 geopend. Duur van de tentoonstelling 2 weken. Daarna werd deze achtereenvolgens te Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam, Eindhoven, Enschede en Groningen gehouden. In totaal werd de tentoonstelling, die als zeer geslaagd mocht worden beschouwd, door 275.000 personen bezocht.

Mobilisatie-Oorlogskruis

Op voorstel van de Kon. Ned. Ver. „Ons Leger” besloot de Minister van Oorlog tot het instellen van een onderscheidingsteken, in het algemeen bestemd voor hen, die in de mobilisatie 1939/40 en/of in de oorlog 1940/45 in militaire dienst onder de wapenen waren geweest. Dit zg. Mobilisatie-Oorlogskruis werd ingesteld bij K.B. van 11 augustus 1948. Er werd een Comité M.O.K. benoemd, dat tot taak had de aanvragen voor genoemde onderscheiding te onderzoeken en daarop een beslissing te nemen. Onze toenmalige voorzitter werd voorzitter Comité M.O.K.; de secretaris van „Ons Leger” werd secretaris, tevens plaatsvervangend voorzitter van dit Comité.

Het Vaantje van „Ons Leger”

Teneinde de ijver en de belangstelling van de in opleiding zijnde jeugdige militairen te stimuleren, werd door onze vereniging een Vaantje ingesteld, dat bij officiële gelegenheden, geplaatst op het geweer (de karabijn) van de beste man van het beste peloton, wordt meegevoerd. De Vaantjes van „Ons Leger” werden voor het eerst uitgereikt aan de commandanten van 27 depots en wel op 1 juli 1949 door Z.K.H. Prins Bernhard op het paleis Soestdijk.

Veldmaarschalk Montgomery spreekt voor onze vereniging

Op 15 juli 1949 hield Veldmaarschalk Montgomery of Alamein op uitnodiging van onze vereniging een voordracht voor leden en genodigden in de Ridderzaal te 's-Gravenhage. Onderwerp van de voordracht was: „The nations at war in modern times”. Deze avond, ingeleid door Generaal mr. H. J. Kruls, werd een groot succes voor onze vereniging.

Hulde aan onze Korea-strijders

Op 16 juni 1951 werd door onze vereniging een bijeenkomst belegd in de Koninklijke Schouwburg te 's-Gravenhage, geheel gewijd aan onze soldaten in Korea. Inleider was de toenmalige Luitenant-Kolonel van de Generale Staf B. Koning.

Bij terugkeer van het 1e Ned. Det. Verenigde Naties ontvingen alle leden van dit detachement de bronzen legpenning van onze vereniging met toepasselijke inscriptie. Aan de leden van de later uitgezonden detachementen werd een fraaie oorkonde aangeboden.

Hulde aan het Koninklijke Nederlands Indische Leger

In verband met de omstandigheid, dat het Koninklijke Nederlands Indische Leger op 26 juli 1950 werd ontbonden, vond op 12 oktober 1951 op het Olympiaplein te Amsterdam de plechtige onthulling plaats van de bronzen krans, die door onze vereniging werd aangebracht aan het gedenkteken voor de grootste aanvoerder van dit leger, Generaal Van Heutsz. Tevens werd aan dit gedenkteken een bronzen plaat met opschrift aangebracht, als blijvende hulde aan het voormalige K.N.I.L.

Z.K.H. Prins Bernhard beschermheer van „Ons Leger”

Het stemde tot grote voldoening, dat Z.K.H.

Prins Bernhard der Nederlanden, Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht, zich bereid verklaarde om ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum van onze vereniging op 30 maart 1952 het beschermheerschap van „Ons Leger” te aanvaarden.

Onthulling monument voor de Kon. Ned. Brigade „Prinses Irene”

Op 27 oktober 1955 werd te Tilburg het monument onthuld, gewijd aan de trotse wapenfeiten van de Kon. Ned. Brigade „Prinses Irene”, tot

stand gekomen dank zij de bemoeiingen van onze vereniging. Beeldhouwer was de heer E. baron Speyart van Woerden.

En zo hebben wij hiermee een greep gedaan uit de manifestaties en hoogtepunten van onze vereniging. Wij hopen de lezers mede daardoor een indruk te hebben gegeven van doel en werkwijze van „Ons Leger”.

Mochten wij daarbij erin zijn geslaagd meer belangstelling voor onze vereniging op te wekken, dan vinden wij onze moeite ruimschoots beloond.

Nieuwe uitgaven

Between war and peace — The Potsdam conference, door H. Feir, 367 blz. Uitg.: Princeton University Press, Princeton, 1962. Prijs: \$ 6,50.

Dit werk van een bekend leraar in de economie, die tevens deel uitmaakte van het Amerikaanse Council on Foreign Relations en dienst deed in het State Department als adviseur van internationale economische zaken, is een vervolg op het „Churchill-Roosevelt-Stalin-verhaal”, waarmee de oorlogsdiplomatie eindigde. Het eerste deel vertelt hoe de nederlaag van Duitsland een feit werd, na een laatste mislukte poging om de tegenstanders van elkaar te vervreemden. De verdere hoofdstukken gaan dan over de oorzaken en feiten, die uiteindelijk toch tot de scheiding hebben geleid. Het laatste deel bespreekt de conferentie van de drie regeringshoofden te Potsdam.

In het verloop van het boek wordt de lezer met allerlei moeilijkheden geconfronteerd die sedert de oorlog niet slechts de politiek om Europa, maar ook een veel verder grijpende politiek hebben beheerst en nog beheersen. Bijvoorbeeld de twist om Polen en de strubbelingen

met Tito over Triëst. Moeilijkheden, die door de geallieerden moesten worden opgelost door een nieuwe president in de V.S. en een nieuwe premier in Engeland met als tegenspeler de altijd achterdochtige en onverzoenlijke Stalin.

Het boek van Feir geeft een uitstekend inzicht in deze materie. Het geeft tenslotte in toegevoegde notities de nodige bronnen, waaruit men eventuele verdere kennis zou kunnen putten.

d.U.

De Noord Atlantische Verdrags Organisatie: het NAVO-handboek, 115 blz. Uitg.: Atlantische Commissie, Den Haag, 1961.

Daar wij dit handboek reeds eerder hebben besproken, volstaan wij met deze aankondiging van de nieuwe druk. Exemplaren kunnen worden aangevraagd bij de Atlantische Commissie, Nassau Zuilensteinstraat 9, Den Haag.

Red.

BANDEN 1961

De geheel linnen banden voor de jaargang 1961 zijn in bewerking. De prijs bedraagt f 3,25 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 4 47 15) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

De partizanen- en guerrilla-oorlog

door C. KLOOS, Kapitein der Infanterie

Ontstaan en ontwikkeling van de guerrilla-oorlog¹

Ontstaan

Een guerrilla-oorlog kan door verschillende oorzaken worden ontketend:

1. opstand van de bevolking van een natie tegen het bestaande nationale gezag (of koloniale gezag) dan wel tegen de bestaande sociaal-politieke ordening; zulks al of niet met steun van een buitenlandse macht;
2. verzet van de bevolking van een natie tegen het gezag van een vreemde bezetter;
3. optreden van afgescheiden delen van de geregelde strijdkrachten in door de tegenstander in meer of mindere mate beheerst gebied.

Hierbij kan sprake zijn van tevoren voorbereide operaties of van situaties, die zijn voortgevloeid uit de gevechtshandelingen. Detachementen van geregelde strijdkrachten kunnen in het door de vijand bezette gebied achterblijven of infiltreren met het doel een verzetsbeweging te organiseren. Luchtlandingseenheden of eenheden, die tijdens de gevechtshandelingen zijn geïsoleerd, kunnen, om zich langere tijd te handhaven, overgaan tot het toepassen van guerrillatactiek. In het algemeen zullen zij echter trachten om het contact met de eigen strijdkrachten te herstellen.

Invloeden op de ontwikkeling

De ontwikkeling tot een openlijke guerrillastrijd wordt beïnvloed door de volgende factoren.

1. POLITIEKE EN IDEOLOGISCHE OMSTANDIGHEDEN

De guerrilla-organisaties moeten kunnen steunen op de medewerking en loyaliteit van de bevolking. Is dit niet het geval, dan zal materiële steun aan de guerrillastrijders achterwege blijven en de

vijand zal door collaborerende burgers worden ingelicht.

Aangezien de guerrilla-eenheden grotendeels uit de bevolking worden gerekruteerd is de ontwikkeling bovendien afhankelijk van het aantal vrijwilligers. Derhalve is ook in dit verband een sympathiserende bevolking een *conditio sine qua non*.

De opbouw van een verzetsorganisatie is betrekkelijk eenvoudig wanneer alle potentiële verzetsstrijders eenzelfde politieke richting aanhangen. Indien zij echter politiek verschillend zijn georiënteerd zal het dikwijls moeilijk blijken hen in één organisatie onder te brengen.

2. VOLKSAARD EN TRADITIE

De aard van een volk is mede bepalend voor de wijze waarop het verzet zich ontwikkelt. Een volk dat beschikt over een traditioneel gevoel voor discipline en eerbied voor het gezag levert in het algemeen geen goede voedingsbodem voor de uitbreiding van de verzetskiemen. Meer individualistisch ingestelde en temperamentvolle volkeren zullen daarentegen sneller enthousiast worden voor een idee, sneller gekwetst zijn in hun gevoelens en eerder vlam vatten.

Bovendien spelen de levensstandaard en de mate van beschaving een rol. In een volk dat is gewend aan ontberingen zal de strijdvaardigheid niet op de achtergrond zijn gedrongen. Een grotere geschiktheid voor de openlijke guerrillastrijd vloeit hieruit voort. Daarentegen is gebleken dat, naarmate een hogere beschaving en welvaart is bereikt, men zich eerder overgeeft aan verschillende vormen van heimelijk verzet zoals propaganda, sabotage en spionage.

3. TERREIN

Terrein dat een optreden van kleine eenheden met lichte bewapening begunstigt en gelijktijdig een sterkere tegenstander belet een numeriek en materieel overwicht uit te buiten, is bij uitstek geschikt voor guerrilla-operaties. Sterk geaccidenteerd en begroeid terrein voldoet in het algemeen aan deze voorwaarden, evenals uitgestrekte bossen en/of moerasgebieden.

¹ In dit artikel zal onder guerrillastrijd (partizanenstrijd) worden verstaan: De onorthodoxe strijdmethode van voornamelijk militair karakter, die wordt toegepast door ongeregelde verbanden van een bepaalde partij tegen een tegenstander, die in het algemeen het gebied waar de activiteiten plaatsvinden geheel of gedeeltelijk beheerst en/of bezet houdt.

Bevolkingscentra daarentegen begunstigen heimelijke activiteiten zoals propaganda, sabotage en spionage. Bestuursorganen, industrieën, verbindingsknooppunten vormen geschikte doelwitten en zijn veelal in of nabij steden gelokaliseerd.

4. RUIMTE

Hoe uitgestrekter het gebied is dat door de tegenstander onder controle moet worden gehouden, hoe meer uitwijkmogelijkheden voor de verzetsstrijders bestaan. De bezetter dient bovendien zijn troepen in sterkere mate te verspreiden.

5. OPTREDEN VAN DE TEGENSTANDER

Ontactisch optreden door militaire en burgerautoriteiten, brandschattingen, deportaties en in het algemeen onnodig en onredelijk ingrijpen in de persoonlijke rechtssfeer van de bevolking zullen de geest van verzet slechts aanwakkeren en zodoende de ontwikkeling van de verzetsorganisaties stimuleren.

6. DUUR VAN DE OORLOG

Organisatie en uitrusting van guerrilla-eenheden vergen tijd. In een oorlog van langere duur kunnen de verzetskiemen uitgroeien tot volwaardige guerrilla-organisaties.

Ontwikkelingsfasen

De guerrilla-oorlog ontwikkelt zich in het algemeen in de volgende fasen.

1. FASE 1

Onder de bevolking ontstaat een toenemende haat tegen een bestaand gezag. Gedreven door nationalistische, ideologische of in sommige gevallen materialistische motieven verzamelt een aantal personen zich, veelal onder plaatselijke leiding, in groepen, die aanvankelijk overgaan tot heimelijk verzet (bv. sabotage) of zich schuilhouden met de opzet om, zodra hiervoor de middelen zijn verkregen, iedere gelegenheid aan te grijpen om de vijand schade te berokkenen. Criterium in deze fase is echter de opbouw van een skelet waarmee de verzetsbeweging kan worden georganiseerd en uitgebouwd.

2. FASE 2

Wanneer het geraamte is opgebouwd volgt de uitbreiding tot een werkelijke guerrilla-organisatie. Kleine groepen worden samengevoegd tot

grotere eenheden (die echter gedecentraliseerd blijven optreden) en extra vrijwilligers worden aangeworven.

Door intensivering van sabotage, hinderlagen en plaatselijke overvallen wordt de vijand gedwongen extra aandacht te besteden aan de beveiliging van vitale objecten, zwakke en geïsoleerde inrichtingen, enz. Voorts kunnen de vijandelijke tegenmaatregelen in kracht toenemen.

In de materiële behoeften van de verzetsstrijders dient te worden voorzien uit plaatselijk aanwezige voorraden of buitgoederen.

Tenslotte zal in deze fase worden getracht contact te verkrijgen met bevriende, geregelde strijdkrachten.

3. FASE 3

Zodra contact met de bevriende militaire leiding is verkregen, kan de inzet van de guerrilla-eenheden op doelmatige wijze worden gecoördineerd en materiële steun kan worden verleend.

4. FASE 4

In uitzonderingsgevallen kan de ontwikkeling zich nog verder voortzetten, met dien verstande dat de guerrillagroeperingen gelijkenis gaan vertonen met geregelde eenheden. Door het optreden met grotere eenheden gaat de specifieke flexibiliteit van de oorspronkelijke guerrillagroepen echter verloren, waarbij de mogelijkheden beperkt blijven door het gebrek aan luchtmacht, zwaar materieel, enz.

Men dient te beseffen dat de opeenvolgende stadia, zoals hiervoor zijn geschetst, slechts een algemene lijn aangeven waarop uiteraard variaties voorkomen. De plaatselijke, regionale of landelijke situatie blijft bepalend en het is niet uitgesloten dat in verschillende delen van één land de ontwikkeling van het verzet een geheel afwijkend beeld te zien geeft.

Kenmerken

De voornaamste kenmerken van de guerrilla-eenheden en de guerrillatactiek kunnen als volgt worden samengevat.

1. De leden van de guerrilla-eenheden worden meestal gerekruteerd uit de plaatselijke of regionale bevolking en hebben derhalve een grote bekendheid met terrein, plaatselijke omstandigheden en taal. Aangezien ideologische en/of

patriottistische drijfveren aan het verzet ten grondslag liggen is het moreel meestal hoog.

2. De guerrilla-eenheden, die veelal op militaire of paramilitaire basis zijn georganiseerd, zijn zowel voor eigen veiligheid als voor het verkrijgen van voeding, medische verzorging en kleding afhankelijk van de loyaliteit van de bevolking. In de behoefte aan wapens en munitie dient te worden voorzien uit achtergebleven voorraden, buit, of door aanvoer van buitenaf.

Aangezien de guerrilla-eenheden meestal slechts over lichte bewapening en weinig of geen transportmiddelen beschikken, missen zij in het algemeen de geschiktheid om een geregeld gevecht aan te gaan met vijandelijke eenheden van enige omvang.

3. Ter compensatie van het gebrek aan stootkracht en incasseringsvermogen voeren de guerrilla-eenheden meestal acties op kleine schaal en verspreid over een uitgestrekt gebied. Hierbij treden zij *offensief* op tegen de meest kwetsbare doelen en maken een maximaal gebruik van *verrassing* en *mobilititeit* (wasp-warfare). Onder voorwaarde van een juist tactisch optreden kunnen zij aan superieure vijandelijke strijdkrachten, waartegen zij in een geregeld gevecht het onderspit zouden delven, ernstige verliezen en schade toebrengen met betrekkelijk te verwaarlozen eigen verliezen. Van een frontlijn is bij deze operaties geen sprake.

4. Door hun aanwezigheid in vijandelijk gebied zijn de partizanenorganisaties in het algemeen bijzonder geschikt om inlichtingen te verzamelen ten behoeve van bevriende geregelde strijdkrachten.

Strategische aspecten van de guerrilla-oorlog

Doelstelling van de strategie

De militaire beslissing, in casu de vernietiging van de vijandelijke militaire kracht, dient bij voorkeur te worden geforceerd onder de gunstigste omstandigheden. De doelstelling van de strategie is dan ook niet in eerste instantie het zoeken van het gevecht, doch veeleer het bereiken van een positie, die zoveel voordelen biedt dat de beslissing vanzelf hieruit voortvloeit, óf die een zo groot mogelijke zekerheid biedt dat in een volgend gevecht de gewenste resultaten kunnen worden bereikt. M.a.w.: de strategie tracht een ontwrichting van de tegenstander te bewerkstelligen, die dient te resulteren in een

inwendige ontbinding, of in een snellere vernietiging van de vijand in het gevecht.

De strategische verzwakking van de tegenstander kan o.a. worden nagestreefd door:

— MANOEUVRE, teneinde hem in een ongunstige positie te brengen en zodoende zijn weerstandsvermogen te doen afnemen;

— SCHEIDEN VAN DE VIJANDELIJKE STRIJDKRACHTEN, waardoor de kracht van de afzonderlijke delen geringer zal zijn dan de kracht van het geheel;

— AANTASTEN VAN DE VIJANDELIJKE LOGISTIEKE ONDERSTEUNING IN DE RUIMSTE ZIN;

— BEDREIGEN VAN DE VIJANDELIJKE ACHTERWAARTSE VERBINDINGEN;

— VERRASSING, zowel in tijd als in ruimte, die een psychologische verzwakking veroorzaakt.

Gevechtsvoering

Een beschouwing van enkele aspecten van de guerrillagevechtsvoering zal nu het antwoord geven op de vraag in hoeverre de guerrilla in staat kan worden geacht om operaties als hiervoor vermeld uit te voeren.

SPREIDING

Teneinde in het gevecht een overwinning te kunnen behalen dient een materieel en/of moreel overwicht te worden verkregen op de juiste plaats en op het juiste tijdstip.

Deze concentratie in tijd en ruimte, een van de grondbeginselen van de gevechtsvoering, wordt in de guerrilla-strategie zoveel mogelijk vermeden en slechts toegepast bij het tactisch optreden van de afzonderlijke eenheden.

De begrensde slagvelden ontbreken en in plaats van naar concentratie wordt gestreefd naar een grote spreiding van beperkte acties, een spreiding die zowel voor wat betreft tijd als voor wat betreft ruimte wordt doorgevoerd. Indien de partizanen dit beginsel niet consequent toepassen bestaat het gevaar dat zij zich, bij krachtige vijandelijke tegenmaatregelen, gedwongen zien tot een tactische verdediging over te gaan. In een volgend geregeld gevecht kan de vijandelijke overmacht aan middelen dan doorslaggevend blijken te zijn en leiden tot vernietiging van de guerrilla-eenheden. Von Clausewitz formuleerde de noodzaak tot spreiding als volgt:

„Nach unserer Vorstellung vom Volkskriege muss er, wie ein nebel- und wolkenartiges Wesen, sich nirgends zu einen widerstehenden Körper konkres-

ziren, sonst richtet der Feind eine angemessene Kraft auf diesen Kern, zerstört ihn und macht eine grosse Menge Gefangenen; dann sinkt der Muth, und die Waffen fallen dem Volke aus den Händen..."

MANOEUVRE

Als gevolg van zijn wezenskenmerken zal de partizanenoorlog niet kunnen leiden tot vernietiging van de vijandelijke strijdkrachten door een beslissende slag. Wél kan echter door een verspreid optreden waarbij de eigen kwetsbaarheid tot een minimum wordt teruggebracht, een op personeel en materieel gebied superieure tegenstander worden aangetast op zijn zwakste punten.

Een groot aantal speldeprikken in 's vijands rug en een doorlopende bedreiging van de logistieke ondersteuning zullen zowel een materieel als een psychologisch effect sorteren. Zulks nog afgezien van personele verliezen en de noodzaak extra eenheden beschikbaar te houden ter beveiliging van kwetsbare objecten.

Afgezien van het feit dat partizanen niet in staat mogen worden geacht om zelfstandig de vijand een beslissende slag toe te brengen, zullen zij bovendien in het algemeen geen strategische manoeuvre kunnen uitvoeren. Grootscheepse operaties zijn strijdig met de eisen tot geheimhouding en tactische verrassing. Daarenboven zijn zij sterk gebonden aan het gebied van herkomst. Slechts indien in eigen gebied wordt opgetreden kunnen de bekendheid met terrein en plaatselijke omstandigheden de meeste vruchten afwerpen. Bovendien zal het geheel of gedeeltelijk ontbreken van transportmiddelen de verplaatsingsmogelijkheden beperken. Dientengevolge kan van strategische mobiliteit nauwelijks sprake zijn.

DECENTRALISATIE

Een rechtstreeks gevolg van het verspreide optreden is een ver doorgevoerde decentralisatie. Deze is overigens noodzakelijk om een maximale beveiliging tegen vijandelijke contra-inlichtingen en anti-guerrilla-acties te verzekeren.

VERRASSING

De spreiding in tijd en ruimte houdt logischerwijs een element van verrassing in. Men dient echter te beseffen dat hier slechts tactische verrassing in het geding is. Wanneer in een bepaald gebied reeds partizanenactiviteiten zijn onderkend, kan uiteraard van strategische verrassing geen sprake meer zijn.

GEBRUIK VAN RESERVES

Ook ten aanzien van het gebruik van reserves vertoont de guerrillastrijd een ander beeld dan de orthodoxe oorlog.

In een geregeld gevecht kunnen reserves worden ingezet om in een kritieke situatie alsnog een overmacht op de gewenste plaats te verkrijgen. Bij acties door partizaneneenheden zou echter weer een openlijke krachtmeting het gevolg kunnen zijn, die strijdig is met de aan te bevelen wijze van optreden. Derhalve zullen de reserves bij voorkeur optreden tegen doelen die ver verwijderd zijn van het bedreigde gebied en van zo groot belang voor de tegenstander dat deze niet kan nalaten onmiddellijk tegenmaatregelen te treffen. De beschikbare vijandelijke eenheden zullen nu gescheiden moeten worden ingezet en in gunstige gevallen zal een verminderde druk op de bedreigde partizaneneenheden het gevolg zijn. De inzet van reserves om een plaatselijk succes uit te buiten blijft weliswaar tot de mogelijkheden behoren, doch men dient ervoor te zorgen dat de specifieke eigen strijdwijze niet wordt veronachtzaamd.

GESCHIKTE DOELEN

Alle kwetsbare punten van het vijandelijke militaire apparaat kunnen door guerrilla-eenheden worden aangegrepen mits een juiste krachtsverhouding verzekerd is. In het algemeen zullen de acties derhalve niet worden gericht tegen vijandelijke gevechtseenheden, doch in eerste instantie tegen verbindingslijnen, verkeer, geïsoleerde posten, depots enz.

In uitzonderingsgevallen kunnen sterkere doelen worden aangevallen door een snelle concentratie van guerrilladetachementen. Het ontbreken van zware wapens blijft echter een handicap. Dergelijke operaties zullen dan ook meestal in combinatie met de geregelde strijdkrachten worden uitgevoerd.

Al of niet in samenwerking met ondergrondse verzetsorganisaties kunnen guerrilla-eenheden sabotage-acties ten uitvoer leggen tegen de economische hulpbronnen in het bezette gebied die van direct of indirect belang zijn voor de vijand.

Strategische waarde

Uit hetgeen hiervoor is gesteld ten aanzien van de guerrillagevechtsvoering kan de gevolgtrekking worden gemaakt dat de partizanen afzonderlijk nimmer in staat zijn om in een internationaal conflict een strategische beslissing te forceren.

Het is derhalve onjuist om aan de guerrilla-oorlog als zodanig een directe offensieve of defensieve strategische waarde toe te kennen. De activiteiten van de guerrillastrijders hebben slechts dan een strategische waarde wanneer de offensieve casu quo defensieve operaties van de geregelde strijdkrachten in gunstige zin worden beïnvloed.

In geval van een binnenlands conflict liggen de verhoudingen geheel anders en verliest deze these ten dele haar waarde.

Guerrilla-activiteiten kunnen, ongeacht of zij plaatsvinden in samenhang met een strategisch offensief dan wel een strategisch defensief optreden, zowel direct als indirect invloed uitoefenen op de oorlogvoering. Bepalend is hier of zij een directe aanvulling leveren op de strategische manoeuvre van de geregelde strijdkrachten. Hiertoe is het noodzakelijk dat de acties van de partizanen worden uitgevoerd in een gebied dat in deze manoeuvre zal worden betrokken. Bovendien zal een maximaal resultaat slechts worden bereikt, wanneer het tijdstip waarop de partizanen-activiteit de grootste intensiteit bereikt in logisch verband staat met het gedacht verloop van de „geregelde” operaties.

Tijdens Wereldoorlog II werd bv. directe invloed uitgeoefend door de Sovjet-partizanen; in het bijzonder ten tijde van het Russische tegenoffensief in juni 1944. Reeds voordat het Rode Leger in de sector Bobruisk - Witebsk de aanval inzette waren de centrale Duitse posities verzwakt door het optreden van de partizanen, die zelfs uitgestrekte gebieden in de rug van de Duitse legers geheel beheersten.

Daarentegen had de intensieve guerrilla-oorlog die eveneens tijdens Wereldoorlog II in Joegoslavië werd gevoerd slechts indirect invloed. Dit gebied was niet van direct belang voor de geallieerde strategie. De waarde van de partizanenstrijd in de Balkan ligt dan ook voornamelijk in het feit dat circa 15 Duitse divisies, alsmede een aantal divisies van bondgenoten, werden gebonden.

Overigens zullen alle verzetsactiviteiten, sabotage zowel als daadwerkelijke guerrilla-acties, die tegen het vijandelijke industriële en economische potentieel worden gericht, de militaire kracht van de tegenstander eveneens op indirecte wijze beïnvloeden. De geleidelijk verlammeende invloed, die uitgaat van een effectieve en gecontinueerde guerrilla-activiteit tegen vijandelijke verbindingslijnen, logistieke installaties e.d., is uiteraard nooit strak aan tijd en plaats gebonden.

Samenvattend kan worden gesteld dat de strategische waarde van een guerrilla-oorlog wordt bepaald door:

1. de ligging van het gebied waar de partizanen

optreden ten opzichte van de strategische manoeuvre van de geregelde strijdkrachten;

2. de mate waarin het vijandelijke potentieel wordt aangetast (zowel v.w.b. personele, materiële als morele factoren);

3. de totale sterkte van de vijandelijke eenheden die door de guerrillastrijders wordt gebonden en derhalve niet aan het front kan worden ingezet;

4. de coördinatie tussen het optreden van de guerrilla-eenheden en dat van de geregelde strijdkrachten.

Bij het begin van een oorlog hebben de actieve verzetsorganisaties echter nog niet een zodanig ontwikkelingspeil bereikt dat zij onmiddellijk inzetbaar zijn. Slechts indien reeds tevoren een organisatie is opgebouwd en uitgerust kan de inzet in het beginstadium van de oorlog worden overwogen.

Coördinatie met geregelde strijdkrachten

Teneinde een juiste aanpassing van de operaties van de guerrilla-eenheden aan de strategische manoeuvre te kunnen bewerkstelligen is, zoals reeds vermeld, een nauwkeurige coördinatie noodzakelijk. Indien deze coördinatie tot stand komt wordt een gelijkgerichte krachtsinspanning verzekerd en bovendien zal de opbouw en het in stand houden van de guerrilla-organisaties (vooral ten aanzien van materiële steun) op de meest doelmatige wijze kunnen geschieden.

De coördinatie wordt in sterke mate beïnvloed door de volgende factoren.

1. DE ORGANISATORISCHE OPBOUW VAN DE GUERRILLA-GROEPERINGEN

Indien een groot aantal verzetsbewegingen bestaat (die kunnen zijn voortgekomen uit verschillende bevolkingsgroepen en/of politieke partijen) is een eenhoofdige leiding zeer moeilijk te verwezenlijken. De uiteenlopende belangen van de verschillende groeperingen blijven dikwijls een belemmering voor een goede samenwerking. De controverse tussen Michailovitz en Tito in Joegoslavië tijdens Wereldoorlog II was hiervan een sprekend voorbeeld. Het nam geruime tijd in beslag alvorens de geallieerden besloten met één van de partijen (Tito) in zee te gaan.

2. DE MATE VAN CONTACT TUSSEN DE GUERRILLA-ORGANISATIES EN DE BEVELHEBBER VAN HET OPERATIETONEEL (OF ONDERGESCHIKTE COMMANDO-ORGANEN)

Een goede onderlinge verbinding door radio en

liaison begunstigt niet slechts de steun aan, en de doelgerichte inzet van, de guerrilla-eenheden, doch schept bovendien de gelegenheid hen als inlichtingenverzamelorgaan in te schakelen.

Uit het hierboven gestelde moge blijken dat een tijdige en doelmatige coördinatie kan worden bevorderd door reeds voorafgaande aan de operaties plannen te ontwerpen en zo mogelijk voorbereidingen te treffen. Deze voorbereidingen dienen zo vroeg mogelijk een aanvang te nemen en kunnen, afhankelijk van het ontwikkelingsstadium dat de guerrilla-organisatie heeft bereikt, betrekking hebben op o.a.

- propaganda en indoctrinatie;
- organisaties en opleiding;
- uitrusting en materiële steun;
- controle en leiding.

Bovendien kan worden overwogen om, afgezien van gespecialiseerd personeel, kleine eenheden van de geregelde strijdkrachten in het betrokken gebied achter te laten of te doen infiltreren. In de tijd dat de technische vervolmaking van de communicatiemiddelen nog niet zo ver was gevorderd moest het zwaartepunt ook noodgedwongen op deze methode worden gelegd.

De noodzaak tot een nauwkeurige coördinatie is overigens het grootst wanneer de partizanen optreden in steun van een offensieve manoeuvre. Tijdstip en plaats van optreden dienen te worden aangepast aan het operatieplan en de guerrilla-eenheden kunnen bv. worden belast met verkenningsoopdrachten, acties tegen vijandelijke flanken, het belemmeren van verplaatsingen, het binden van reserves door afleidingsacties, enz.

Indien de eigen troepen echter in het defensief zijn berust het initiatief bij de tegenstander en dan ligt een nauwkeurige bepaling van de opdrachten minder voor de hand. Het zwaartepunt van de inspanningen zal dan veelal worden gelegd op de vijandelijke verbindingsslijnen.

Doelstellingen van de guerrillastrategie

De praktische mogelijkheden in aanmerking genomen zullen de doelstellingen van de guerrillastrategie in het algemeen beperkt blijven. Hoewel een bijdrage kan worden geleverd tot de ontwrichting van de vijandelijke militaire kracht, kan een militaire beslissing door het volksverzet niet worden verwezenlijkt. De guerrilla-oorlog dient derhalve altijd te worden beschouwd als een steunende factor en de doelstellingen mogen nimmer ruimer worden gesteld dan de middelen

redelijkerwijs zullen toelaten. Zij kunnen als volgt worden samengevat.

1. HET AFBREUK DOEN AAN DE GEVECHTSKRACHT VAN DE TEGENSTANDER DOOR O.A.:

- maximaal gebruik te maken van zijn onmacht om in een doorlopende en doeltreffende beveiliging van vitale objecten te voorzien;
- toebrengen van materiële en personele verliezen;
- ondermijnen van de morele kracht van strijdkrachten en achterland;
- aantasten van de economische hulpbronnen in door de vijand bezet gebied.

2. HET VERLENEN VAN DIRECTE OF INDIRECTE STEUN AAN DE OPERATIES VAN BEVRIENDE GEREGLDE STRIJDKRACHTEN

3. HET DEELNEMEN AAN DE PSYCHOLOGISCHE OORLOGVOERING DOOR O.A.:

- aanwakkeren van de geest van verzet bij de eigen of bevriende bevolking.

Bestrijding

Preventieve bestrijding

De vorming van verzetshaarden wordt a priori ontketend door een afkeer van de tegenstander en diens doelstellingen.

Daar de verzetsstrijders voortkomen uit de bevolking en bovendien in hoge mate afhankelijk zijn van deze bevolking, behoeft het geen betoog dat het winnen van de bevolking één van de voornaamste doelstellingen van de preventieve bestrijding moet zijn. Indien de burgerij onvoldoende met de verzetslieden sympathiseert heeft dit tot gevolg dat:

- de uitbreiding van het verzet beperkt blijft;
- de veiligheid van de guerrillagroeperingen wordt verminderd;
- de materiële ondersteuning gevaar loopt.

Propaganda, een humane en redelijke bezettingspolitiek en het zoveel mogelijk onaangetast laten van nationale instellingen en waarden zijn de eerste voorwaarden om haatgevoelens onder de bevolking te voorkomen.

Indien de internationale politieke verhoudingen en ideologische tegenstellingen echter een sterk gemarkeerd zwart-witpatroon te zien geven is het zeer twijfelachtig of dergelijke methodes de gewenste vruchten zullen afwerpen.

Het voorkómen van subversieve activiteiten binnen de eigen landsgrenzen wordt voornamelijk bereikt door een binnenlandse veiligheidsorganisatie die infiltratie van vijandelijke agenten dient te onderkennen en tegen te gaan. Bovendien is het noodzakelijk dat de eigen bevolking niet kwetsbaar is voor politieke infiltratie. Tevredenheid met het eigen politieke klimaat is hiervoor een eerste vereiste.

Repressieve bestrijding

In het bestek van de repressieve bestrijding moeten offensieve tegenacties en beveiliging van vitale objecten gelijktijdig worden uitgevoerd. Door uitsluitend passieve maatregelen wordt de uitbreiding van het verzet en de bewegingsvrijheid van de partizanen niet beperkt, met als gevolg dat de beveiliging steeds meer troepen zal vergen. De passieve bestrijding omvat voornamelijk de maatregelen ter beveiliging van verbindingslijnen en vitale objecten. Hiervoor zijn echter zeer veel troepen benodigd en een afdoende, doorlopende beveiliging zal in het algemeen niet mogelijk blijken.

De actieve bestrijding dient te zijn gericht op de uiteindelijke vernietiging van de partizaneneenheden.

Wanneer de partizanen zich met de bevolking hebben gemengd kunnen zij in feite niet meer worden onderscheiden van ondergrondse verzetsstrijders. Offensieve operaties zijn dan nauwelijks uitvoerbaar en de tegenmaatregelen zullen voornamelijk in het politieke vlak liggen. Een strengere bezettingspolitiek en represailles kunnen weliswaar de greep op de bevolking verstevigen doch stimuleren tevens het verzet.

Militaire maatregelen tegen actieve guerrilla-eenheden eisen een nauwkeurige voorbereiding en grote snelheid van optreden. De beste resultaten kunnen worden bereikt door het betrokken gebied af te sluiten en vervolgens door convergerend op te rukken de partizanen in een steeds kleiner gebied terug te dringen. Tenslotte zullen zij worden gedwongen een gevecht aan te gaan, dat meestal tot hun vernietiging zal leiden.

De uitvoering van een dergelijke operatie eist echter zeer veel troepen; bovendien kan een effectieve afsluiting door de uitgestrektheid van het gebied en de aard van het terrein worden bemoeilijkt. Om aan deze bezwaren tegemoet te komen kunnen speciale eenheden van relatief geringe sterkte worden gevormd, die met consequente toepassing van guerrillatactiek in

het door de verzetsstrijders beheerste gebied binnendringen. Hoewel deze in vele gevallen niet erin zullen slagen de volledige eliminatie van de partizaneneenheden te bewerkstelligen kunnen zij toch toekomstige operaties aanzienlijk vergemakkelijken.

Overigens is een uitgebreide inlichtingenorganisatie onontbeerlijk voor alle vormen van anti-partizanenorganisaties. Aangezien bekendheid met het terrein en de bevolking grote voordelen biedt kan het aanbeveling verdienen gebruik te maken van uit de burgerij geselecteerde agenten. Bovendien kan worden overwogen om gehele eenheden uit de regionale bevolking te rekruteren en deze voor de actieve guerrillabestrijding in te zetten. Als extra bate vloeit hier bovendien uit voort dat eventueel meer eigen eenheden voor een gevechtstaak ter beschikking komen.

Historische voorbeelden

Algemeen

Door de eeuwen heen hebben de legers rekening moeten houden met het optreden van „ongeregelde” die guerrillatactiek toepasten.

Twee voorbeelden uit Wereldoorlog II mogen echter dienen ter illustratie van de wijze waarop het verzet zich kan ontwikkelen.

De Russische partizanen (1941-1945)

Toen op 22 juni 1941 de Duitse legers Rusland binnenvielen werd het Rode Leger zo snel teruggeslagen dat de tijd heeft ontbroken om op doeltreffende wijze verzetsorganisaties op te bouwen. Weliswaar opereerden reeds in het beginstadium van de oorlog achtergebleven eenheden van de geregelde strijdkrachten en verspreide partizanengroepen achter de Duitse linies, doch het verzet bleef zeer beperkt. De bevolking, vooral in de randgebieden, verleende geen steun aan de verzetslieden en zou zelfs bereid zijn geweest met de Duitsers samen te werken.

Twee factoren veroorzaakten vervolgens in de loop van 1942 een snelle uitbreiding van het gewapende verzet. De meedogenloze bezettingspolitiek van de Duitsers en de massadeportaties van werkkrachten deden de sluimerende sympathie van de bevolking omslaan in een felle haat. Daarenboven werd sedert december 1941 de opbouw en organisatie van de partizanengroepen centraal van Moskou uit geleid.

Officieren van het Rode Leger werden bij de partizaneneenheden ingedeeld en belast met op-

leiding en bevelvoering. Bovendien werd de invloed van de partij door grote aantallen politieke commissarissen verzekerd.

De sterke uitbreiding der partizanenactiviteiten had tot gevolg dat de Duitsers steeds meer troepen dienden in te zetten ter beveiliging van hun verbindingslijnen. In 1943 waren behalve 500.000 collaborerende Russen niet minder dan 25 divisies betrokken bij de bestrijding van de partizanen.

Door de uitgestrektheid van het bezette gebied zijn de Duitsers nooit in staat geweest om alle vitale objecten en wegen op afdoende wijze te beveiligen. De partizanen beheersten tenslotte grote gebieden in de rug van de Duitse legers, en traden in sommige gevallen op met eenheden tot een sterkte van enige duizenden. Bovendien werd door de gecentraliseerde leiding een maximale samenwerking met het Rode Leger gewaarborgd.

In het bestek van deze beschouwing moge echter in het bijzonder de aandacht worden gevestigd op de ontwikkeling van het verzet. Ten tijde van de Duitse inval heerste onder de boerenbevolking een grote ontevredenheid. Oekrainers, Wit-Russen en de bevolkingen van bv. Estland, Letland en Litouwen, begroetten de Duitsers als bevrijders. De Duitse leiding heeft hiervoor echter nauwelijks oog gehad en de sympathiserende bevolking door een ondoordacht optreden naar het vijandelijke kamp doen overlopen. De mogelijkheden voor een preventieve partizanenbestrijding werden hierdoor volledig teniet gedaan.

De encadrering van de partizaneneenheden met partijleden en militair personeel verhoogde uiteraard de doelmatigheid. De detachering van politieke commissarissen illustreerde echter de vrees van de Russische leiding dat de verzetsbewegingen vroeger of later uit de hand zouden kunnen lopen. Deze vrees bleek gerechtvaardigd. Reeds in 1943 opereerden 100 grote partizanengroepen in de rug van het Rode Leger. Ten dele lagen politieke motieven aan deze ontwikkeling ten grondslag doch in vele gevallen was een neiging tot banditisme de oorzaak.

Griekenland (1941-1949)

Na de bezetting van Griekenland door de Asmogendheden ontwikkelden zich als voornaamste verzetsorganisaties de sterk communistisch georiënteerde E.A.M., die in april 1942 een „bevrijdingsleger” (E.L.A.S.) oprichtte, en de, in wezen anti-communistische, E.D.E.S., voort-

komend uit de restanten van het Griekse leger en verspreide guerrillagroepen.

Na de capitulatie van Italië viel een belangrijk deel van de uitrusting van de Italiaanse bezettingstroepen in handen van de E.L.A.S., die hierdoor een zodanige militaire kracht verkreeg, dat zij zich in oktober 1943 openlijk tegen de E.D.E.S. keerde. In februari 1944 slaagden Britse liaisonofficieren erin een formele wapenstilstand tussen de twee groeperingen te bewerkstelligen en de gemeenschappelijke strijd tegen de bezetter werd tot oktober 1944 voortgezet. De E.L.A.S. bereidde zich echter reeds voor op een machtsovername zodra de tijd hiervoor rijp zou zijn.

Onmiddellijk na het terugtrekken van de Duitse bezettingstroepen in oktober 1944 werden Britse eenheden aan land gezet om de weg voor de officiële Griekse regering te effenen. De E.L.A.S. stoorde zich echter niet aan de getroffen regelingen. De opbouw van een nieuwe Griekse krijgsmacht zou nog geruime tijd vergen en de communistisch gezinde guerrilla's slaagden erin nagenoeg het gehele land in hun macht te houden. Zij vonden steun bij omringende landen en hoewel slechts een minderheid van de bevolking met de E.L.A.S. doelstellingen sympathiseerde, ontbrandde een openlijke burgeroorlog die een volledige chaos tot gevolg had. Door een langdurige en effectieve steun aan de Griekse regering, zowel op militair als economisch gebied, door de V.S. en Engeland, eindigde deze strijd tenslotte in 1949 met de eliminatie van de laatste guerrillagroepen.

De Griekse guerrilla-oorlog vertoonde aanvankelijk het beeld van een langs normale lijnen verlopend actief verzet tegen een vreemde bezetter. Coördinatie met de geallieerde leiding in het Middellandse-Zeegebied resulteerde in een doelmatige inzet van krachten en de guerrilla's werden op materieel gebied gesteund door de bondgenootschappelijke strijdkrachten.

Daarenboven is echter gebleken dat het verzet reeds van het eerste begin af de kiemen bevatte van de latere burgeroorlog. Ontevredenheid over het vooroorlogse beleid van de regering Metaxas en communistische agitatie versterkten de invloed van de E.A.M.

De guerrillastrijd in Griekenland levert dan ook een markante illustratie van de gevaren die in het wezen van iedere illegale organisatie schuilen. Het verzet, in eerste instantie gericht tegen de buitenlandse vijand, onttaardde in een boemerang die zich tegen het eigen nationale gezag keerde.

Vooraf wanneer een land na een oorlog in een ontredderde staat verkeert kunnen sterke politieke tegenstellingen tot een dergelijke ontwikkeling leiden.

Juridische aspecten

De juridische positie van de verzetsstrijder

De aard van de guerrillastrijd in aanmerking genomen, is het niet denkbeeldig dat guerrillastrijders na gevangenneming van krijgsverraad worden beschuldigd. Onder krijgsverraad wordt verstaan: „Het op basis van vrijwilligheid deelnemen aan voor de vijand schadelijke handelingen door het vredelievend deel van de bevolking”. Indien de verzetslieden echter aan bepaalde voorwaarden voldoen, kunnen zij aanspraak maken op eenzelfde behandeling als de, tot de geregelde strijdkrachten behorende, krijgsgevangenen.

Deze voorwaarden werden aanvaard tijdens de Haagse Vredesconferenties (1899 en 1907) en vastgelegd in het Landoorlogsreglement.

De artikelen 1 en 2 van bedoeld reglement luiden als volgt:

Artikel 1

De wetten, de rechten en de verplichtingen van den oorlog zijn niet alleen toepasselijk op het leger maar ook op de militiën en op de vrijwilligerkorpsen, die aan de volgende voorwaarden voldoen:

1. *aan hun hoofd te hebben een persoon, die verantwoordelijk is voor zijn ondergeschikten;*
2. *een vast en op eenigen afstand herkenbaar onderscheidingsteeken te hebben;*
3. *de wapenen openlijk te dragen;*
4. *zich in hunne handelingen te gedragen naar de wetten en gebruiken van den oorlog.*

In de landen, waar het leger geheel of ten deele uit militiën of uit vrijwilligerkorpsen is samengesteld, zijn deze onder de benaming van leger begrepen.

Artikel 2

De bevolking van een niet-bezet gebied, die bij de nadering van den vijand uit eigen beweging de wapenen opneemt om de invallende troepen te bestrijden, zonder den tijd te hebben zich te organiseren overeenkomstig artikel 1, zal als oorlogvoerende worden beschouwd indien zij de wetten en de gebruiken van den oorlog eerbiedigt.

Aangezien echter in de verdragstekst slechts militiën en vrijwilligerskorpsen werden genoemd, werd vooral na de ervaringen tijdens Wereldoorlog II behoefte gevoeld aan een nadere omschrijving van de categorieën die als „legitieme combattanten” kunnen worden beschouwd. In de Geneefse verdragen van 12 augustus 1949 werd bepaald dat deze status kan worden toegekend aan:

- leden van de geregelde strijdkrachten;
- leden van militiën en vrijwilligerskorpsen;

- leden van georganiseerde verzetsbewegingen;
- deelnemers aan een „levée en masse”.

Zulks uiteraard onder voorwaarde dat zij voldoen aan de vier reeds eerder genoemde eisen.

Deze bepalingen zijn echter slechts van kracht indien nog een daadwerkelijke oorlogstoestand bestaat.

De volledige bezetting van het nationale grondgebied is nog geen voldoende reden om de oorlog als geëindigd te beschouwen. Indien echter een formele capitulatie heeft plaatsgevonden of de verantwoordelijke regering, die nog enig gezag kan uitoefenen, heeft opgehouden te bestaan, kan niet meer worden gesproken van twee, met elkaar in oorlog zijnde, staten. Onder dergelijke omstandigheden kunnen noch de resterende delen van de strijdkrachten, noch de georganiseerde verzetsbewegingen aanspraak maken op bescherming en behandeling als krijgsgevangenen.

Volledigheidshalve moge nog erop worden gewezen dat guerrillastrijders in het algemeen niet onafgebroken als zodanig herkenbaar zijn. Criterium blijft echter dat zij tijdens de guerrilla-activiteiten voldoen aan de vier reeds genoemde voorwaarden.

Represailles

De Haagse verdragen bevatten geen regelingen of bepalingen ten aanzien van de toelaatbaarheid van represailles tegen de bevolking n.a.v. het optreden van guerrillastrijders.

De jurisprudentie, in het bijzonder na Wereldoorlog II, geeft echter aan dat het nemen van gijzelaars, het doden van gijzelaars en represaille-executies als vergelding van een schending van het oorlogsrecht onder bepaalde omstandigheden geoorloofd zijn. Met name de V.S., Engeland, Frankrijk en de Sovjet-Unie erkennen de toelaatbaarheid van „reprisal killings”.

Mogelijke toekomstige ontwikkeling

De mogelijke ontwikkeling van de guerrilla- en partizanenoorlog in de toekomst en zijn invloed op de oorlogvoering wordt voornamelijk bepaald door:

- ideologische/politieke verhoudingen;
- de ontwikkeling van militaire strategie en tactiek alsmede van de bewapening;
- de afhankelijkheid van moderne legers van industriële en economische bases;
- de ontwikkeling van het luchttransport en van elektronische communicatiemiddelen.

Ideologische/politieke verhoudingen

De guerrilla-oorlog komt in het algemeen voort uit de vrije wil van de bevolking. De politieke structuur van deze bevolking is derhalve bepalend voor de ontwikkeling van het verzet.

De lijnrechte controversen tussen een democratisch westelijk en een communistisch, rond de U.S.S.R. gegroepeerd statenblok, die het huidige wereldbeeld beheerst, wettigt de veronderstelling dat

een toekomstige oorlog zal worden gevoerd tussen elementen van deze antipoden.

Het offensieve karakter van het wereldcommunisme in aanmerking genomen dient rekening ermee te worden gehouden dat communistische groeperingen in de westelijke staten de U.S.S.R. actief zullen steunen. Men dient echter te beseffen dat niet alle leden van deze organisaties zonder meer als potentiële verzetsstrijders mogen worden aangemerkt. Weliswaar zullen in staten met een sterke communistische partij de subversieve activiteiten een grotere omvang aannemen, doch gezien de numerieke verhoudingen in de politieke constellatie van de westelijke staten zullen de partizanen niet op voldoende steun van de bevolking kunnen rekenen.

Het zwaartepunt zal derhalve liggen bij intensieve propaganda en sabotage-activiteiten. Daarentegen doen zich meer mogelijkheden voor een openlijke partizanenstrijd voor in verschillende Aziatische landen waar nationalistische, veelal communistisch georiënteerde, bewegingen dikwijls een sterke aanhang onder de bevolking hebben.

Overigens mag niet uit het oog worden verloren dat in een conflict met de westelijke mogendheden de bijzonder lange verbindingslijnen van het Rode Leger door politiek niet volledig betrouwbare satellietstaten zeer kwetsbaar zullen zijn. In voorkomende gevallen zal het Westen zeer zeker pogingen kunnen ondernemen om eventueel in kiem aanwezig verzet in de landen achter het IJzeren Gordijn te activeren.

De ontwikkeling van militaire strategie, tactiek en wapens

De snel toenemende motorisering en mechanisering van de moderne legers heeft verstrekkende gevolgen gehad voor wat betreft hun wijze van optreden. De tendens tot een verleggen van het zwaartepunt naar een mobiele gevechtsvoering zal de starre frontlijnen en duidelijk begrensde slagvelden meer en meer doen verdwijnen. Verspreide gevechten zullen op veelal grote onderlinge afstand zowel in breedte als in diepte worden gevoerd. Het zal hierbij veelvuldig kunnen voorkomen dat uitgestrekte gebieden worden doorschreden doch niet of slechts ten dele kunnen worden bezet c.q. beheerst. Bovendien noopt de doorlopende dreiging van kernwapens tot een consequent doorgevoerde spreiding, zowel van gevechtseenheden als van logistieke installaties. Het behoeft geen betoog dat door deze ontwik-

keling het optreden van guerrillaformaties wordt begunstigd. Daarenboven zullen partizanen in voorkomende gevallen met succes kunnen worden ingezet in gebieden waar geregelde vijandelijke eenheden door de inzet van kernwapens zijn gedesorganiseerd.

Door de technische vervolmaking van lichte wapens met geringe afmetingen, welke ontwikkeling ongetwijfeld nog voortgang zal vinden, kan de vuurkracht van partizanen-eenheden aanzienlijk worden versterkt zonder hun beweeglijkheid te verminderen.

Motorisering van guerrilla-eenheden zal slechts mogelijk zijn in gebieden waar geen of een zeer zwakke vijandelijke bezetting aanwezig is. In dichtbevolkte streken, zoals geheel West Europa blijft dit echter zeer problematisch.

Ten aanzien van de mogelijkheden van de moderne wapens in het bestek van de guerrillabestrijding kan worden gesteld dat geen ingrijpende veranderingen zullen optreden indien de guerrillastrijders zich consequent houden aan een verspreid optreden met kleine eenheden. Ook in de toekomst zal de infanterie het voornaamste anti-guerrillawapen blijven.

Het belang van bases en verbindingslijnen

Naarmate de ontwikkeling van de techniek voortschrijdt zullen de strijdkrachten hoe langer hoe meer afhankelijk zijn van het bezit van veel en gecompliceerd materieel.

Indien de produktie hiervan stagneert zullen de gevechtseenheden binnen afzienbare tijd de terugslag ondervinden. Deze afhankelijkheid van de legers van de industrie en van de economie in het algemeen maakt hen uiterst kwetsbaar voor verzetsactiviteiten in achterland c.q. basis. (Zowel in eigen land als in bezet gebied). Het optreden van partizanen zal niet beperkt blijven tot het operatiegebied en verbindingslijnen. Wel zal echter, voor wat betreft de basisgebieden, het zwaartepunt liggen bij de heimelijke activiteiten.

Als gevolg van de grotere afstanden die, met de toenemende beweeglijkheid, tijdens de gevechtshandelingen kunnen worden overbrugd, treedt het belang van de aanvoerlijnen steeds sterker naar voren. Hoewel het luchttransport een belangrijker plaats zal gaan innemen dan tot dusver, zal het gros van de voorraden toch over de weg worden vervoerd. De beveiliging van de aanvoerlijnen zal derhalve ook in de toekomst een probleem van de eerste orde blijven.

Luchttransport en communicatiemiddelen

De moderne luchttransportmiddelen scheppen de mogelijkheid om guerrilla-eenheden uit de lucht te bevoorraden. Zij worden hierdoor minder afhankelijk van de steun van de bevolking. Bovendien kunnen leden van de geregelde strijdkrachten, zoals specialisten en liaisonpersoneel worden ingevlogen of geparachuteerd.

Exfiltratie van personeel en vervoer van materieel en documenten die van belang zijn voor de eigen inlichtingendienst zullen in de toekomst eveneens mogelijk zijn, zulks voornamelijk door de snelle ontwikkeling van de helikopter gedurende de laatste twee decennia.

De ontwikkeling van de elektronische communicatiemiddelen heeft reeds tijdens Wereldoorlog II een grote invloed gehad. Ook in de toekomst zal de radio een belangrijke rol vervullen.

Propaganda kan tot ver in het door de vijand bezette gebied doordringen en ertoe bijdragen de bevolking ten gunste van de eigen doelstellingen te beïnvloeden. Bovendien kan contact worden onderhouden tussen guerrilla-eenheden onderling en tussen guerrilla-eenheden en de geregelde strijdkrachten.

Slotbeschouwing

De met betrekking tot de guerrillastrijd geformuleerde theorieën hebben nooit wezenlijke verschillen vertoond. De mogelijkheden en beperkingen van het gewapende volksverzet in aanmerking genomen, ligt deze eenheid van opvatting voor de hand. Ook de denkbeelden van de

Chinese guerrillaleider Mao Tse Toeng, die in communistische landen als baanbrekend zijn aangemerkt, behelsden in feite slechts een toepassing van reeds aanvaarde beginselen op de omstandigheden in China. Het is overigens vanzelfsprekend dat de oorlogvoering, dus ook de guerrillastrategie, altijd moet worden aangepast aan de geografische, militaire en politieke c.q. economische omstandigheden. Ondermijning van de vijandelijke kracht blijft echter het doel. De guerrillatactie wordt, evenals in het verleden, gedeclareerd door de krachtsverhoudingen.

De ontwikkeling van kernwapens, de grotere mobiliteit van de strijdkrachten en de verbetering van de bewapening hebben de mogelijkheden voor de guerrilla-oorlog geenszins verminderd. De kwetsbaarheid van de verbindingslijnen en de afhankelijkheid van de moderne legers van industriële bases zijn daarentegen toegenomen. In een toekomstige oorlog zal derhalve ernstig rekening moeten worden gehouden met het optreden van „ongeregelden”. Ook psychologische en politieke factoren oefenen een grote invloed uit, aangezien deze veelal bepalend zijn voor de houding van de bevolking.

De ervaringen die tijdens Wereldoorlog II zijn opgedaan hebben geleerd dat het aanbeveling verdient reeds in vreedstijd de voorbereidingen te treffen om een maximale samenwerking tussen guerrilla-groeperingen en de geregelde strijdkrachten te verzekeren en leiding te geven aan de opbouw en organisatie.

Doch ook zonder deze voorbereidingen is een moderne oorlog zonder guerrilla-activiteiten nauwelijks denkbaar.

Literatuur

- K. Adaridi — *Freischaren und Freikorps*. Berlijn (1925).
C. E. Callwell — *Small wars*. Londen (1906).
V. Chareton — *Les Corps Francs dans la guerre moderne*. Parijs (1901).
W. S. Churchill — *The Second World War* (verk. uitg.). Londen (1960).
C. von Clausewitz — *Vom Kriege*, II. Berlijn (1833).
C. A. Dixon en O. Heilbrunn — *Communist guerrilla warfare*. Londen (1954).
A. Ehrhardt — *Kleinkrieg*. Potsdam (1936).
W. J. Ford — *De volkenrechtelijke positie van verzetslieden*. Amsterdam (1955).
R. L. Garthof — *How Russia makes war*. Londen (1954).
O. Heilbrunn — *The Soviet Secret Services*. Londen (1956).
Y. Levy — *Guerrilla warfare*. New York (1943).
B. H. Liddell Hart — *Strategy. The indirect approach*. Londen (1954).
B. H. Liddell Hart — *The Soviet Army*. Londen (1956).
F. O. Miksche — *Secret Forces*. Londen (1951).
V. Redelis — *Partisanenkrieg*. Heidelberg (1958).
R. B. Rigg — *Red China's fighting hordes*. Harrisburg (1952).
Inspecteur der Opleidingen — *Cursus nr 30 Landoorlogsregelen*, 2e dr.
FM 31-20 *Operations against guerilla forces* (1951).
FM 31-21 *Guerrilla warfare and Special Forces operations* (1958).
Allgemeine Schweizerische Militär Zeitschrift (1956)(12).
Het Leger De Natie (1953).
Infantry (1957)(4).
Military Review (1956)(7); (1957)(9); (1958)(2),(3).
De Militaire Spectator (1957)(8).
Revue Militaire Générale (1957)(1).
Algemene Winkler Prins Encyclopedie, dl 8. Amsterdam (1959).

Centralisatie of decentralisatie van reparaties *

door J. C. BENSCHOP, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Op de discussiedag, waarmee onlangs de vierde en vijfde cursus Bedrijfsvoering — die te Ede voor de daarvoor in aanmerking komende officieren van de Krijgsmacht wordt gegeven — werd besloten, kwam onder meer de vraag ter sprake of de uitvoering van reparaties niet méér zou kunnen worden gedecentraliseerd.

Omdat de vraag op verschillende niveaus meermalen wordt gehoord, verdient het wellicht aanbeveling de belangrijke punten, zoals deze bij de beantwoording van de vraag naar voren kwamen, hier in het kort weer te geven. Daarbij kan deze vraag wellicht beter als volgt worden gesteld: welke onderhoudsconceptie is de meest doelmatige? Diverse factoren spelen hierbij een rol. Deze liggen zowel in het operationele als in het logistieke vlak. De doelmatigheid zal zich dan ook niet mogen beperken tot de bedrijfs-economische kant van de zaak, doch zeker ook moeten worden uitgestrekt over de operationele aspecten.

Personeelsprobleem

Een eerste belangrijke factor vormt het personeelsprobleem. De diepere oorzaak daarvan is de voortschrijding van de techniek, die zeker voor wat betreft sommige sectoren in de Krijgsmacht stormachtig kan worden genoemd. Door de steeds hogere eisen, die aan het materieel moeten worden gesteld, ontstaan wapensystemen van complexe samenstelling. Het onderhoud aan dit materieel vraagt, kwantitatief en kwalitatief, belangrijk méér van het personeel dan enkele jaren geleden nog het geval was. Gezien het plafond van de begroting en de steeds hoger wordende kapitaalsinvestering voor dit kostbare materieel was het onmogelijk de kwantitatieve toeneming van de onderhoudsbehoefte te dekken door vergroting van de hoeveelheid onderhoudspersoneel. Ook de krappe arbeidsmarkt van de laatste jaren maakte dit onmogelijk. Aangezien derhalve moet worden gewoekerd met het voor onderhoud beschikbare personeel, schijnt wat dit

betreft een centralisatie van reparaties, althans tot op zekere hoogte, onontkoombaar.

Kapitaalsinvestering

Een tweede belangrijke factor is de kapitaalsinvestering. Deze vormt een bedrijfseconomisch probleem. Voor de oplossing daarvan moeten vele factoren worden gekend. Gecentraliseerde reparatie vraagt minder kapitaalsinvestering met betrekking tot speciaal gereedschap, beproevings-apparatuur en -installaties en verdere outillage. Het economisch gebruik daarvan kan bij gecentraliseerde reparatie ook eerder worden verzekerd. Daartegenover staat grotere investering aan componenten, althans voor zover transport- en wachttijden de „pipeline“-inhoud vergroten. Met name de waarde van deze componenten speelt hierbij een grote rol, alsmede hun eventuele gevoeligheid voor transport, bij voorbeeld na calibratie.

Wapensysteem

De onderhoudsconceptie is voorts afhankelijk van het wapensysteem, d.w.z. van het operationele doel en gebruik, de lokatie en de spreiding, de aard van het te geven onderhoud, de aard van de samenstellende delen en componenten enz.

Reparatie-ervaring

Een rol speelt ook de duurzaamheid van de reparatie-ervaring. Om redenen die veelal in het personeelsvlak liggen, zijn overplaatsingen van militair personeel niet te vermijden en ervaringsopbouw op een depot (met meer burgerpersoneel) verdient de voorkeur boven die op de onderdelen. De eerste is nl. duurzamer. Die ervaringsopbouw wordt bij gecentraliseerde reparatie ook eerder verkregen. De gecompliceerdheid van de huidige wapensystemen en het vereiste hoge vakbekwaamheidsniveau voor de uitvoering van de reparaties wijzen tevens in de richting van centralisatie.

Tegenover de bevordering van de duurzaamheid en de snellere opbouw van de ervaring op een

* De inhoud van dit artikel slaat in beginsel op aangelegenheden, de Koninklijke Luchtmacht betreffende.

depot, staat de wens tot het opbouwen van meer monteurservaring op de diverse onderdelen. Deze kan beter plaatsvinden wanneer reparaties, althans tot op een zeker niveau, op het onderdeel kunnen worden uitgevoerd. De daarbij verkregen ervaring komt het storting zoeken ten goede en betekent dus een verhoging van de gevechtsge-reedheid van het materieel en een goede voor-bereiding op een eventuele oorlogstaak voor het personeel. Dan kan initiatief, gebaseerd op tech-nisch inzicht, van groot belang zijn.

Reparatiemethode

De methode van „repair by replacement” is evenwel een voorgeschreven methode in oorlogs-tijd. Voor een goed begrip zij meegedeeld, dat men hieronder verstaat het opheffen van storin-gen en defecten door het verwisselen van sub-componenten of gehele componenten. Terecht moet nl. worden aangenomen, dat er bij het werk onder oorlogsomstandigheden toch geen tijd zal zijn voor het uitvoeren van reparaties. Teneinde nu op het kritieke moment geen overschakelings-moeilijkheden en daardoor vertraging van de werkzaamheden te ondervinden, verdient het aanbeveling de methode van „repair by replace-ment” ook in vreedstijd toe te passen en de re-paraties aan een centrale instantie over te laten.

Bedrijfsvoeringsaspecten

Een geheel ander aspect van de opgeworpen vraag is de noodzaak tot vroegtijdige behoeften-bepaling met betrekking tot de uit te voeren reparaties. Een goed logistiek beleid eist het tijdig opstellen van reparatieprogrammering en ra-ming van de komende behoeften aan „sub com-ponents”, „repair kits” en „bits and pieces”, althans voor zover dit alles „special to type” is, nodig om die reparaties te kunnen uitvoeren. De hier bedoelde ramingen kunnen worden opge-steld door gebruik te maken van ervaringscijfers

uit het verleden en beleidsgegevens voor de toe-komst. Om dit met succes te kunnen uitvoeren is het nodig een goed overzicht te verkrijgen over het gehele reparatievlak, de nodige gegevens te kunnen verzamelen en deze op juiste wijze te kunnen interpreteren. Dit alles kan sneller en eenvoudiger, dus doelmatig, worden bereikt bij gecentraliseerde reparaties.

Aansluitend hierop kan nog worden opgemerkt dat sanering van het gevoerde artikelenpakket en bewaking van de modificatiestandaard van de diverse artikelen eenvoudiger kunnen plaatsvin-den bij gecentraliseerde reparatie-uitvoering. Ook brengt de opslag van het voor de reparaties benodigde in dat geval belangrijk minder kosten met zich op het gebied van administratie, inven-tarisverantwoording, bevoorradingszorgen, op-slagruimten enz. De kans op manco's in de be-voorrading is ook geringer dan bij gedecentrali-seerde reparaties en dus ook -opslag.

Conclusie

In het voorgaande zijn zeker niet alle, doch wel de meest belangrijke, factoren opgesomd, die bij het nemen van een beslissing een rol kunnen spelen. Voor en tegen dienen, geval voor geval, nauwkeurig tegen elkaar te worden afgewogen. In ieder geval zal men nimmer kunnen toestaan, dat reparaties op onderdeelniveau plaatsvinden, indien daartoe geen autorisatie werd verleend. Deze autorisatie moet worden gebonden aan strikte voorwaarden, zoals het beschikbaar zijn van:

- *technische documentatie;*
- *speciale gereedschappen;*
- *beproevingapparatuur;*
- *werkplaatsen en outillage;*
- *noodzakelijk vakmanschap;*

en de verplichting tot rapportering inzake repara-tieprognose en -gegevens aan het voerende depot.

BETALING ABONNEMENT 2e KWARTAAL 1962

Tot 7 april a.s. bestaat gelegenheid het abonnement voor het 2e kwartaal 1962 à f 4,50 te voldoen per postwissel of door storting/overschrijving op postrekening Nr 4 47 15 ten name van Moormans Periodieke Pers N.V. met vermelding: „abonnement De Militaire Spec-tator, 2e kwartaal 1962”.

Wie na 7 april gireert is f 0,40 incassokosten verschuldigd, daar dan de kwitanties in omloop zijn.

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

Het basisterreinmeetpeloton

door J. T. KRAMER, Eerste Luitenant der Artillerie

De mens ontwerpt nieuwe hulpmiddelen, die de uitvoering van zijn werk vereenvoudigen. In de landmeetkunde deden twee van zulke instrumenten hun intrede: de tellurometer en het gyrokompas.

Behalve dat de mens nieuwe instrumenten ontwerpt, verbetert hij ze ook voortdurend, wat kan leiden tot aanzienlijke verschillen in hun uiterlijke vorm. Zo kan men de vijand bv. beschieten met een 25 pponder vuurmond, maar ook met een „Corporal” raket.

Het basisterreinmeetpeloton, uitgerust met tellurometer en gyrokompas voorziet deze 25 pponder en deze Corporal nu van terreinmeetgegevens. Teneinde een beeld te krijgen tot wat voor terreinmeetsteun dit peloton in staat is, is onderstaand artikel geschreven.

De tellurometer

Het peloton beschikt over een elektronisch afstandsmeetinstrument, genaamd „Tellurometer” Micro-distancer MRA 2 (afb. 1). Hiermee is men in staat een afstand van ca. 500 m tot ca. 50 km te bepalen. De nauwkeurigheid, waarmee kan worden gemeten is $3:1.000.000 \pm 5$ cm.

Een afstand wordt als volgt verkregen.

Op begin en eindpunt van het te meten traject wordt een tellurometer opgesteld. Een continu radiogolf van 10 cm golflengte (3000 MC/sec) wordt uitgezonden door één van de twee tellurometers (hoofdpost genaamd). Op deze continu draaggolf worden achtereenvolgens radiogolven gemoduleerd, die een frequentie hebben van resp. A 10.000, B 9.990, C 9.900, D 9000 MC/sec. Deze gemoduleerde draaggolf wordt ontvangen door de andere tellurometer (hulppost) en weer teruggezonden naar de hoofdpost. Op de kathodestraalbuis van de hoofdpost wordt de faseverschuiving tussen uitgaand en inkomend signaal zichtbaar in de vorm van een cirkelbeeld, waarin een kleine onderbreking. De plaats van deze onderbreking wordt afgelezen op een cirkelvormige schaalverdeling, die van 0 tot 100 loopt. Uit de aflezingen behorende bij de frequenties A, B, C en D is de tijd (in $m\mu$ sec) te berekenen, die radio-

golven nodig hebben om de afstand hoofdpost - bijpost twee maal af te leggen.

Deze tijd vermenigvuldigd met de halve lichtsnelheid ($\frac{299.792.5}{2}$ km/sec) bepaalt de afstand.

De luchtdruk, luchttemperatuur en de vochtigheidsgraad zijn van invloed op de lichtsnelheid, zodat hierop meestal een correctie zal worden toegepast.

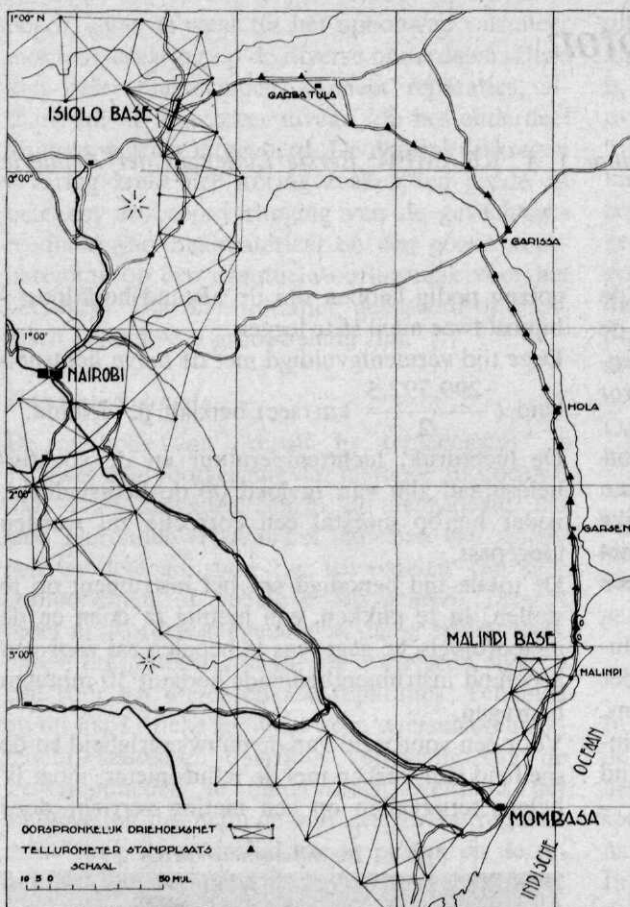
De totale tijd benodigd om het instrument op te stellen, in te pakken, een meting te doen en de meteorologische gegevens te bepalen zal voor een geoefend instrumentbediende hooguit 30 minuten bedragen.

Voor een voorbeeld van de nauwkeurigheid en de snelheid van werken met de tellurometer, moet ik helaas terugvallen op een meting verricht door

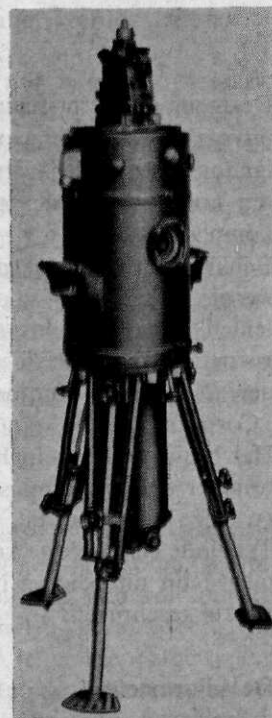
Afb. 1 De tellurometer MRA 2

Afb. 2 Driehoeknet gesloten m.b.v. tellurometer

Afb. 3 Gyrolit II

enkele landmeters in Afrika, aangezien dit instrument nog maar sinds korte tijd bij de meetafdeling in gebruik is genomen. De opdracht die moest worden uitgevoerd was om de Malindi-basis door veelhoeksmeting met de Isiolo-basis te verbinden. Een en ander was noodzakelijk om het driehoeknet, dat tussen genoemde bases lag te kunnen controleren (afb. 2).

Enkele landmeters kregen een cursus van ca. 14 dagen, waarin ze vertrouwd werden gemaakt met de tellurometer.

Op elke tellurometerstandplaats werd de hoek gemeten tussen de achtergelegen en de voorgelegen standplaats. Bovendien moesten de afstanden tussen alle tellurometerstandplaatsen zeer nauwkeurig worden bepaald. Had men geen gebruik gemaakt van de tellurometer, dan zouden 3 ervaren landmeters 2 à 2½ jaar bezig zijn geweest. Het hele werk werd nu door 6 man in 28 dagen voltooid.

De lengte van alle gemeten afstanden was 402,6 mijl. Een nauwkeurigheid van 1:140.000 werd bereikt in 2 slagen met een gezamenlijke lengte van 98,1 mijl. Een slag van 49,4 mijl werd bepaald met een nauwkeurigheid van 1:200.000.

Het gyrokompas

Het basisterreinmeetpeloton zal over enige tijd de beschikking krijgen over vier gyrokompassen van de firma Anschütz, genaamd Gyrolit II (afb. 3). Met de gyrolit II verkrijgt men binnen twintig minuten een richting, die nauwkeurig op één duizendste is gegarandeerd.

De gyrokompassen verkeren nog in een ontwikkelingsstadium. Slechts enkele modellen zijn tot nu toe in beproeving genomen. Het zijn de Merid (Duitsland), de Pim (Engeland), de Able (Amerika) en de Gyrolit II (Zweden, Duitsland en Nederland).

De Gyrolit II is alleen bruikbaar voor steun aan conventionele artillerie, daar de Sergeant- en de Corporal-raketten een richting vereisen die nauwkeurig is op 10 resp. 20 sec. Het instrument is robuust uitgevoerd, eenvoudig te bedienen en gemakkelijk te transporteren.

Het basisterreinmeetpeloton

De taken van dit peloton zijn:

1. het inmeten van Sergeant- en Corporal-opstellingen;

2. het uitbreiden van het net van topografische uitgangspunten t.b.v. conventionele artillerieonderdelen.

In het algemeen zullen de coördinaten worden bepaald met behulp van de tellurometer, alhoewel de triangulatiesecties hiertoe ook in staat zijn. De richtingen voor de raketten worden bepaald door de triangulatiesecties. De vast te leggen richtingen op de topografische uitgangspunten worden verkregen met de Gyrolit. De metingen van de trilateratieploegen worden in het tello-gyrokencentrum berekend. Alle verkregen terreinmeetgegevens worden verzameld in de terreinmeetinlichtingenpost.

Ten gevolge van het oorlogsgeweld bestaat de mogelijkheid dat van het oorspronkelijke topografische puntennet niet veel meer over is. Bovendien is het waarschijnlijk dat het gevechtveld zich verplaatst naar gebieden, waar niet kan worden beschikt over bekende punten. In zulke gevallen wordt met de tellurometer het eenmaal opgebouwde puntennet over zeer lange afstanden meegevoerd, zonder dat het bestaande verband tussen coördinatensysteem en kaart hierdoor ernstig wordt verstoord.

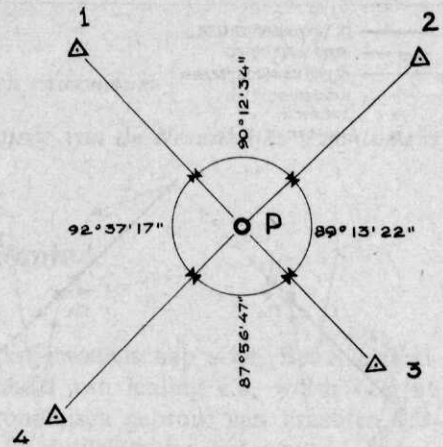
Coördinatenbepaling zonder en met behulp van de tellurometer

De coördinaat van een punt in het terrein kan, indien geen gebruik wordt gemaakt van de tellurometer, op allerlei verschillende manieren worden bepaald. Het nadeel is over het algemeen dat ze zeer tijdrovend zijn.

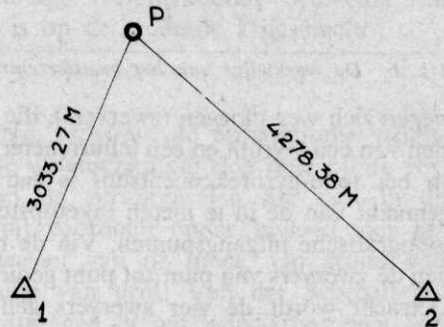
Kiezen wij als voorbeeld van één van deze technieken de achterwaartse insnijding, daar deze als regel de snelste oplossing biedt. De coördinaten van de opstelling worden verkregen door de hoeken te meten tussen minimaal drie terreinvoorwerpen, die in coördinaten bekend zijn. Indien deze terreinvoorwerpen hoge kerktorens zijn is er meestal geen probleem om in de buurt van de verlangde opstelling een punt te vinden, waar men alle drie de torens kan zien. De bekende punten zijn meestal vastgelegd met behulp van stenen of piketten. Wil men deze zichtbaar maken, dan is het noodzakelijk op de steen een hoog signaal op te richten, wat op grote afstand zichtbaar is.

Moet men, om een AWI te kunnen doen, één of meer van zulke signalen oprichten dan duurt het al snel 4 tot 6 uur, alvorens de coördinaten van de gevraagde opstelling bekend zijn.

Met behulp van de tellurometer kan deze tijd aanzienlijk worden bekort, doordat alleen van 2

Afb. 4 Achterwaartse insnijding (AWI)
1, 2, 3 en 4 in coördinaten bekend
P → 1 } zichtbaar gemaakt
P → 2 } m.b.v. een signaal
P → 3 }
P → 4 }

Afb. 5 Voorwaartse insnijding (VWI)
1 en 2 in coördinaten bekend
P → 1 } afstand gemeten
P → 2 } met tellurometer
Van 1 of 2 hoeft men P niet te
kunnen zien

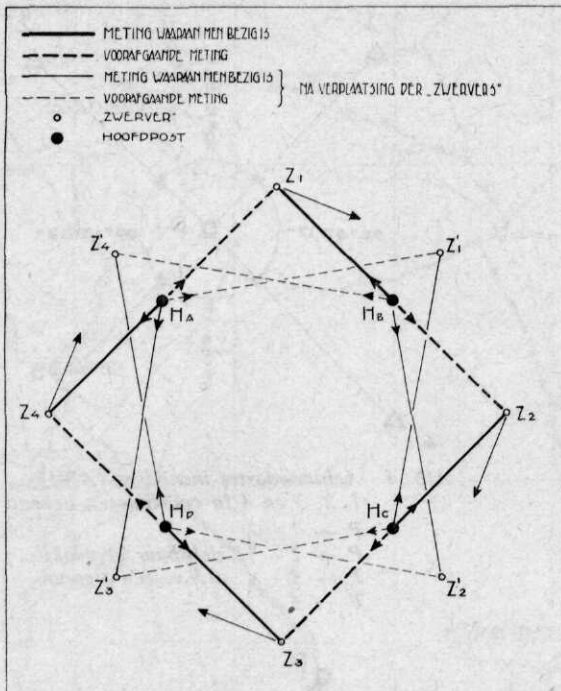
bekende punten af de afstand naar de te bepalen opstelling behoeft te worden gemeten (voorwaartse insnijding). Verkenning, meting en berekening vergen niet meer tijd dan ruim 2 uur. (Zie de afb. 4 en 5).

Het basisterreinmeetpeloton in bedrijf

Het gebied, waarin moet worden opgetreden beslaat als regel het gehele legerkorpsvak. In het midden van dit areaal worden vier tellurometers opgesteld, zodanig dat zij van hieruit het gehele vak kunnen bestrijken (in afb. 6 zijn deze opstellingen aangegeven met HA, HB, HC en HD).

Tenminste twee punten, bv. HA en HC, worden door de triangulatiesecties in coördinaten bepaald. De punten HB en HD worden berekend uit de onderlinge afstandsmetingen tussen HA, HB, HC, HD. Ransom de punten HA enz. (hoofdpost) be-

Afb. 6 De werkwijze van het basisterreinmeetpeloton

wegen zich vier ploegen (zwerfers), die zijn voorzien van een Gyrolit en een tellurometer.

In het tello-gyrorekencentrum is een overzicht gemaakt van de in te meten raketopstellingen en topografische uitgangspunten. Via de radio worden de zwerfers van punt tot punt gedirigeerd.

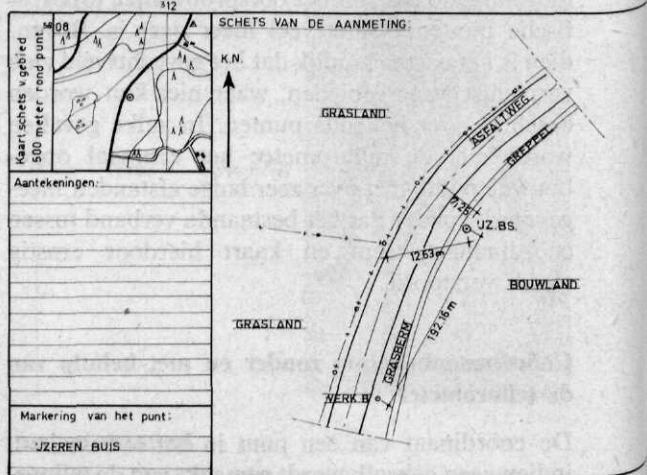
Getracht wordt de vier zwerfers gelijktijdig te laten verplaatsen en meten zodat minimaal tijdverlies optreedt. Indien een zwerfer op zijn lokatie is aangekomen worden de afstanden HA-Z1 en HB-Z1 gemeten. Tegelijkertijd wordt de Gyrolit op enkele meters afstand opgesteld, zodat 20 minuten na aankomst de richting naar elk willekeurig terreinvoorwerp bekend is. (Het verschil in opstelling van tellurometer en Gyrolit wordt in rekening gebracht). Een schets wordt gemaakt van de standplaats Gyrolit en de terreinvoorwerpen waarop de richtingen zijn vastgelegd.

De zwerfer Z1 begeeft zich naar de volgende lokatie Z1', teneinde aan een nieuwe meting te beginnen.

Van tijd tot tijd rijden de zwerfers naar een van de hoofdposten om hun schetsen en meetresultaten af te leveren. Deze gegevens worden, samen met die van de hoofdposten, door motorordonnansen naar het tello-gyrorekencentrum gebracht. Hier worden de metingen berekend, de schetsen verbeterd en de beschrijvingskaart oriënteringspunt (BEKOP) vervaardigd (afb. 7).

Deze BEKOPS gaan naar de terreinmeetinlichtingenpost waar ze worden gecatalogiseerd, ver-

BEKOP		Schets rp 1:	Benaderde afstand:
(Beschrijvingskaart van een oriënteringspunt)			1950 M
GEGEVENS VAN HET PUNT:		Beschrijving: STANG TOREN	Kaarthoek naar rp: 34° 12' 07"
U.T.M. net X 311 725.37 Y 5 807 530.11 h. + 51 M		Schets rp 2:	Nauwkeurigheid: ±600 10000
Q.L. 06° 13' 58" N.B. 62° 23' 01" Magn. decl. 02° 46' 13" W			Benaderde afstand: 192 M
DATUM van meting: 25.9.61		Beschrijving: MIDDENONDERKANT PAAL V.H. VERKEERSBORD	Kaarthoek naar rp: 161° 53' 38"
Gemeten door TRIANGULATIE, PEL onderdeel: 101A.MA, rang en naam K.nl. Pietersen.		Schets rp 3:	Nauwkeurigheid: ±600 10000
Hoekmaat: 360° ±60° -6400**			Benaderde afstand: 850 M
astronomisch gyroscopisch driehoeksmeting veelhoeksmeting		Beschrijving: LINKERZUDE SCHOORSTEEN VAN BOERDERIJ	Kaarthoek naar rp: 248° 16' 28"
Eindcontrole:			Nauwkeurigheid: ±600 10000

Afb. 7 Voorbeeld van een BEKOP

menigvuldigd met een speciaal reproductie-apparaat en op verzoek aan de terreinmeetofficieren van de afdelingen veldartillerie gedistribueerd.

Met enige reserve kunnen wij stellen dat per uur ongeveer 4 punten kunnen worden bepaald. Dit tempo is uiteraard niet continu te verwezenlijken, doch 24 uur is acceptabel. In deze tijd kan men bv. in een vak van $30 \times 16 \text{ km} = 480 \text{ km}^2$ een puntennet leggen met een dichtheid van 1 punt per 5 km^2 . Aangezien een dichtheid van één punt per 9 km^2 ruim voldoende is, in het legerkorpsvak altijd nog andere getrianguleerde punten aanwezig zijn en vele stukken gebied niet geschikt zijn voor artilleriestellingen betekent dit dat óf in een groter gebied kan worden opgetreden óf dat de dichtheid in de omgeving van de stellinggebieden kan worden opgevoerd.

Zodra dit peloton volledig is geformeerd en getraind is naar mijn mening iedere afdeling verzekerd van voldoende terreinmeetsteun, aangezien nu op max. 1,5 km afstand van hun nulpunten een oriënteringspunt aanwezig is.

De econoom in de luchtmacht

door W. A. M. MELIS, *Majoor van de Koninklijke Luchtmacht*

I — Luchtmacht en economie ¹

De luchtmacht is een jong wapen; de economie is een jonge wetenschap. Is het juist dat deze beide jonge verschijnselen van de menselijke samenleving, die zich op zo verschillend terrein bewegen, in één adem worden genoemd? Schuilt er een grote tegenstrijdigheid in het begrip „de econoom in de luchtmacht”, of is deze verbintenis inderdaad levensvatbaar? Zo ja, op welke terreinen zal de economisch geschoolde officier zich in de luchtmacht dan verdienstelijk kunnen maken? Op deze vragen tracht de volgende beschouwing een antwoord te geven.

Men hoort veelvuldig beweren dat de luchtmacht een bedrijf is, dat zij daarom moet voldoen aan economische normen, en dat bij de vaststelling van deze normen, alsmede bij het toezicht op de toepassing ervan, gebruik moet worden gemaakt van de kennis van economen. In deel I van mijn beschouwing wordt gemotiveerd dat:

- de luchtmacht in economische zin inderdaad een bedrijfshuishouding is;
- de bedrijfseconomische normen daarom — zij het met enige omzichtigheid — mogen worden toegepast.

In deel II zullen de in theorie bewezen feiten in de werkelijkheid worden geprojecteerd door een vergelijking tussen de organisatie van de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij. Hier wordt tevens globaal aangegeven waar in de K.L.M. toepassing van de bedrijfseconomie en haar normen plaatsvindt. Tenslotte zal in deel III de toepassing van een enkel facet van de bedrijfseconomie in enkele buitenlandse strijdmachtonderdelen worden besproken. Daarna zal een korte bespreking volgen over de maatregelen die de CGS en CLS in dit verband namen. Een aantal conclusies en aanbevelingen sluit dan de beschouwing af.

Economie

Reeds ten tijde van von Clausewitz en Jomini, en vermoedelijk ook al voordien, kwam het begrip economie als beginsel van de oorlogvoe-

ring in de krijgswetenschap voor. Behalve flexibiliteit, eenheid van leiding e.a. wordt ook nu nog het economisch gebruik van krachten vermeld. Het is duidelijk dat het woord „economisch” hier een betekenis heeft die niet geheel overeenkomt met wat heden ten dage onder „economie” wordt verstaan; het is althans een zeer beperkte toepassing ervan. Het is daarom nodig allereerst na te gaan of de economie ook in haar huidige veelomvattende betekenis van toepassing is op de moderne krijgsmacht.

Definitie

De economie, of voluit de economische wetenschap, is de wetenschap die zich richt op de verklaring van de verschijnselen die zich in de maatschappij voordoen onder invloed van het welvaartsstreven van de mens. Op grond van deze definitie van prof. Van der Schroeff zal men zich afvragen of het welvaartsstreven van de mens van invloed is op de strijdkrachten, óf dat de strijdkrachten misschien zelfs voortkomen uit dit streven naar welvaart. Aangezien de strijdmacht in de democratie bestaat bij de wil van het volk, is er onmiskenbaar behoefte aan. Het is nu juist de economische wetenschap die zich bezighoudt met de verschijnselen die ontstaan waar verscheidene behoeften met schaarse middelen moeten worden bevredigd. Zolang dus de middelen, die de strijdmacht ten gebruike worden toegewezen, schaars zijn, zal de economie zich met recht ook uitstrekken tot dit — wel eens specifiek militair genoemde — terrein.

Ook anderszins valt er een betrekking waar te nemen tussen economie en krijgswetenschap. Uitdrukkingen als „economische oorlogsvoorbereiding” en „strategische economie” (in feite onderdelen van de economische wetenschap) duiden

¹ Deel II (De Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij) en deel III (De praktijk) zullen in de eerstvolgende nummers worden gepubliceerd. Aan het slot van deel III wordt een literatuurlijst opgenomen.

op het bestaan van een zeker verband. Waar de volksvertegenwoordiging van de schaarse, haar ter beschikking staande middelen een (aanzienlijk) deel toewijst aan de strijdkrachten, doet zij dat in de overtuiging — althans in de verwachting — dat daarmee een bijdrage zal worden geleverd tot de collectieve veiligheid en dus ook tot de welvaart van de natie, dan wel dat daarmee de strijd wordt aangebonden met het welvaartstekort.² Voor wat betreft de taak van de strijdmacht, door haar aanwezigheid of optreden de welvaart van de natie te beschermen, of het welvaartstekort te bestrijden, zal die strijdmacht om te beginnen zelf een zo klein mogelijk deel van de welvaart moeten absorberen, wil zij zich tenminste in economisch opzicht niet aan verspilling te buiten gaan.³

Bedrijfseconomie

De bovenstaande beginselen vloeien voort uit wat men noemt de theoretische economie die ons vertelt „hoe het is”. Om nu te vinden „hoe het moet”, dient de toegepaste economie te worden gebezigd. De tak van deze toegepaste economie die zich bezighoudt met (zoals prof. Van der Schroeff het noemt) „de strijd tegen de verspilling”, is de bedrijfseconomie. Deze richt zich in het bijzonder op de problemen van de produktie. Het is nu de vraag of de regels van de bedrijfseconomie op de luchtmacht kunnen en mogen worden toegepast.

Is de luchtmacht een bedrijf?

Bij zijn gedragingen als producent (in de ruimste betekenis van het woord) wordt de mens van nature geleid door een streven om het gestelde doel met zo gering mogelijk gebruik van arbeid en middelen te bereiken. Anders gezegd: de mens streeft ernaar met de hem beschikbare middelen en arbeid een zo groot mogelijk produktieresultaat te verkrijgen. Dit streven, deze grondkracht van het menselijk handelen noemt men het economisch beginsel. Uitgaande van dit beginsel tracht de bedrijfseconomie te komen tot regels (normen) voor een economisch doelmatig handelen, waarbij verspilling wordt geëlimineerd.

² Zulks naar analogie van de definitie van prof. Verrijn Stuart: De economie is de wetenschap die de strijd aanbindt met het welvaartstekort.

³ Het is natuurlijk zeer goed mogelijk dat naast dit economisch beginsel ideologische motieven een belangrijke rol spelen.

Soorten bedrijfshuishoudingen

In de bedrijfseconomie wordt onderscheid gemaakt tussen ondernemingen en bedrijven. Met deze splitsing beoogt men aan te geven de aanwezigheid of het ontbreken van het ondernemersstreven. Voor de ondernemer is het inkomen primair; hij produceert ter bevrediging van individuele behoeften voor de winst. Het bedrijf daarentegen, richt zich in de eerste plaats op de collectieve behoeftebevrediging; het inkomen is van secundair belang. Men zal dus de meeste bedrijven aantreffen onder de gemeenschapshuishoudingen, die tot primair kenmerk hebben dat het winstmotief ontbreekt. Een nadere verdeling van het begrip „bedrijf” zou kunnen zijn: bedrijven met een gebruiksnuutigheid die een semicollectieve behoefte bevredigen (bv. het gas- en elektriciteitsbedrijf) en bedrijven met een beschikbaarheidsnuutigheid die collectieve behoeften bevredigen (zoals brandweer). De eerste soort bedrijven zou men gemeenschapsbedrijven kunnen noemen, waarbij tegenover gebruik een evenredige vergoeding door de gebruiker staat. Het tweede soort bedrijf zou gemeenschapsdienst kunnen worden genoemd: de dienstverlening is kostenloos; kostendekking geschiedt uit belastingheffingen.

Uit het voorgaande volgt dat de defensie-organisatie in economisch opzicht alleen kan worden gerangschikt onder de gemeenschapsdiensten met een beschikbaarheidsnuutigheid (het collectieve gebruiksnuut van de strijdkrachten als „deterrent” wordt hier buiten beschouwing gelaten). De luchtmacht mag dus een bedrijfshuishouding worden genoemd; het economisch beginsel is toepasselijk. De bedrijfseconomische normen mogen — voor zover relevant — van toepassing worden verklaard. Alvorens deze relevantie te onderzoeken moet evenwel worden vastgesteld op welke principiële punten de strijdmacht als instituut in economisch zin afwijkt van het vrije produktie-apparaat waarop de bedrijfseconomie in eerste aanleg is gericht.

Verschillen tussen de luchtmacht en de produktie-onderneming

Reeds het bijzondere karakter van het defensie-apparaat doet verschillen vermoeden tussen een groot produktiebedrijf en de luchtmacht. Dit is te meer duidelijk wanneer men denkt aan de factoren van militaire aard die inherent zijn aan de doelstellingen van het apparaat: het verzekeren van de uitwendige veiligheid en de handhaving

van de inwendige orde. Enkele van deze verschillen worden hier nader bezien.

Winstmotief

Zoals reeds betoogd, is het primaire streven van de onderneming het maken van winst. De strijdmacht kent dit streven vanzelfsprekend niet. Het kostenbesef, dat voor de onderneming een dwingende eis is om winst te kunnen maken, blijft voor het defensie-apparaat meer op de achtergrond. Het nadelige gevolg hiervan is dat een foutief beheer (binnen bv. de luchtmacht) minder snel en minder duidelijk aan de dag zal treden, omdat teruglopen van de winst als waarschuwingmiddel ontbreekt.

Monopoliepositie

De luchtmacht is een overheidsdienst; zij heeft daardoor een monopolistisch karakter: er bestaat geen concurrentie. Er zijn dus weinig mogelijkheden om kosten en resultaten te vergelijken. Ook is de leiding, wellicht door het monopolistische karakter, veel meer gebonden dan die van bv. een grote naamloze vennootschap. Politieke verhoudingen in het kabinet, internationale afspraken, verplichtingen, e.d. binden ministers en departementen. Voor defensie geldt dit nog sterker dan voor andere ministeries. Daarbij komt nog dat door de politieke invloed de continuïteit in de leiding nooit ten volle is verzekerd.

Gecomplieerdheid

Een onderneming die zich weinig beperkingen oplegt t.a.v. de verscheidenheid van haar produktie en die niet voortdurend streeft naar vereenvoudiging van produktiemethoden en -middelen, dreigt op zijn minst een inefficiënt bedrijf te worden. De onderscheiden facetten in de taak van de luchtmacht zijn echter dermate talrijk dat, zelfs bij de verst doorgevoerde standaardisatie en vereenvoudiging, nog opleiding voor honderden functies en beheer en onderhoud van tienduizenden artikelen noodzakelijk is. Elke nieuwe ontwikkeling van de techniek verzwart nog deze last. Mechanisatie en automatie, die het de producent gemakkelijker maken zijn (behalve voor sommige taken in de logistieke sector) in de strijdkrachten niet zonder meer toe te passen. Ten gevolge van die nieuwe ontwikkelingen, die evenwel ook op economisch, politiek, psychologisch of conjunctureel gebied kunnen liggen, kennen de strijdkrachten een aanzienlijk hogere frequentie van kleine en grote reor-

ganisaties dan de vrije onderneming. Bovendien zijn zelfs kleine reorganisaties voor het defensie-apparaat meestal van zeer ingrijpende betekenis, ook op sociaal gebied.

Opleiding

Zowel de industrie als de strijdkrachten stellen aan de opleiding van personeel steeds hogere eisen. Van instructeur en van cursist wordt aldoor meer gevraagd; opleidingen vergen steeds meer tijd. De onderneming leidt in de regel echter slechts éénmaal zijn kernpersoneel op en behoeft nadien alleen rekening te houden met een zeker (meestal klein) verloop en met applicatie op langere termijn. Het luchtmachtbedrijf eist voor elk nieuw uitrustingsstuk nieuwe opleidingen. Elk nieuw type vliegtuig of voertuig maakt aanvullende opleiding of herscholing van grote aantallen specialisten nodig. Daarbij komt dan nog het veel grotere verloop van personeel door kortlopende contracten en het dienstplichtstelsel, feiten die weer speciale eisen stellen aan de opleiding.

Produkt

De toe- of afnemende vraag van het publiek is voor de vrije ondernemer een waardemeter waarmee hij enigszins kan afmeten in hoeverre zijn produkt een behoefte bevredigt, m.a.w. of zijn produktie-apparaat minder of meer doelmatig werkt. Men leest wel eens dat gevechtskracht het produkt van het defensie-apparaat zou zijn, of dat de strijdkrachten zelf afnemer zouden zijn van het door hen geproduceerde. Van een organisatie als de luchtmacht met een beschikbaarheidsnuttigheid wordt echter geen produktie verwacht. Men eist en verwacht een potentie (kracht is trouwens geen produkt maar een „vermogen tot”). Deze potentie wordt nu bereikt door beschikbaarstelling van materieel aan, en door opleiding en oefening van, mensen die individueel bereid zijn in en met de organisatie naar het gewenste resultaat te streven.⁴ Nu is potentie een abstract begrip dat slechts aan abstracte criteria te toetsen is. Vergelijking van militaire potenties is dus in feite onmogelijk zonder ze tegen elkaar in te zetten. Oefeningen in internationaal

⁴ Zou men ondanks alles in dit proces toch een voortbrengsel willen vinden, dan beschouwe men het volledig opgeleide, geoefende en uitgeruste, m.a.w. het „parate”, squadron als het beste „produkt” van de beschikbare middelen en de inspanning van een vredesorganisatie, die daarmee een zekere potentie heeft verkregen (opgebouwd).

verband zijn hiervoor een mager surrogaat. De luchtmacht beschikt dus niet in voldoende mate over die — voor de ondernemer onmisbare — waardemeter.

Traditie

Factoren van traditionele aard hebben in het verleden hun — ook nog thans waarneembaar — stempel gedrukt op de werkwijze van vele overheidsorganen. De steeds grotere invloed van de overheid op het bedrijfsleven (geleide economie) en het ontstaan van „overheidsondernemingen” hebben echter via de diverse aanrakingsvlakken wederzijds een aanzienlijke uitwerking gehad op de modernisering van het bestuursapparaat. Mede door het ontbreken van vergelijkbare grootheden en van die aanrakingsvlakken, dreigt in deze tijd van overrompelende structuurveranderingen de strijdmacht en daarmee ook de luchtmacht achter te blijven. Een andere zeer belangrijke oorzaak van de mogelijkheid tot achterblijven is te vinden in de onmisbaarheid van de traditie voor een krijgsmacht. Het parate onderdeel heeft, zelfs in vreedstijd, behoefte aan een gevoel van eenheid, van gemeenschap. Hoe is dit gemakkelijker op te kweken dan door de traditie (een traditie die tot elk individu van het onderdeel spreekt en hem bindt, en niet een traditie die slechts bestaat uit uiterlijke kentekenen of symbolen)? Vast staat echter dat deze traditiegebondenheid van de strijdmacht voor de leiding bij haar streven naar efficiëntie een extra probleem vormt; een probleem dat voor de meeste ondernemers nauwelijks hoeft te tellen.

Doelmatigheid en efficiëntie

Als laatste in deze serie van markante verschillen tussen de onderneming en de luchtmacht worden de gevolgen van de militaire paraatheid genoemd. Zijn voor de volmaakt geleide onderneming doelmatigheid en efficiëntie onafscheidelijke begrippen, voor de strijdkrachten geldt dit geenszins in alle gevallen. De eis van gevechtsgereedheid zal doelmatigheid van de maatregelen („beantwoordt de activiteit aan het doel?”) ongetwijfeld toestaan. De factor efficiëntie („wordt het doel bereikt met de minste offers?”) zal in sommige gevallen geheel of ten dele terzijde (moeten) worden geschoven omdat de paraatheid juist een inefficiënte handelwijze noodzakelijk maakt.

Conclusie

De aangehaalde factoren die allen essentiële

verschilpunten zijn tussen de luchtmacht en de vrije produktie-onderneming, blijken daarnaast tevens een verzwarende invloed op de problemen van de luchtmachtleiding te hebben. Is het mogelijk door toepassing van de moderne bedrijfs-economie en haar normen in deze zware taak enige verlichting te brengen?

Normen van de bedrijfseconomie

In het voorgaande werd antwoord gegeven op twee vragen:

- a. mag de luchtmacht worden beschouwd als een bedrijfshuishouding en behoort zij daarmee het economisch beginsel te volgen?
- b. wat zijn de meest in het oog lopende verschillen tussen de (vrije) onderneming en de luchtmacht?

De eerste vraag werd geheel met „ja” beantwoord; op grond van de tweede vraag werd een aantal markante verschillen opgesomd en besproken. De (derde) vraag die zich nu opwerpt is: „Is het als gevolg van deze verschillen nodig en toelaatbaar af te wijken van de bestaande bedrijfseconomische normen? Moeten deze normen worden versterkt, afgezwakt of gewijzigd, of zijn nieuwe normen nodig?” Teneinde deze vragen te kunnen beantwoorden moeten allereerst de normen worden vermeld die (al of niet gemodificeerd) eventueel toepasselijk kunnen zijn op het defensie-apparaat.

In wezen zijn deze ondernemingsnormen bijzonder simpel.

- a. Van de directie van een onderneming wordt leiding, maar vooral beleid en besluitvorming verwacht.
- b. De uitvoeringsbevoegdheid zal moeten worden gedelegeerd (en daarmee ook de verantwoordelijkheid voor de juiste uitvoering), zonder dat dit echter de verantwoordelijkheid naar boven aantast.
- c. Bij de werving en het beheer van personeel moet worden gestreefd naar „de juiste man op de juiste plaats”. Selectie, opleiding, ontwikkeling en „careerplanning” moeten hierop zijn gericht.
- d. De verwerving van diensten en materieel moet door een onafhankelijk lichaam met grote kennis van zaken geschieden. Kennis van de markt en van de mogelijkheden en problemen van de leverancier zijn onmisbaar.
- e. Een administratief apparaat (dat er is voor de onderneming en niet omgekeerd) moet de directie tonen wat en hoe wordt uitgegeven en ontvangen. Door vergelijking met het budget moet het gegevens voor de toekomst produceren.

f. Een controlelichaam moet voor de directie analyseren of de opgeofferde middelen in de juiste verhouding staan tot de bereikte (gewenste) resultaten en of een betere verhouding mogelijk is.

g. Tenslotte eist elke goede organisatie dat beleidvorming, uitvoering en controle in handen zijn van onderling onafhankelijke organen, die slechts door een (beslissende) directie worden overkoepeld.

De eenvoud van deze regels is dermate groot, dat men zich afvraagt hoe een weldenkend mens met nuchter verstand ooit in belangrijke mate ervan zal kunnen afwijken. De praktijk leert nochtans anders.

Beschouwt men nu deze normen als militair waarnemer, dan valt het op dat zij kunnen worden samengevat onder het reeds in de aanvang van deze studie vermelde principe: „het economisch gebruik van krachten”. De toepassing van dit beginsel op de onderneming (door de bedrijfseconomie) en op het defensie-apparaat (door de krijgswetenschap) blijkt dus in beide gevallen een onvermijdelijk vereiste. Reeds binnen de sector van de vrije ondernemingen zal men echter grote variaties aantreffen in de wijze waarop en de intensiteit waarmee de opgesomde normen worden toegepast. Bij de beschouwing van de toepasselijkheid van deze bedrijfseconomische normen op de luchtmacht moet men deze mogelijkheid van variatie dus evenmin uit het oog verliezen. Om nu tenslotte te komen tot beantwoording van de derde en laatste vraag: de luchtmacht zal met haar markante en soms zelfs essentiële afwijkingen van de vrije onderneming moeten worden geijkt op de grondregels van het bedrijfseconomisch denken (grondregels die voor de onderneming een eerste vereiste zijn om tot een zo hoog mogelijk rendement te komen). Dit analyseren geschiedt het eenvoudigst door de reeds besproken normen achtereenvolgens op elk van de verschillen tussen defensie en onderneming te projecteren.

Normen versus verschillen

Het ontbreken van het winstmotief

Doordat het kostenbehef door de strijdkrachten niet als dwingende eis wordt gevoeld (mede ten gevolge van het niet aanwezig zijn van het winstmotief) wordt de noodzaak van een gezond beleid slechts dringender. Dit intensieve leiding geven eist weer duidelijke en ver doorgevoerde delegatie van bevoegdheden en verantwoordelijk-

heid van en aan het juiste — voor zijn taak geschikte — personeel. Slechts een onafhankelijke en terzake kundige inkoopdienst zal onder de omstandigheid dat het winstmotief ontbreekt efficiënt kunnen werken. Zowel administratie (die registreert en signaleert) als controle (die constateert en evalueert) zijn dringend nodig in een instelling waar kostenbesef min of meer kunstmatig moet worden gehandhaafd.

Het ontbreken van concurrentie

De voor de onderneming onmisbare stimulans tot efficiënt werken, de concurrentie, wordt door de strijdmacht ontbeerd. De vergelijking tussen de gebruikte middelen en de bereikte resultaten blijkt niet uit een omzet, een jaarrekening of dergelijke. De leidende taak van de directie is dus voor de luchtmacht nog belangrijker dan voor de onderneming, een taak die moeilijker wordt doordat de continuïteit in die leiding niet is verzekerd. Delegatie is onvermijdelijk daar het vasthouden van bevoegdheden en de daaruit voortvloeiende onjuiste taakverdeling de continuïteit nog meer bedreigen (zoals ze ook reeds kan worden aangetast door een foutief personeelsbeheer en vooral door het ontbreken van een goede „career-planning”). De enige min of meer vergelijkbare factor in deze monopolistische situatie van de luchtmacht is de inkoop, omdat daar de concurrentie (van burger-industrieën) soms duidelijk wordt gevoeld. Dat een doelbewuste administratie en een intensieve controle de bezwaren van een minder goede continuïteit voor een deel kunnen opvangen, is wel duidelijk.

De gecompliceerdheid van de defensie

Het behoeft geen nader betoog dat de kwaliteitseisen, te stellen aan leiding, personeelsbeheer, inkoopdienst, administratie en controle allen recht evenredig zijn met de grootte van een organisatie. Is die grote organisatie daarnaast tevens bijzonder gecompliceerd en in haar delen min of meer autonoom, dan zijn de te stellen eisen nog gebiedender. Ook de noodzakelijke mate van delegatie staat in rechtstreekse verhouding tot de grootte en gecompliceerdheid van het apparaat. Speciaal ten aanzien van dit facet geldt dat de beslissing moet worden genomen op dát niveau waar de consequenties het meest volledig zijn te overzien.

Opleidingen

In een zo grote organisatie als de luchtmacht

met haar veelzijdige opleidingsproblemen, is een duidelijk uitgestippeld opleidingsbeleid voor een langere periode noodzakelijk. De uitgebreidheid en veelzijdigheid van scholing en specialisaties eisen een ver gaande delegatie van opleidingsbevoegdheid en een doelgericht wervingsbeleid. Ook hier spelen door het grote personeelsverloop (dienstplichtigen) en de uitgebreidheid van de materie de administratie en controle een belangrijke rol.

Het ontbreken van een produkt

De omvang van de vraag naar het produkt van een onderneming kan worden beschouwd als een waarde-aanduiding voor de produktie. Ontbreekt het produkt, moet — zoals in de luchtmacht — alleen een potentie worden opgebouwd, dan ontbreekt daarmee de mogelijkheid tot globale kostenvergelijking. Het wordt dan echter eens te meer noodzakelijk de opbouwende deelfactoren van de globale kosten te kennen en te bestuderen. Ook het antwoord op: „Wie maakte de kosten?” en „Waar ontstaan ze?”, zijn voor de leiding noodzakelijke gegevens. Delegatie van deze kostenberekening aan de hiervoor aangewezen specialisten is uiteraard noodzakelijk.⁵ Eisen op personeelsgebied, inkoop en controle vloeien hieruit automatisch voort.

Traditiegebondenheid

De eis die de traditie stelt, zowel door haar wezen als door haar inhoud, vormt een extra belasting voor de leiding van het defensie-apparaat. Daarbij komt nog dat om eerder genoemde redenen, willens en wetens traditie moet worden gekweekt, waar deze in onvoldoende mate aanwezig is. Het hele karakter van de luchtmacht, die met de modernste middelen en methoden haar doel tracht te bereiken, weerstreeft veel van wat op traditie lijkt. Dit probleem raakt daarom niet alleen de leiding, doch allen die met uitvoering en ook met administratie en controle zijn belast.

De inconsequentie van de paraatheid

Het beleid van een onderneming zowel als van

⁵ Opzettelijk wordt het woord kostprijsberekening hier niet gebruikt. Zoals reeds eerder betoogd, kent de defensie-organisatie geen produkt, doch slechts een potentie. Het begrip kostprijs is direct gekoppeld aan een min of meer concreet produkt. De opbouw en het bezit van een potentie hebben dus geen kostprijs; zij brengen echter wel kosten mee.

het defensie-apparaat zal erop moeten zijn gericht, zo efficiënt mogelijk tot zijn doel te geraken. Voor de strijdmacht is daaraan echter een voorwaarde verbonden: op grond van andere aspecten dan het economisch principe (bv. tactische aspecten) moet van deze regels kunnen worden afgeweken. Zo zal de paraatheidseis voor onze luchtmacht soms zelfs tegen het principe van de oorlogvoering — economie van krachten — ingaan. De meest economische methode zal slechts dan mogen worden verkozen, nadat alle andere factoren zoals paraatheid, doeltreffendheid, tijd, e.d. zijn overwogen. Indien de zuinige methode op zichzelf beschouwd minder (snel) doeltreffend is, dan moet zij worden opgeofferd ten gunste van de minder zuinige methode die echter meer effect sorteert voor de luchtmacht of de strijdmacht als geheel. Deze inconsequenties houden echter niet in dat de voor de bedrijfseconomie geldende normen niet toepasselijk zouden zijn. De problemen voor de uitvoerende, controlerende en administrerende instanties worden er slechts groter door.

Organisatie

Min of meer met opzet werd de laatste van de opgesomde normen in de hiervoor getrokken vergelijkingen steeds buiten beschouwing gelaten. Deze norm is: de onafhankelijkheid van de samenstellende delen — beleidvorming, uitvoering en controle — van een organisatie. Deze grondregel heeft weinig of niets te maken met het doel en het wezen van de organisatie waarop zij wordt toegepast. Zij geeft aan de directie slechts de methode aan voor het efficiënt en doelmatig besturen van de organisatie en het leiden van de individuen daarin. Het monopolistisch karakter van de luchtmacht, het ontbreken van winstmotief en produkt, de inconsequentie van de paraatheidseis, zij allen veranderen aan dit organisatieprincipe niets.

Samenvatting

In het voorgaande werden de bedrijfseconomische normen en de verschillen tussen luchtmacht en vrije onderneming aan elkaar getoetst. Hierbij bleek dat in de luchtmacht, in vergelijking met de onderneming:

- a. aan de leiding vermoedelijk hogere eisen worden gesteld;
- b. delegatie van bevoegdheid en verantwoordelijkheid verder moet worden doorgevoerd;

- c. „career planning”, ontwikkeling, opleiding en selectie zeer bijzondere aandacht vragen;
- d. een efficiënte en vooral gezonde, onafhankelijke verwervingsinstantie dient te bestaan;
- e. de administratie een zeer belangrijke taak vervult;
- f. de controle (bv. door een „Algemeen Inspectoraat voor de KLu”) dringend noodzakelijk is;
- g. het principe van de functionele scheiding tussen beleidsvorming, uitvoering en controle een onvermijdelijke vereiste is.

Conclusies over deel I

De hierboven nogmaals samengevatte bedrijfs-economische normen blijken (in theorie) toepasselijk te zijn op de Koninklijke Luchtmacht. Zelfs mag worden gesteld dat de toepassing ervan in de strijdkrachten nog dringender nodig lijkt dan in de vrije onderneming. Dat zulks niet eerder geschiedde is te wijten aan de vele specifiek militaire facetten en aan de abnormale grootte van de defensie-organisatie. Deze afwijkingen van de normale bedrijfshuishoudingen drukken ook thans nog hun stempel op de toepassing van de bedrijfseconomische normen in de luchtmacht.

Aanwijzingen voor medewerkers

Wij verzoeken U om Uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van Uw naam, adres en evt. gironummer.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- of kalkeerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk

leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 15 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKELEN TEN ZEERSTE, VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

Het US Army Logistics Management Center en de logistieke vorming in de Amerikaanse landmacht

door J. PELT, Majoor van de Generale Staf

In het bestek van de voorbereidingen voor de medio 1962 op de Hogere Krijgsschool aanvangende Cursus Hogere Militaire Bedrijfsleer (zie het artikel van Majoor C. P. Philipse in *De Militaire Spectator* 130(1961)(12)447) werden door een aantal Nederlandse officieren cursussen gevolgd aan het US Army Logistics Management Center in de Verenigde Staten. Tijdens deze cursussen verkregen impressies, aangevuld met uit de literatuur geputte informatie, vormen de basis van dit artikel, dat — zonder de pretentie te hebben volledig te zijn — de bedoeling heeft, de lezer te oriënteren ten aanzien van de logistieke vorming in de Amerikaanse landmacht.

Het oriënterende karakter van het volgende én het feit, dat het hier gaat om gedachten en toestanden in een land, waar men van het minutieus formuleren van begripsbepalingen geen gewetenszaak maakt, opent de mogelijkheid de beruchte definitie-klip te omzeilen en bij het gebruik van termen als „logistiek”, „logistics”, „bedrijfskundig”, „management”, „materieelverzorging”, „supply” enz. genoeg te nemen met de gangbare — zij het soms wat vage — opvattingen, die met betrekking tot deze uitdrukkingen bestaan.

1. Achtergronden

a. *Historie*

Circa tien jaar geleden begon zich in de strijdkrachten van de V.S. een duidelijke behoefte af te tekenen aan een meer systematische en gecoördineerde benadering van de problemen betreffende de materieelverzorging. Eén van de hoofdredenen voor deze belangstelling, die zich in het bijzonder richtte op hetgeen men als tegenhanger van „field”- of „consumer-logistics” aanduidt met de „producer-logistics area”, was ongetwijfeld de steeds verder gaande inmenging van de volksvertegenwoordiging in allerlei defensieproblemen.¹

¹ Zie o.a.: Paul Y. Hammond — *Organizing for Defense*. Princeton University Press, New Jersey (1961).

Reeds onder president Truman waren verschillende stemmen opgegaan om in militaire materieelaangelegenheden verouderde methoden te verlaten en intensiever gebruik te maken van in het civiele bedrijfsleven ontwikkelde moderne ideeën, systemen, organisatievormen, procedures, hulpmiddelen e.d. In deze periode van zoeken naar een „bigger bang for a buck” werd dan ook de basis gelegd voor het door de eerste Hoover Commissie aanbevolen „financial inventory accounting and stock funding”, een systeem, waarin alles wat is en gebeurt onder het \$-teken wordt gebracht en dat thans één van de belangrijkste elementen is van het logistieke stelsel in de Amerikaanse strijdkrachten („1949 National Security Act Amendments”).

Met de in 1953 door president Eisenhower ingevoerde reorganisatie van het Departement van Defensie, waarbij o.a. de functies van Assistant Secretary for Supply and Logistics en van de Deputy Chief of Staff for Logistics (DCSLOG) werden gecreëerd, werd aan een andere voorwaarde voor de beoogde modernisering voldaan. Voorts kreeg het zoeken naar nieuwe wegen in de materieelsector van het leger een nieuwe stimulans, toen een tweede Hoover Commissie in 1955 de in militaire kringen weinig geapprecieerde aanbeveling deed het aantal burger-ambtenaren in zg. business-functions aanzienlijk uit te breiden (zg. „Fourth Service”-conceptie).

Bij deze vernieuwingspogingen kwam reeds spoedig de behoefte naar voren het in de logistieke sector werkende personeel — en wel in het bijzonder het hogere, leidinggevende personeel — de ogen te openen voor de bestaande problemen en de wijze waarop deze kunnen worden opgelost. De toenmalige DCSLOG drukte dit in een lezing op het Army War College eens als volgt uit:

„We must improve our whole system of developing logistical managers. For fifty years we have had a magnificent process for developing tactical commanders to higher and higher responsibilities. Nobody can pretend that these officers come to

higher commands with a comparable readiness to deal with their logistical responsibilities."

Door te kijken naar het civiele bedrijfsleven, waar een veertig jaren eerder een overeenkomstige evolutie was ingetreden (de sedert 1912 met de naam Taylor verbonden „scientific management"-stroming) en mede onder invloed van onderwijsinstellingen als de Harvard University (Graduate School of Business Administration), groeiden in defensiekringen twee hoofdgedachten met betrekking tot de beoogde heroriëntatie van het personeel: bezinning en vorming op grote schaal.

Een samenvatting van deze denkbeelden vindt men onder meer weergegeven in twee artikelen — resp. van Higgins en Evans — in *The Quartermaster Review* van mei-juni 1955, over het US Army Logistics Management Center en de verschillende aspecten van het sindsdien tot een begrip uitgroeide „logistics management".

b. *Bezinning*

Frank H. Higgins, de toenmalige Assistent Secretary of the Army for Logistics, constateert in zijn artikel, dat al het wereldgebeuren is onderworpen aan een soort „versnellingswet", waardoor de tijd steeds sneller schijnt te gaan, of anders gezegd: waardoor per tijdseenheid steeds meer gebeurt. Hierdoor is de leidinggevende mens in een situatie geraakt, waarin hij het van dag tot dag zó druk heeft met het oplossen van brandende kwesties, dat er geen tijd meer overblijft voor verdieping in de totaliteit van de problemen. Het inzicht in het geheel is langzamerhand verloren gegaan en veel wordt geaccepteerd op geen andere dan historische gronden.

De versnellingswet zou ons inmiddels op een punt hebben gebracht waar iets positiefs moet gebeuren, wil het geheel nog in de hand kunnen worden gehouden en op een efficiënte wijze kunnen worden geleid. Dit zou in het bijzonder voor de materieelsector van de krijgsmacht gelden.

„We need to rethink the whole business" zegt Higgins in zijn geschrift en wil hiermee aangeven, dat alles wat op logistiek gebied geschiedt van voren af aan diende te worden bekeken en op zijn deugdelijkheid getoetst. Zelfs zou naar zijn mening bij voortduring moeten worden onderzocht of de vraagstukken, die men bezig is op te lossen, inderdaad wel de juiste problemen zijn, waaraan men zijn kostbare tijd en arbeid mag en

moet geven. Kortom, Higgins zocht het vooral in een wedergeboorte van de gehele materiaalverzorging of zoals hij het uitdrukte:

„... we have to rewrite the book ..."

Eén van de beste middelen om dit te bereiken zag hij in het verschaffen van een gelegenheid tot bezinning. Een plaats, waar men in daartoe geschikte omgeving en sfeer — los van de dagelijkse beslommingen — zo intens mogelijk zou kunnen worden geconfronteerd met de totale problematiek van de materieelverzorging en er gezamenlijk over praten en nadenken. Een soort logistieke retraite!

c. *Vorming op grote schaal*

Kolonel Thomas B. Evans, de eerste directeur van de Army Supply Management Course (ASMC), geeft in zijn artikel in de *Quartermaster Review* een wat minder filosofische gedachte weer. Vóór de aanvang van de ASMC op 1 juli 1954 werd het personeel, dat bestemd was voor sleutelposities in de materieelsector, opgeleid aan universiteiten of kreeg een on-the-job-training in de civiele industrie. Gebrek aan fondsen en het feit, dat men niet teveel officieren en burgerambtenaren tegelijkertijd voor deze (in de regel langdurige) opleidingen kon vrijmaken, waren de redenen dat de groep hoger gevormde logistici te klein bleef. De enkele ter zake kundigen, die hier en daar in het logistieke systeem konden worden geplaatst, bleken niet in staat te zijn er een goed functionerend geheel van te maken. Er was nog te weinig algemeen begrip voor logistics management en de eenheid van opvatting was in dit opzicht bovendien volkomen zoek. Evans komt dan ook tot de conclusie, dat het tijd werd aan de modene managementideën en -methoden in zo breed mogelijke kring bekendheid te geven.

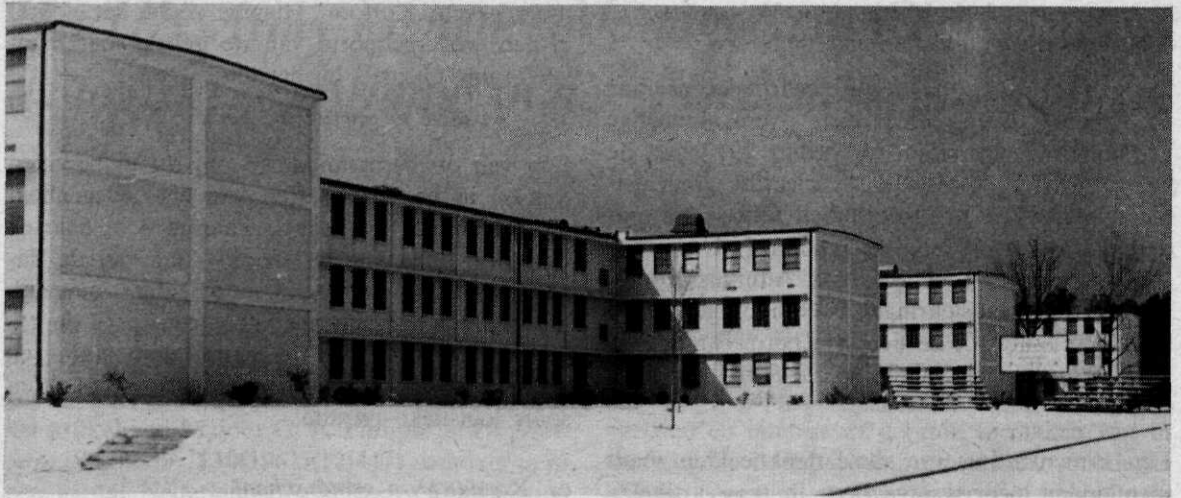
Eén — niet teveel tijd vergende — logistics-managementvorming op grote schaal van het daarvoor in aanmerking komende personeel en het stimuleren van de eenheid van opvatting omtrent de beginselen van de logistieke bedrijfsvoering zag Kolonel Evans als dé weg tot vernieuwing.

d. *Harbridge House Inc.*

Voor de concrete uitwerking van deze vernieuwingsideën werd een gespecialiseerde instelling op het gebied van vorming van leidinggevend personeel ingeschakeld met de opdracht:

„... to establish an integrated supply management

Afb. 1 Het US Army Logistics Management Center te Fort Lee (Va.)

course on a graduate level, utilizing the case method as its major vehicle of instruction."²

In het op 1 mei 1954 door het Harbridge House ingediende rapport werd aanbevolen te beginnen met een serie 3 maanden durende, algemene, Army Supply Management Courses (ASMC) voor hogere logistici en deze naderhand óf uit te bouwen tot een „Logistics College” van 12 maanden als evenknie van het Army War College, dan wel — aangevuld met gespecialiseerde „functional courses” voor middelbaar leiding gevend personeel (Requirements, Procurement, Distribution, Maintenance, Surplus Disposal en Specification Management) — over te doen gaan in een „Logistics Center”.

Op grond van dit advies begon op 11 oktober 1954 onder auspiciën van de contractant de eerste ASMC met 43 cursisten. Een jaar later werd — nadat een tweede rapport was uitgebracht — met betrekking tot de verdere uitbouw beslist ten gunste van de tweede mogelijkheid: een studiecentrum voor hogere én middelbare logistici.

Na een totale voorbereidingstijd van bijna vier jaren werd 1 mei 1956 tenslotte de officiële geboortedatum van het United States Army Logistics Management Center (US ALMC).

2. Beschrijving van het US ALMC

a. Fort Lee

Deze, naar generaal Lee genoemde legerplaats, gelegen op ca. 50 km ten zuiden van Richmond, de hoofdstad

² Uit: *The establishment of a Logistics Management Center*. Harbridge House Inc., Boston (Mass.) (1955).

van de staat Virginia, heeft in beide wereldoorlogen een belangrijke rol gespeeld als opleidings- en aanvullingsdepot.

Momenteel herbergt de legerplaats o.m. het Quartermaster Training Command, de Quartermaster School, de Quartermaster Board, de HQ-Washington Air Defense Sector (voorheen HQ-SAGE), het US Army Logistics Manpower Office en het US Army Logistics Management Center.

De legerplaatscommandant (een Generaal-Majoor van het Quartermaster Corps) verzorgt voor deze eenheden — met een totale sterkte van bijna 18.000 militairen en 2000 burgers — de huisvesting, voeding en overige administratieve verzorging in de typische „housekeeper-tenant”verhouding, die men in dergelijke grote legerplaatsen kent.

Fort Lee verkeert sedert enkele jaren in een moderniseringsfase, waarbij de semipermanente gebouwen, die voor een deel zelfs nog uit de tijd van de eerste wereldoorlog stammen, successievelijk worden vervangen door moderne bouwwerken.

b. Accommodatie

Het ALMC is ondergebracht in twee H-vormige gebouwen, elk van drie verdiepingen (afb. 1), voorts is ook nog een klein aantal houten barakken in gebruik. Er zijn 18 goed ingerichte les- en discussielokalen, bureaus voor de docenten en de schooladministratie, een gehoorzaal met 450 zitplaatsen, die o.a. wordt benut voor de charmante ontvangst van nieuwe cursisten, woonfaciliteiten voor 250 mannelijke en 50 vrouwelijke leerlingen; een cafetaria met ca. 100 zitplaatsen en een uitgebreide studiebibliotheek.

c. Organisatie

Het Center is georganiseerd volgens het in afb. 2 gegeven schema. In de organisatie hebben 63 officieren, 42 burgers met een officiersstatus, 6 onderofficieren en 59 lagere burgerpersoneelsleden een functie (totaal 170 man). De ingedeelde officieren zijn afkomstig van alle wapens en diensten, met dien verstande, dat de docen-

ten voor de typisch logistieke vakken in de regel uit de 7 materieeldiensten komen.

d. Cursussen, e.d.

Door het ALMC worden de volgende cursussen e.d. verzorgd:

- 1. 7 zg. RESIDENT COURSES (dagcursussen), t.w.:
  - a. een algemene cursus, Army Supply Management Course (ASMC) geheten, die 12 weken duurt, gericht is op de integrale materieelverzorging en een evenwichtige behandeling inhoudt van alle aspecten van de logistieke keten;
  - b. een Requirements Management Course, waarin speciale aandacht wordt besteed aan de kwantitatieve behoeftebepaling en de voorraadbeheersing op het niveau van de materieelinspecties en de DCSLOG;
  - c. een Procurement Management Course, die zich richt op de inkoopfuncties, zowel op het hoogste niveau als in de basisdepots;
  - d. de Distribution Management Course, die het opslag- en distributiesysteem op het niveau van de Amerikaanse basisdepots behandelt;
  - e. de Maintenance Management Course, omvattende het onderhoudsysteem in zijn totaliteit zowel als de bedrijfsvoering van de werkplaatsen;
  - f. de Armed Forces Surplus Disposal Management Course, die als enige op het Center een interservice cursus is en die de problematiek, verbonden aan de afvoer van overtollig materieel uit het logistieke systeem van het Departement van Defensie behandelt;
  - g. de Specification Management Course, die de problemen die samenhangen met het opstellen van specificaties ten behoeve van de verwerving van materieel en diensten, tot onderwerp heeft.

Van de onder b t/m g genoemde, zg. functionele cursussen duren de eerste vier 8 weken, de Surplus Disposal Course 6 weken en de Specification Course 2 weken.

2. ca. 50 schriftelijke cursussen (zg. EXTENSION COURSES), die samen ongeveer hetzelfde omvatten als de zeven dagcursussen;

3. „GROUP STUDY PROGRAMS” en „ON-THE-JOB-TRAINING PROGRAMS”, door het ALMC pasklaar gemaakt voor logistieke inrichtingen, die erom vragen. Dergelijke leer- gangen bestaan uit een combinatie van schriftelijke lessen, discussiegroepen onder leiding van ALMC-docenten, gezamenlijke doorlichting van de betreffende logistieke inrichting, enz.;

4. ARMY SUPPLY MANAGEMENT SEMINARS, op verschillende plaatsen in de V.S. gedurende de zomermaanden. Deze seminars duren 2 weken en zijn bestemd voor niet-actief dienende reserve- en National Guard officieren.

e. Schoolcapaciteit

Het aantal functies in de Amerikaanse landmacht, waarvoor een opleiding aan het ALMC wordt vereist, bedroeg in 1960 bijna 11.500. Afb. 3 geeft, behalve de verdeling van dit totaal over de verschillende wapens en diensten, tevens een beeld van de grote aantallen burgerambtenaren, die in leiding gevende logistieke functies werkzaam zijn — ook zonder officiële aanvaarding van de Fourth Service conceptie.

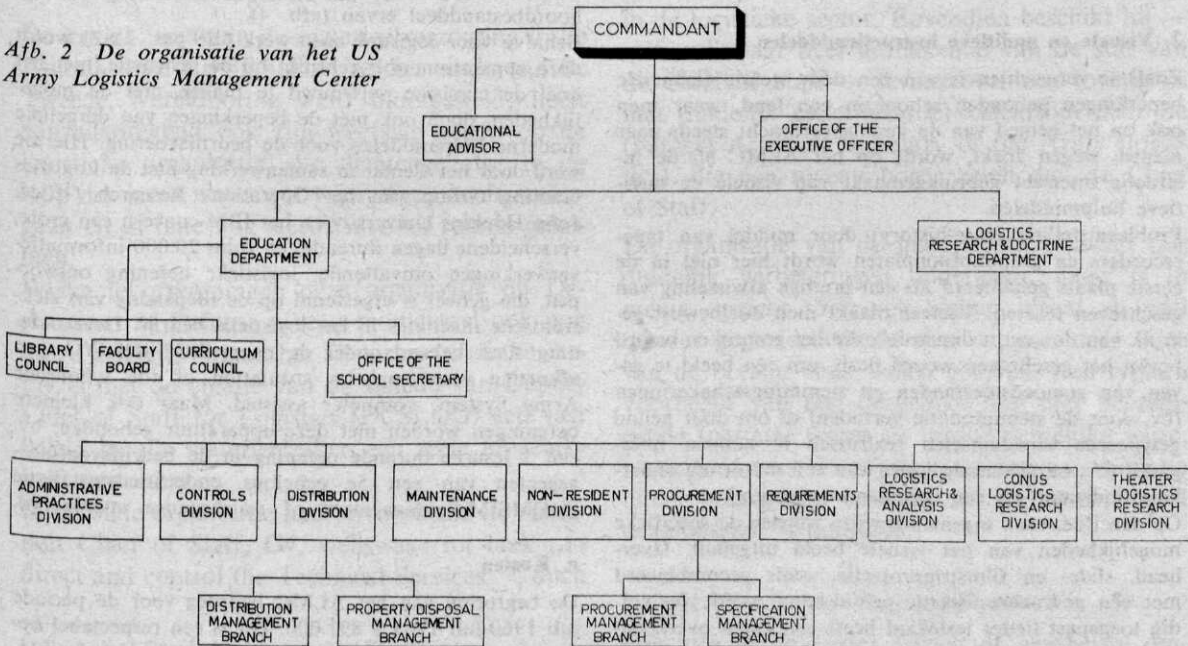
Aan deze opleidingbehoefte kan, binnen het raam van het huidige personeelsbeleid, worden voldaan door per jaar 3 algemene cursussen (ASMC) te geven à 80 - 100 cursisten en elke functionele cursus 4 tot 5 keer per jaar te houden, telkens voor ca. 30 deelnemers. Boven deze aantallen deelnemers komen dan nog de 10 à 50 buitenlandse cursisten (voornamelijk uit SEATO-landen), die het Center steeds bevolken.

f. Methodiek

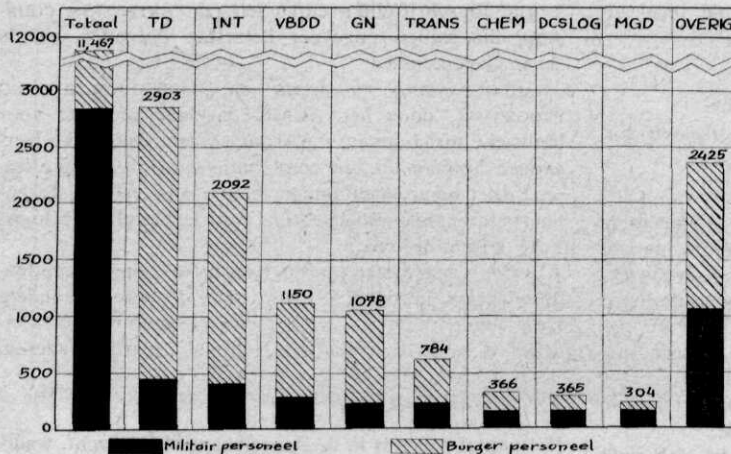
1. Case method

Hierboven maakten wij reeds melding van de „case method of instruction”, die op het ALMC — voor zo-

Afb. 2 De organisatie van het US Army Logistics Management Center

Afb. 3 Functies waarvoor een opleiding aan het LMC wordt vereist

ver ons bekend voorshands nog als enige militaire onderwijsinstelling in de V.S. — als hoofd instructiemiddel wordt toegepast.

Deze methodiek vond haar aanhangers aanvankelijk vooral bij instellingen, die zich bezighouden met de vorming van hoger leidinggevend personeel (managers) voor het bedrijfsleven, zoals de Graduate School of Business Administration van de Harvard University. Er zijn thans in de V.S. echter ook reeds gezaghebbende stemmen te beluisteren, die de bruikbaarheid van deze methode voor het opleiden van topfunctionarissen ernstig in twijfel trekken. Hoe het ook zij, op het ALMC wordt duidelijk gedemonstreerd, dat weliswaar niet ieder onderwerp en iedere cursus zich leent voor de case-method doch dat deze nieuwe onderwijsmethode voor de vorming van managers mogelijkheden inhoudt, die nauwelijks op een andere wijze zijn te realiseren.

Een beschrijving van deze vrij complexe didactische methode en de voor- en nadelen ervan valt buiten het bestek van dit artikel, doch zal wellicht t.z.t. in een aparte beschouwing aan de orde worden gesteld.

2. Visuele en auditieve instructiemiddelen

Zoals te verwachten is van een door weinig financiële beperkingen gebonden school in een land, waar men ook op het gebied van de kennisoverdracht steeds naar nieuwe wegen zoekt, wordt op het ALMC bij de instructie intensief gebruikgemaakt van visuele en auditieve hulpmiddelen.

Probleemstelling (case-history) door middel van tape-recorders en grammofoonplaten wordt hier niet in de eerste plaats gehanteerd als een prettige afwisseling van geschreven teksten. Veelmeer maakt men doelbewust gebruik van de „extra dimensie”, die het gesproken woord boven het geschreven woord bezit, om een beeld te geven van gemoedstoestanden en stemmingsschakeringen (bv. door de stemintonatie verraden) of om door geluid getypeerde verschijnselen realistisch te kunnen weergeven (bv. onregelmatig lopen van een motor als onderhoudsindicator bij een command-inspection).

Op dezelfde, vaak ingenieuze wijze worden de specifieke mogelijkheden van het visuele beeld uitgebuit. Overhead, slide- en filmstripprojectie, soms gecombineerd met een gesynchroniseerde geluidsband wordt veelvuldig toegepast (ieder leslokaal heeft een eigen overhead-projector en oprolbaar projectiescherm); geluidsfilm

(meestal in kleuren) wordt zó veel gebruikt, dat de school een eigen, omvangrijke filmotheek bezit.

Tenslotte wordt door het ALMC — voorshands nog op bescheiden schaal — gebruik gemaakt van closed-circuittelevision (de apparatuur behoort aan de Quartermaster School). Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om de gang van zaken in de 3e echelons Ordnance herstellinrichting van de legerplaats klassikaal te bespreken zonder met 30 leerlingen naar de werkplaats te gaan en de werkzaamheden daar te veel te storen. In de werkplaats bevindt zich slechts de televisieploeg, die in radioverbinding staat met de instructeur in het leslokaal en van hem aanwijzingen krijgt voor de opname van beeld en geluid; in het leslokaal staan voldoende TV-ontvangers om met kleine groepen de les te kunnen volgen.

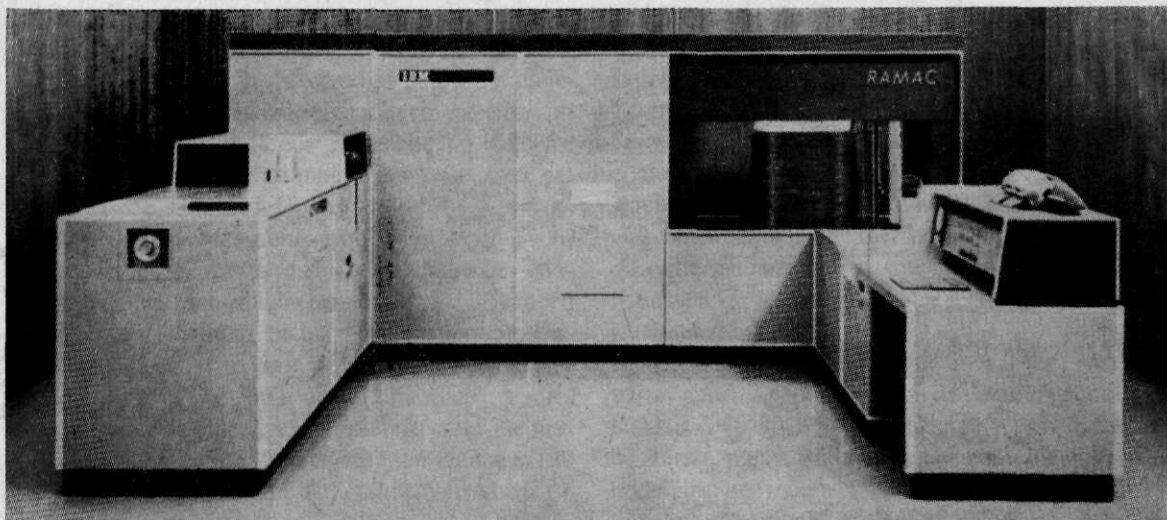
3. Automatic Data Processing (ADP)

In augustus 1960 werd op het ALMC door het bekende IBM-concern een elektronisch kantoor- en rekenmachinesysteem geplaatst met een RAMAC-305 machine als hoofdbestanddeel ervan (afb. 4).

Behalve voor logistiek speurwerk (zie par. 3.c.2) wordt deze apparatuur ook gebruikt bij de instructie, met het doel de cursisten vertrouwd te maken met de mogelijkheden, doch ook met de beperkingen van dergelijke moderne hulpmiddelen voor de bedrijfsvoering. Hiertoe werd door het Center in samenwerking met de Logistics Gaming Group van het Operations Research Office, John Hopkins University en het IBM-concern een grote, verscheidene dagen durende, en ruim 20.000 informatieverwerkingen omvattende, logistieke oefening ontworpen, die geheel is afgestemd op de toepassing van elektronische machines in het logistieke bedrijf. Deze oefening staat bekend onder de naam LOGSIM-WC, een afkorting voor Logistics simulation of the wholesale Army System, computer assisted. Maar ook kleinere oefeningen worden met deze apparatuur gehouden, bv. een 5 lesuren durende oefening in de bedrijfsvoeringsaspecten van een 5e echelons onderhoudsinstallatie (MOMSIM, management of maintenance simulation).

g. Kosten

De begroting van het ALMC bedroeg voor de periode juli 1960-juli 1961 \$ 891.000. Dit is een respectabel bedrag, vooral als wij bedenken, dat hierin niet de sala-

Afb. 4 De IBM - RAMAC 305

rissen en toelagen zijn begrepen van het aan de school verbonden militaire personeel, noch de toelagen, die de cursisten ontvangen. Vergelijken wij deze kostenraming echter met de totale defensiebegroting, die voor dezelfde periode \$ 42,7 biljoen bedroeg, dan blijkt e.e.a. toch nog mee te vallen.

3. De plaats van het US ALMC in de materieelverzorging

Alvorens hierop in te gaan is het dienstig enige aandacht te besteden aan enige recente ontwikkelingen in de organisatie van de Amerikaanse landmacht.

a. De logistieke topstructuur (afb. 5)

De kritiek, waaraan de materieelverzorging in de Amerikaanse strijdkrachten na het einde van de Tweede Wereldoorlog werd blootgesteld, heeft vanzelfsprekend ook zijn weerslag gehad op de logistieke organisatie, die dientengevolge in de loop der jaren nogal wat wijzigingen heeft ondergaan en in feite nog steeds niet tot rust is gekomen.

Welke tekortkomingen deze organisatie op Department of Defense niveau momenteel ook nog moge hebben, binnen het Department of the Army is met de creatie van de functie van Deputy Chief of Staff for Logistics (DCSLOG) een vast beleid in alle materieelzaken een reële mogelijkheid geworden.

In de oude organisatie had bijvoorbeeld de Assistant Chief of Staff, G4, weliswaar tot taak „to direct and control the Technical Services”³, doch

het personeel en de geldmiddelen hiervoor waren in handen van resp. de ACOS, G1- en de Comptroller of the Army.

Thans is de relatie tussen de DCSLOG en de materieeldiensten zodanig geregeld, dat

„... the DCSLOG is granted authority over missions, organization, procedures, personnel, training and fiscal and business management of the Technical Services.”

Het komt er derhalve op neer, dat de DCSLOG de materieeldiensten rechtstreeks onder bevel heeft en hij nagenoeg onbeperkte invloed kan uitoefenen op alle personeels- en financiële zaken in de logistieke sector. Bovendien beschikt hij — zelf weliswaar deel uitmakende van de staf van de Chief of Staff — tevens over een (overigens niet duidelijk gedefinieerde) beleidslijn naar de (burger) Assistant Secretary of the Army (logistics), die één niveau hoger zetelt dan de Chief of Staff.

De organisatie van de materieelsector heeft dus duidelijk verbeteringen ondergaan, maar is in menig opzicht toch nog weinig ideaal en veel minder geperfectioneerd dan wij aan deze zijde van de oceaan vaak willen geloven. Een typisch voorbeeld van een dergelijke nog niet bevredigende toestand vormt de onoverzichtelijke wijze, waarop de voor de gehele materieelverzorging zo uiterst belangrijke zaak van material research and development is geregeld.

b. ALMC als „tool of management”

Om zijn in de vorige paragraaf geschetste om-

³ Technical Services = materieeldiensten.

enkele categorieën burgerambtenaren) op universiteiten en hogescholen.

Noemenswaard zijn in dit verband de op het civiele bedrijfsleven afgestemde management-leergangen, die aan verschillende hogescholen bestaan. Zo worden er middle-management cursussen gegeven op de Harvard University (duur 8 maanden) en op het Massachusetts Institute of Technology (1 jaar), waaraan door Kapiteins en Majors kan worden deelgenomen. Een advanced management training staat voor Luitenants-Kolonel en hoger open aan de Harvard University en de University of Pittsburgh (13 weken); voorts kan jaarlijks door ca. 15 officieren van alle materieeldiensten worden deelgenomen aan een 20 maanden durende Comptrollership-course op de Syracuse University.

Al deze studiefaciliteiten bleken — zoals wij in par. 1.c. reeds vermeldde — echter niet toereikend voor de vorming van het benodigde aantal sleutelfunctionarissen in de materieelsector. In 1954 was dit feit (mede) aanleiding tot het ontstaan van het ALMC, waardoor dit instituut thans een wezenlijk deel vormt van het opleidingspotentieel t.b.v. de materieelsector.

2. Wetenschapsbeoefening vindt, zoals bekend, binnen de Amerikaanse strijdkrachten plaats bij een groot aantal militaire organisaties, inrichtingen, scholen, e.d.

De Army-laboratories, zoals o.a. de US Army Signal Corps Laboratories te Fort Monmouth zijn voorbeelden van militaire inrichtingen, die zich in het bijzonder bezighouden met de natuurwetenschappen.

Op het terrein van de voor ons relaas belangrijker groep van bedrijfswetenschappen vindt de bestudering en het onderzoek binnen de strijdkrachten — gebaseerd op twee belangrijke Army Regulations: AR 1-24, Army Management Doctrine en AR 11-45, Army Command Management System — hoofdzakelijk plaats op de legerscholen en bij de zg. major commands. Zo wordt bijvoorbeeld op een wetenschappelijke wijze (d.m.v. arbeidsanalyses, tijdmetingen, kostenanalyses e.d.) gezocht naar de meest efficiënte wijze voor de benzinebevoorrading van een tankeenheid in Fort Knox (Armor); voor het graven van een schuttersput in Fort Benning (Infantry) en voor de lay-out van een munitiefabriek op de Aberdeen Proving Ground (Ordnance).

Ook het ALMC heeft, behalve zijn educatieve, een wetenschappelijke taak. Hiervoor is in de organisatie (zie afb. 2) een Logistics Research

and Doctrine Department opgenomen (14 officieren en 12 burgers), dat zich — veelal in nauwe samenwerking met de materieeldiensten, het US Continental Army Command (US CONARC) en de overseas commands — bezighoudt met het zoeken naar oplossingen voor lopende of verwachte logistieke problemen, het ontwikkelen van beleidslijnen en doctrines op het gebied van de materieelverzorging, het coördineren van doctrines en procedures van de verschillende materieeldiensten, enz.

Bij dit logistieke speurwerk wordt op tweeërlei wijze gebruikgemaakt van de eerder genoemde IBM-RAMAC-305 installatie (zie par. 2 f.3). In de eerste plaats tracht men toepassingsmogelijkheden in de materieelverzorging te vinden voor deze en overeenkomstige elektronische administratiemachines. Belangrijker is echter het feit, dat het — dank zij de ontzaglijke snelheid, waarmee de gegevens worden verwerkt — met behulp van deze apparatuur mogelijk is uiterst gecompliceerde logistieke massaproblemen binnen een redelijke tijd tot een oplossing te brengen (uren of dagen tegenover weken en maanden bij papier-en-potloodmethoden).

Belangwekkend is voorts de door de Logistics Research and Analysis Division verzorgde literatuurdocumentatie van „Logistical Studies and related documents”, die ieder kwartaal wordt aangevuld met een lijvig supplement.

3. Een andere vorm van wetenschapsbeoefening voor de strijdkrachten vindt zijn oorsprong in de omstandigheid, dat vele grotere industrieën en universiteiten zich in meer of mindere mate bezighouden met toegepaste research ten behoeve van derden, in ons geval dus ten behoeve van de krijgsmacht. Hierdoor is het mogelijk van de gespecialiseerde wetenschappelijke kennis, ervaring of outillage van dergelijke instellingen gebruik te maken voor het oplossen van specifieke defensieproblemen. Zo heeft de researchafdeling van de George Washington University een belangrijk aandeel gehad in de ontwikkeling van het overbekende Modern Army Supply System (MASS).

Op de John Hopkins University zetelt het Operations Research Office (ORO), waar operations research wordt bedreven op het gebied van de strategie, tactiek en de logistiek. Als voorbeeld hiervan noemen wij het op grond van een ORO-studie thans in de V.S. geldende revisie/afvoerbeleid voor jeeps: de economische „in service life” voor het nieuwe model jeep is 5 jaren,

waarna „overhaul” of „rebuild” niet meer economisch verantwoord is, zodat in voorkomend geval moet worden overgegaan op afvoer van dit materieel of geleide „kanibalisatie”.

Met vele van dergelijke uitbestede wetenschappelijke opdrachten heeft het ALMC bemoeienis — zij het meestal slechts zijdelings. Het Center is echter wél direct betrokken bij een aanvankelijk door de eerder genoemde George Washington University uitgevoerd onderzoek naar de wenselijkheid en de mogelijkheid de bestaande 12-weekse Army Supply Management Course (ASMC) verder uit te bouwen tot een 9 maanden durende leergang op universitair niveau, waaraan een zg. Master degree kan worden verbonden; e.e.a. naar het voorbeeld van de door de Ohio State University voor de luchtmacht ontwikkelde Advanced Logistics Course (9 maanden) en de 10 maanden durende Management Course op de Naval Postgraduate School, welke beide opleidingen worden afgesloten met de graad van „Master of Business Administration”.

d. Andere logistieke opleidingen

Behalve door de studiefaciliteiten aan instellingen voor hoger onderwijs wordt de plaats en waarde van het ALMC in het totale beeld van de bedrijfskundige vorming in het leger mede bepaald door vele andere cursussen, detacheringen, on-the-job-training, enz.

Van een gesloten, wel overwogen vormingsstelsel in het logistieke vlak kan echter op dit moment nog niet worden gesproken. In de krijgsmacht bestaan weliswaar vele soorten „educational systems”, „school programs” en „career programs”, doch het rationaliseren van de samenhang tussen de diverse logistieke vormingsactiviteiten van West Point tot het Industrial College of the Armed Forces vordert — voor zover onze informatie gaan — slechts langzaam.

Hieronder bespreken wij enkele opleidingen, waarin de logistieke vorming een min of meer geprononceerde rol speelt.

1. Op de *wapenscholen* worden diverse cursussen gegeven, waarin onderwerpen uit de materieelverzorging worden belicht van het standpunt van de ge- of verbruiker van het materieel uit (zg. consumer-logistics). Voorbeeld: op de Signal School wordt een Signal Supply Basic Course van 8 weken gegeven, die zich niet verheft boven het gebruikersniveau; een Signal Supply Advanced Course (12 weken) gaat weliswaar verder, doch

behandelt uitsluitend wat specifiek de verbindingdienst betreft.

2. Op het *US Army Command and General Staff College* (CGSC) te Fort Leavenworth wordt de logistiek eveneens hoofdzakelijk benaderd van het standpunt van de gebruiker uit (divisie, legerkorps en field army).

Op deze wijze werden bijvoorbeeld op de 1960-1961 Regular C & GS Officer Course ca. 140 van het totaal van 1155 lesuren besteed aan logistieke onderwerpen, zoals:

- Theater Army, Base and Advance Logistical Command Planning (9 lesuren);
- Nuclear Weapons Logistics (3);
- Comparative Logistical Systems (9).

Voorts worden op het C & GSC regelmatig twee weken durende Logistical Command Refresher Courses gegeven, die tot doel hebben de Commandanten en staven van logistieke commando's op de hoogte te brengen van nieuwe ideeën, doctrines, procedures enz.

3. De *Army Management School* te Fort Belvoir — in 1954 onder het motto „the Commander is the true manager of the Army” opgericht door de toentertijd in de organisatie voorkomende Assistant Secretary of the Army for General Management — verzorgt 3-weekse cursussen om commandanten en staven van grote militaire inrichtingen (legerplaatsen, depots, werkplaatsen, „arsenals” e.d.) beter geschikt te maken voor hun veelomvattende taak, die onder de in de V.S. bestaande omstandigheden vaak het karakter draagt van het leiden van een grote onderneming. De school tracht dit doel dan ook te bereiken door

„ . . . to study and discuss modern business methods and to assess the merits of their application to Army Management.”⁵

De cursussen, die naar het voorbeeld van de eerder genoemde Advanced Management Course voor het bedrijfsleven aan de Harvard University zijn opgebouwd (par. 3.c.1.) worden negen keer per jaar gehouden, telkens voor ca. 50 officieren en burgerambtenaren in de rang van Luitenant-Kolonel en hoger. De leer- en discussiestof is gericht op het bereiken van een zo groot mogelijke oorlogsgereedheid van de militaire inrichtingen. Enkele onderwerpen hieruit zijn:

⁵ Uit het schoolprogramma 1960-1961.

— Concepts of Army Command Management System;

— Manpower management;

— Accounting management;

— Financial management;

— Logistics management;

— Personnel management.

Uit deze opsomming mag blijken, dat de Management School zich weliswaar niet direct en uitsluitend bezig houdt met de materieelverzorging van het leger, doch de cursisten niettemin een zekere logistieke vorming meegeeft.

4. *Army War College (AWC)*, *National War College (NWC)* en *Industrial College of the Armed Forces (ICAF)* zijn de drie topopleidingen, die ter beschikking staan van de landmacht (NWC en ICAF zijn interservice-instellingen).

De materieelverzorging van de krijgsmacht, die in het leerprogramma van deze instituten een belangrijke plaats inneemt, heeft hier echter volledig het karakter van de inschakeling van de nationale en internationale industrie en economie ten behoeve van de oorlogvoering in de meest uitgebreide betekenis van het woord (*mobilization of the economy*). De ICAF, die zich in het bijzonder hiermee bezighoudt zullen wij iets nader bespreken.

Deze, rechtstreeks onder de Joint Chiefs of Staff ressorterende, instelling heeft onder het motto „*Industria et Defensio Inseparabiles*” tot doel:

„To conduct courses of study in the economic and industrial aspects of national security under all conditions, giving due consideration to interrelated military, logistical, administrative, scientific, technological, political and social factors affecting national security, and in the context of both national and world affairs, in order to enhance the preparation of selected military officers and key civilian personnel for important command, staff, and policymaking positions in the national and international security structure.”⁶

Deze doelstelling tracht men te bereiken door het systematisch bestuderen van de wisselwerking tussen economische factoren en de politieke, sociale, technologische en militaire aspecten van de wereld in het algemeen en van de V.S. in het bijzonder. Op het ICAF worden hiertoe ieder jaar resident courses gegeven, die 10 maanden duren en telkens ca. 150 cursisten omvatten, nl. 40 officieren van ieder krijgsmachtdeel (Kolonel/

Kapitein ter Zee en hoger) en 30 burgerambtenaren. De normale lessen, werkgroepen, gast-sprekers enz. worden aangevuld met bezoeken aan bedrijven in de V.S., Europa, Midden-Amerika, het Midden-Oosten, Azië en Afrika, met het doel de cursisten de gelegenheid te geven ter plaatse zélf het politieke, economische en sociale „klimaat” enigszins te leren kennen.

Behalve deze resident courses verzorgt het ICAF sedert 1948 National Security Seminars, waaronder 2 weken durende symposia worden begrepen, die ieder jaar in 14 verschillende steden in de V.S. worden gehouden.

Tenslotte geeft het ICAF een schriftelijke cursus uit (duur ca. 15 maanden), die behalve door Amerikaanse burgers uit handel, industrie en vrije beroepen ook gratis kan worden gevolgd door officieren van geallieerde krijgsmachten.

Sedert de oprichting van het ICAF in 1946 hebben ca. 2000 officieren en burgers de 10-maandse cursus gevolgd; ongeveer 52.000 personen volgden de National Security Seminars.

Op dit Industrial College of the Armed Forces zijn wij iets dieper ingegaan, omdat juist uit de activiteiten van dit instituut zo duidelijk naar voren komt, dat het Army Logistics Management Center — hoe onmisbaar dit instituut in het geheel van de materieelverzorging ook is geworden — bepaald niet de laatste en hoogste wijsheid brengt op het gebied van de logistiek en wat daarmee samenhangt. Ná het ALMC gebeurt nog zeer veel aan de vorming van de top-managers van het legerbedrijf, vóór men hen voor hun taak geschikt acht.

Slotwoord

In het voorgaande is getracht een beeld te geven van de grote bedrijvigheid op het gebied van de logistieke vorming in de Amerikaanse landmacht, alsmede van een aantal achtergronden hiervan. Het Army Logistics Management Center werd wat meer in detail onder de loep genomen.

Hoewel het in het algemeen goed leren is van de ervaringen van een ander, mogen conclusies voor de logistieke vorming bij de Koninklijke Landmacht toch niet uit het bovenstaande worden getrokken.

Dit artikel heeft reeds volledig aan zijn doel beantwoord, indien bij het lezen het gevoel is ontstaan, dat, behalve grote verschillen, ook opvallende overeenkomsten zijn te ontdekken in de problemen van de logistieke — of zo men wil bedrijfskundige of logistics management — vorming bij het US Army en bij de K.L.

⁶ Uit: *National Security Seminar, Presentation outlines and Reading list 1960-1961*. ICAF, Washington D.C.

Meningen van anderen

Het tolerantieprobleem

Kolonel Haex geeft, als inleiding van zijn behandeling van het tolerantieprobleem¹, een beschouwing over de gevechtsbereidheid en het verband tussen deze bereidheid, de krijgstuicht en de gevechtswaarde. De door hem ontwikkelde gedachtengang is zeer aantrekkelijk door de eenvoud ervan: betere krijgstuicht — meer gevechtsbereidheid — hogere gevechtswaarde.

Het is jammer dat de kolonel niet vermeldt op welke oorlogs- of wetenschappelijke ervaringen de in zijn betoog verwerkte aannamen zijn gebaseerd. Daardoor ben ik niet overtuigd geraakt en ik geloof ook niet, dat de door hem gebruikte aannamen in wetenschappelijke kringen algemeen worden aanvaard.

Het door Kolonel Haex aangesneden probleem van de gevechtsbereidheid is voor het vaststellen van het personeelsbeleid wel van dusdanig groot belang, dat een zo ruim mogelijke belichting alleszins is gewenst. Stellen wij de vraag: De quoi s'agit-il? Het antwoord hierop is: „Hoe moeten wij in vreedstijd de menselijke factor in het leger beheersen, opdat onze militairen in oorlogstijd onder levensgevaar hun taak kunnen vervullen?” Onze doelstelling moet dus zijn het vormen van personeel voor een leger, dat geschikt is in oorlogstijd te vechten. Het streven naar een model vredesleger moeten wij als een ondergeschoven doelstelling aanmerken, die niet als basis voor een effectieve personeelsvorming kan dienen. In verband met de primaire doelstelling is het noodzakelijk, dat wij beginnen ons een inzicht te vormen van wat er op het gevechtveld in de soldaat omgaat, en te onderkennen welke drijfveren hem in staat stellen zijn taak onder levensgevaar te vervullen. Kortheidshalve zal ik mij beperken tot het weergeven van enkele bevindingen van iemand, die wij als een autoriteit op dit gebied mogen aanmerken, ik bedoel de Amerikaanse Generaal S. L. A. Marshall, die gedurende de 2e Wereldoorlog in de gelegenheid was op verschillende operatiegebieden de gedachten en de reacties van militairen te peilen en te observeren. Hij richtte zich hierbij op de meest kritieke zone: de frontlijn. Ik citeer uit zijn boek „Men against fire”:

„Too, the definition cuts through one of the oldest myths in the military book that morale comes from discipline. If that were true it would indeed be possible to extract the greater from the lesser. The process is precisely the reverse: whether on the field of battle or in „prouetting up and down a barrack yard” as Carnot's phrase has it, true discipline is the product of morale. By „true discipline”, however, I do not mean a mere muscular response to orders. The latter comes from the training of body and wits; the former derives from a decision of the intellect which is based largely upon self-interest.”

„The soldier needs a sound and vigorous body if he is to contend in modern war; but this itself should be the object rather than the perfecting of him in drills not even remotely related to his use of weapons, out

of a mistaken and -obsolescent notion that they somehow improve his discipline. There is no time for such methods. Moreover, they are out of date, since they stem from the doctrine that the soldier can be trained to respond as if by habit.”

„One who reads these tactical doctrines would be justified in concluding that it is a point of honor with professional soldiers to hold dogmatically to the belief that training conquers all, and when perfectly drilled and disciplined, all men will fight.”

„It should not be expected that pride in a uniform or belief in a national cause are of themselves sufficient to make a soldier steadfast in danger and to persuade him to give a good personal account of himself in battle even though he has lost his identity with other men and there are none to make note of who he is or whether he serves well or badly.”

„Lofty ideas and ideals we must have, if only to assure that man will go forward. But it is unworthy of the profession of arms to base any policy upon exaggerated notions of man's capacity to endure and to sacrifice on behalf of ideals alone. In battle you may draw a small circle around a soldier, including within it only those persons and objects which he sees or which he believes will influence his immediate fortunes. These primarily will determine whether he rallies or fails, advances or falls back.”

„Loyalty in the masses of men waxes strong in the degree that they are made to believe that real importance is attached to their work and their ability to think about their work.”

„I imagine that those who are versed in the sciences would see in these statements simple proof that the ego is the most important of the motor forces driving the soldier, and that if it were not for the ego, it would be impossible to make men face the risks of battle. From that point, one could go on to say that social pressure, more than military training, is the base of battle discipline, and that when social pressure is lifted, battle discipline disintegrates.”

„I hold it to be one of the simplest truths of war that the thing which enables an infantry soldier to keep going with his weapons is the near presence or the presumed presence of a comrade.”

„The heart of the matter is to relate the man to his fellow soldier as he will find him on the field of combat, to condition him to human nature as he will learn to depend on it when the ground offers him no comfort and weapons fail. Only when the human rather than the material, aspects of operation are put upper most can tactical bodies be conditioned to make the most of their potential unity.”

„It derives from the same mental block noted in the stragglers of the Ardennes — the inherent unwillingness of the soldier to risk danger on behalf of men with whom he has no social identity. When a soldier is unknown to the men who are around him he has relatively little reason to fear losing the one thing that he is

¹ De Militaire Spectator 131(1962)(1)3.

likely to value more highly than life — his reputation as a man among other men.”

„Battle morale comes from unity more than from all else and it will rise and fall in the measure that unity is felt by the ranks.”

„Some of the most gallant single handed fighters I encountered in World War II had spent most of their time in the guard house. It is all very well for such an authority as Major General J. F. C. Fuller to assure us that the yardsticks of loyalty and obedience are the means of measuring beforehand the probable response of the soldier in battle. Many others have said it before Fuller. But I deny that it is true. It may have applied to the ranks in the days of closed formations but it does not apply to our present soldiery.”

„Yet company by company we found in our work that there were men who had been consistently bad actors in the training period, marked by the faults of laziness, unruliness, and disorderliness, who just as consistently became lions on the battlefield, with all the virtues of sustained aggressiveness, warm obedience and thoughtfully planned action. When the battle was over and time came to coast, they almost invariably relapsed again. They could fight like hell but they couldn't soldier.”

„Almost unexceptionably in the company actions which we brought under survey in the course of combat historical work, there were a number of private soldiers whose earlier service had been lusterless, but who became pivots of strength to the entire line when fire and movement were needed, exhibiting all of the enterprise and judgment of good junior leaders. Numerous witnesses attested how the sustained action of these men had rallied others around them. We found however, that the company commanders did not always know how these men had served them, and that they did not as a rule understand that these signs of exceptional battlefield strength should be studied as factors in a re-evaluation of how best to employ the company strength in battle. Yet it cannot be gainsaid that the whole moral strength of a fighting command pivots around the men who are willing to employ their weapons against the enemy, and if these men were not present, the company would be morally a cipher.”

„It is of the battlefield, as I have defined it earlier, that I speak in saying that the mind of the infantry soldier should be conditioned to an understanding of its reality through all stages of his training”.

„In battle the unusual is met usually and the abnormal becomes the normal.”

„They found that the fear of killing rather than the fear of being killed was the most common cause of battle failure in the individual, and that the fear of failure ran a strong second.”

„We are reluctant to admit that essentially war is the business of killing, though that is the simplest truth in the book.”

Ik zou zo nog wel enige tijd kunnen doorgaan, want Marshall geeft ons een overvloed van behartigenswaardige ervaringen in dit werk. „Men against fire” is een boek, dat eigenlijk ieder officier in zijn bezit moet hebben om zich enigermate te kunnen voorbereiden op de werkelijkheid van de oorlog.

Uiteraard zal niemand de noodzaak van een goede krijgstuicht voor een leger willen ontkennen. Zonder een

discipline, gebaseerd op de eisen die het gevechtveld stelt, kan een gecompliceerd orgaan als het leger onmogelijk zijn agressieve functie onder oorlogsomstandigheden vervullen. Maar wij moeten de discipline op de juiste wijze weten te waarderen!

De discipline maakt het de militair gemakkelijker op het gevechtveld de beslissingen te nemen, die wij willen dat hij zal nemen: het opvolgen van bevelen, het risikerende van zijn leven en het doden van vijanden. Maar discipline alleen is als beheersingsmechanisme te zwak, om de man ertoe te brengen zijn drang naar zelfbehoud te onderdrukken en zo nodig zijn leven op te offeren. De discipline is een onmisbaar hulpmiddel maar moet worden aangevuld door andere, dieper ingrijpende beheersingsmechanismen. Bovendien kan de discipline de gevechtswaarde negatief beïnvloeden. In het moderne gevecht moet de man zelfstandig kunnen denken, beslissen en handelen. De discipline gebaseerd op ondergeschiktheid kweekt deze zelfstandigheid niet aan. Hij leert niet zich voortdurend het hoe en waarom van zijn activiteit af te vragen. Te strenge discipline schaaft het zelfrespect van de man, wekt ressentimenten op, schaaft de agressiviteit en staat de identificatie met zijn onderdeel in de weg. Kazernediscipline is als beheersingsmechanisme voor de man in het gevecht waardeeloos, omdat zij het wezenlijke van het leger niet raakt. Zij maakt de man niet beter geschikt voor zijn oorlogswerk en is dus een formalisme.

Beschouwen wij het verrichten van automatische handelingen, die de man moet uitvoeren om zijn gevechtvaardigheid in stand te houden, als een onderdeel van de discipline, dan kan dit aspect van de discipline uiteraard nooit genoeg worden gedruild. Maar de soldaat moet steeds het doel van deze handelingen voor ogen worden gehouden, zodat hij die ook zonder controle blijft uitvoeren.

Wat zijn nu eigenlijk de drijfveren die wij als beheersingsmechanismen van het menselijk gedrag moeten gebruiken, teneinde de soldaat in staat te stellen — ondanks zijn natuurlijke drang naar zelfbehoud — toch zijn leven op het gevechtveld in de waagschaal te stellen? Afgaand op de bevindingen van Marshall zijn deze drijfveren mijns inziens in hoofdzaak:

— de overtuiging als gewaardeerd medewerker iets belangrijks te moeten verrichten;

— de vrees door zijn directe kameraden als niet volwaardig te worden aangezien en het verlangen in hun achting te stijgen;

— het gevoel te behoren tot een goede eenheid;

— de mentale drang agressief op te treden.

Een ander, belangrijk aspect van de beheersing van de menselijke factor in vredetijd vormt uiteraard de conditionering van het personeel, teneinde dit geschikt te maken ondanks de verschrikkingen en de chaos van het gevechtveld positief te denken, te beslissen en te handelen.

Een behandeling van de beheersingstechnieken zou mij in het beperkte kader van deze meningsuiting te ver voeren. Indien daarvoor echter belangstelling bestaat, wil ik mij — nu ik na mijn pensionering in de gelegenheid ben mijn dorst naar psychologische en sociologische kennis aan een academische bron te laven — gaarne wagen aan een meer uitgebreide en meer wetenschappelijke behandeling van het probleem van de be-

heersing van de menselijke factor in het leger in vredes-tijd.

Ik bied Kolonel Haex mijn verontschuldigen aan, dat ik mij eigenlijk verschuil achter de bevindingen van Generaal Marshall. Maar mij bepalend tot een korte reactie, leek mij dit de meest effectieve wijze van doen.

V. J. E. M. VAN ARCKEN,
Brigade-Generaal der Infanterie b.d.

Naschrift

Het was de auteur van het oorspronkelijke artikel in verband met andere werkzaamheden niet mogelijk op deze „Mening van anderen” op zodanig korte tijd te antwoorden dat dit antwoord nog in dit nummer kon worden geplaatst. Dit zal nu in beginsel in het volgende nummer geschieden. Red.

Uit de buitenlandse vakpers

Blijft de vergeldingsmacht van de regering Kennedy marginaal?

Ondanks de jongste uitlatingen van Deputy Defense Secretary Roswell L. Gilpatric over de overweldigende nucleaire kracht van de V.S. blijkt dat de Amerikaanse vergeldingsmacht maar zeer marginaal is. Op 21 oktober jl. zette Gilpatric met goedvinden van John F. Kennedy, Dean Rusk en Robert S. Mc Namara voor de „Business Council” te Hot Springs de huidige Amerikaanse regeringsvisie op de defensiepolitiek uiteen. Hierbij waren de hoofdmotieven: versterking van de „beperkte oorlog” strijdkrachten teneinde in de koude oorlog het initiatief te kunnen nemen en geen verzwakking van de nucleaire vergeldingsmacht. De bewijzen van deze laatste bewering worden nu kritisch op hun waarde onderzocht.

„De V.S. hebben momenteel honderden bemande bommenwerpers die Rusland gemakkelijk kunnen bereiken. Hierbij zijn gerekend de 600 zware bommenwerpers en de vele middelzware bommenwerpers die ook voor intercontinentale operaties kunnen worden ingezet. Amerika heeft nu ook 6 Polaris-duikboten op zee met in totaal 96 geleide wapens aan boord en de V.S. hebben bovendien tientallen ICBM's. Onze nucleaire aanvalskracht, gestationeerd op vliegekampschepen en in het gevechtstheater, is andermaal in staat enkele Mt aan de slagkracht toe te voegen. Het totale aantal nucleaire inzetmiddelen, tactisch zowel als strategisch, loopt in de tienduizenden. Wij hebben bovendien meer dan één oorlogslading voor ieder inzetmiddel”. Aldus Gilpatric. Hij voegde hieraan nog toe: „Onze strijdkrachten zijn zodanig verspreid en beschermd dat een onverwachte aanval ons niet effectief zal ontwapenen. De vernietigingskracht die wij na een vijandelijke verrassingsaanval nog kunnen opbrengen is net zo groot als, en misschien nog wel groter dan, de totale kracht die de vijand in een eerste aanval tegen ons kan inzetten.”

Gilpatric noemde bij de vergeldingsmacht „de nucleaire aanvalskracht op vliegekampschepen en in het gevechtstheater”. Tot de laatste moeten wij rekenen de in Europa (incl. Engeland en Turkije) gestationeerde Thors, Jupiters, Matadors, Maces, middelzware en jagerbommenwerpers. Wij mogen echter rustig aannemen dat de Russen momenteel een dergelijke hoeveelheid ICBM's (intermediate range ballistic missiles) en MRBM's (medium range ballistic missiles) ter beschikking hebben, dat ze met één klap deze gehele ver-

geldingsstrijdmacht van de kaart kunnen vegen. Wat de vliegekampschepen betreft, 5 daarvan bevinden zich in een zodanige positie dat een vergeldingsaanval ervan kan worden gelanceerd. Het is echter zeer de vraag of ook deze schepen een verrassingsaanval zullen overleven.

Er is ook gesproken over: „6 Polaris-onderzeeboten met totaal 96 geleide wapens”. Tot nu toe zijn echter slechts 5 Polaris-boten met totaal 80 wapens in de vaart. Deze vijf zijn bovendien niet alle constant op patrouille, één of meer schepen verblijven voor herbevoorrading of herstel te Holy Lock in Schotland.

Gilpatric sprak ook van: „tientallen ICBM's”. De V.S. beschikken momenteel over 45 operationele Atlas ICBM's. Deze zijn echter in niet-verharde of semi-verharde lanceeropstellingen in vijf staten van de V.S. ondergebracht. Slechts een deel van deze wapens kan op ieder moment van de dag binnen 15 minuten worden afgevuurd.

Verder had Gilpatric het nog over „600 zware bommenwerpers en nog veel meer middelzware bommenwerpers die eveneens voor intercontinentale operaties kunnen worden ingezet”. In feite zijn er maar 570 B-52 jet-bommenwerpers en slechts enkele honderden middelzware bommenwerpers in het Westen gestationeerd.

Van Gilpatrics „tienduizenden nucleaire inzetmiddelen” blijven er na het voorgaande niet veel meer over. De Amerikaanse vergeldingsmacht buiten het bereik van de Russische IRBM's en MRBM's wordt gevormd door de 570 B-52's van het Strategic Air Command, enkele honderden middelzware jet-bommenwerpers en in totaal ongeveer 100 lanceergerede Polaris IRBM's en Atlas ICBM's, waarbij nog komt dat de meeste Atlas ICBM's in niet-verharde opstellingen zijn ondergebracht. De vernietiging van deze slagkracht zal geen enorm aantal Russische ICBM's en USBM's („underwater to surface ballistic missiles”) vergen. Minder dan 400 gw's van de USSR die Amerika kunnen bereiken zijn voldoende om deze Amerikaanse vergeldingsstrijdmacht teniet te doen evenwel met uitzondering van enkele Polaris-onderzeeboten op zee en die SAC-bommenwerpers die op „airborne alert” waren en die welke nog tijdig konden starten. Deze overblijvende bommenwerpervloot zal echter nog verliezen lijden t.g.v. de formidabele Sovjet-luchtverdediging.

Schattingen van de Amerikaanse inlichtingendienst gaven aan, dat de Russen in januari 1962 over 300 of meer ICBM's en in januari 1963 mogelijk over 1000 ICBM's zullen kunnen beschikken. Verder werd de

verhouding tussen de Russische en de Amerikaanse ICBM-productie geschat op 3 : 1. Ook werd aangenomen dat de Russen momenteel reeds de beschikking hadden over enkele tientallen onderzeeboten die in staat waren USBM's te lanceren met een bereik van 200 mijl. Deze schattingen waren evenwel gebaseerd op wat de Russen mogelijk konden presteren. Om de een of andere reden heeft de Rus zijn volle ICBM-productiecapaciteit niet benut. De schattingen zijn dan nu ook herzien en geven het volgende beeld. Verwacht wordt nu dat de Sovjet-Unie in januari 1962 zal kunnen beschikken over 50-75 ICBM's. Indien deze verwachtingen juist zijn, zullen de Russen de komende maanden niet genoeg ICBM's bezitten om SAC uit te schakelen. Gilpatric kan derhalve rustig zeggen: „*Er is geen reden om aan te nemen, dat de Sovjets ons in een groot nucleair conflict zullen betrekken*”. Dit is dan niet vanwege het feit dat de V.S. beschikken over „tienduizenden nucleaire inzetmiddelen” maar vanwege het feit dat de Amerikanen gelukkig nog beschikken over een vrij groot aantal bommenwerpers en omdat de Russen in hun ICBM-productie zijn achtergebleven. Als gevolg van wat geluk hebben de V.S. derhalve weer wat armslag. Er is zodoende weer wat tijd om de kansen te benutten om een duidelijk militair overwicht te bewerkstelligen en m.b.t. de koude oorlog in het offensief te gaan.

De strategen bevelen dan ook aan de Sovjets nu m.b.t. ICBM's voorbij te streven en zo mogelijk de Russen in de eindsprint t.o.v. de beheersing van de ruimte te kloppen. Zo te zien is dit echter niet de bedoeling van de regering Kennedy ondanks de diverse uitlatingen dat dit wél het geval zou zijn. De defensiebegroting voor het fiscale jaar 1963 houdt relatief weinig middelen in voor offensieve en defensieve ruimtewapens. Ook zijn er voor een aanmerkelijke uitbreiding van de ICBM-macht onvoldoende middelen uitgetrokken. Boven de reeds toegestane aantallen krijgt de Marine 6 Polaris-onderzeeboten meer en de Luchtmacht ontvangt 2 Minuteman-squadrons meer. Ieder plan voor de vorming van een duidelijk superieure Amerikaanse macht in de toekomst is terzijde geschoven in afwachting van verdere inlichtingengegevens over de Russische plannen. Met andere woorden: niet meer doen dan strikt noodzakelijk; wij blijven met onze vergeldingsmacht marginaal.

Deze politiek van de Regering Kennedy krijgt nog meer perspectief bij de beschouwingen van de volgende feiten.

a. Op 23 oktober 1961 vond nabij de Noordpool een explosie plaats van een Russische atoombom met een grotere kracht dan 30 Mt. Rusland verklaart in het bezit te zijn van de 100 Mt bom. De Russen hebben onder water een kleine atoombom beproefd. Waarschijnlijk is dit een anti-Polariswapen.

b. Op 23 oktober 1961 vond de zevende lancering plaats van een gw m.b.t. de Russische proeven met nieuwe startraketten voor ICBM's met een bereik van 7500 mijl.

c. Op 23 oktober 1961 verklaarde de Russische minister van Defensie Malinovsky dat Rusland het probleem had opgelost om „gw's tijdens de vlucht te onderschepen en te vernietigen”. Ook de Amerikaanse inlichtingenbronnen vermelden dat de Russen hard bezig zijn met de „anti-missile-missile”.

Naschrift van de bewerker

Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat de schrijver van dit artikel, James Baar, hier met cijfers heeft gegoocheld om uiteindelijk meer geld voor de defensie tevoorschijn te toveren. Het is weer het oude „hoe groepeer men de cijfers?” Dat dergelijke artikelen niet van gevaar zijn ontbloot, bewijst de uitspraak van Hervé Alphand (Frans ambassadeur te Washington D.C.): „*De Amerikaanse staatsgeheimen vindt men niet in de geheime archieven maar in de koppen van de dagbladen*”.

Het genoemde getal van minder dan 400 Sovjet ICBM's kan waar zijn wanneer wij uitgaan van ca. 60 atoombommen in Amerika en voorts van een nauwkeurigheidsperscentage van 0,2 % van de Russische ICBM's en een betrouwbaarheidsfactor van 0,9 voor deze gw's. Een nauwkeurigheid van 0,2 % is m.i. evenwel nog maar incidenteel en ik betwijfel of Rusland een dergelijk wapen bezit. De Amerikaanse cijfers wijzen meer in de richting van een nauwkeurigheid van 1 %. Indien wij van dit cijfer uitgaan en de overige cijfers onveranderd laten, dan zouden de Russen moeten gaan beschikken over 1200 ICBM's. Dat is wel een aanmerkelijk verschil.

Ook is door James Baar de vernietiging van de Amerikaanse vergeldingsmacht zeer tendentieus gesteld. Waarvan gaan wij uit? Van een complete verrassingsaanval? En dan nog wel in Europa en Amerika tegelijkertijd? In dit geval moeten er zeer veel en vóerstrekkende maatregelen worden getroffen. Deze maatregelen geven de strategische verrassing prijs. Het gevolg hiervan zijn grotere paraatheid in het Westen en derhalve meer vergeldingsmiddelen die de eerste klap zullen overleven.

Ook in geval van een strategische verrassing is de situatie nog niet zo somber. Met de MBEW en MIDAS waarschuwingssystemen is het mogelijk in ieder geval 15' waarschuwing voor de V.S. te verkrijgen. Er kunnen dan momenteel in totaal ongeveer 200 B-52's worden gestart, nog afgezien van verscheidene middelzware bommenwerpers die ook nog de lucht in kunnen worden gestuurd. Bomber Command (U.K.) is zelfs in staat in de 4' waarschuwing, die het BMWS voor Engeland geeft, V-bommenwerpers te starten. Uitgaande van de huidige bewapening van de B-52 met 2 Hound Dogs met ieder 20 Mt en een bereik van 400 mijl en de Quails waarmee de vijandelijke radar in de war kan worden gebracht, kan gerust worden gesteld dat een aanzienlijk aantal Sovjetdoelen met behoorlijke kracht kan worden aangevallen. Van een „formidabele” Russische lvd kan bovendien alleen worden gesproken na vóer gaande en uitgebreide Russische paraatheidsmaatregelen. Deze komen echter de strategische verrassing niet ten goede. Ook deze (tendentieuze) factor is derhalve zeer discutabel. Met de zo goed als ontfembare Polaris-onderzeeboten en de nog vele middelzware bommenwerpers die tijdig kunnen worden gestart, kan wel worden aangenomen dat na een initiële Russische aanval de Rus zal worden geconfronteerd met nucleaire aanvallen op enkele honderden belangrijke doelen. Zeer waarschijnlijk is dit voor de Rus onacceptabel.

Laten wij verder niet vergeten dat ook de Amerikanen grote vorderingen maken met de „anti-missile-missile”. De NIKE ZEUS ontwikkelt zich volgens schema. Het complete wapen is reeds met gedeeltelijk succes gelan-

ceerd. Diverse onderdelen van het systeem ondergaan op het ogenblik de nodige tests. Dit jaar echter nog zal het complete systeem worden beproefd en voor maart 1962 zullen Zeus-wapens worden afgevuurd tegen operationele Atlas ICBM's.

Resumerend kan worden gezegd, dat het met die marginale westelijke vergeldingsmacht niet zo somber is gesteld. Een andere zaak is echter dat wij inderdaad wel méér kunnen doen. Ook dienen wij de Russen niet de kans te laten op ons een voorsprong te verkrijgen, waar dan ook. Niet hier op aarde en vooral niet in de wereldruimte.

„Kennedy war deterrent remains marginal”, door James Baar, in „Missiles and Rockets”, 30 okt. 1961.

H. M.

Guerrillastrijders zonder moreel

Indien het optreden van partizanen niet berust op vaderlandsliefde en de motieven daartoe niet zijn gegrond op geestelijke en politieke verworvenheden, is deze vorm van oorlogvoering evenzeer tot mislukken gedoemd als elke andere strijdwijze. Een sprekend voorbeeld hiervan is te vinden in de activiteiten van de Witruissische partizanen gedurende de Tweede Wereldoorlog. De communistische propaganda heeft het doen voorkomen, als hadden de Witrussen indertijd de grootste en meest doeltreffende partizanenorganisatie op de been; in werkelijkheid hebben zij zowel tegen de Duitsers als tegen de Sovjets gestreden.

De halfslachtige en beginselloze houding van de Witrussen vindt zijn oorsprong in de geschiedenis van hun land, die uit een aanenschakeling van rampspoeden bestaat. In de laatste tweehonderd jaren werd Witrusland herhaaldelijk overlopen door Franse, Duitse en Russische legers. Bovendien droeg deze periode de kenmerken van een voortdurende machtsstrijd tussen Groot-Rusland en Polen. Deze concurrenten rekenden Witrusland afwisselend tot hun gebied en streefden sedert de 17e eeuw ernaar, de Witrussen in hun cultuursfeer in te lijven en iedere uiting van nationalisme in de kiem te smoren. Behalve gedurende een korte periode tijdens de beide Wereldoorlogen heeft er nimmer een zelfstandige Bjelorussische Staat bestaan.

Onder dergelijke omstandigheden was het, dat de Witrussen in 1941 de Duitse invallers tegemoet traden, in de hoop de zo lang ontbeerde onafhankelijkheid uit hun handen te ontvangen. De successen van de Duitsers hadden dan ook tot onmiddellijk gevolg, dat de Witruissische intelligentia met de overwinnaars van dat ogenblik ging collaboreren.

Na de ineenstorting van Polen waren vele Witrussen naar Duitsland geëmigreerd. De emigranten richtten daar het Bjelorussische Centrum op, welk lichaam de Duitse autoriteiten trachtte te winnen voor de Witruissische onafhankelijkheidsgedachte. Na de Duitse inval kwamen de Witruissische leiders zelfs ertoe, met steun van de Duitsers zekere organisatorische en administratieve maatregelen te nemen. Zo werden onder meer militaire eenheden gevormd, die bestemd waren voor het bestrijden van Sovjet-partizanen en voor de beveiliging van de Duitse verbindingslijnen.

De Duitsers gingen echter niet tot het uiterste in hun toegeeflijkheid. De tot dusverre genationaliseerde in-

dustrie werd niet aan de Witrussen overgedragen, maar bleef onder Duitse controle. Deze handelwijze, benevens een opgedrongen afscheiding van het westelijke en zuidelijke territorium, wekten de ontevredenheid onder de Witrussen. Weerstandsgroepen ontstonden; het volk keerde zich tegen de toenemende collaboratie. Natuurlijk grepen de Duitsers krachtig in. Witruissische leiders werden neergeschoten of naar Duitsland gedeporteerd. Nationale vlaggen en emblemen moesten van de openbare gebouwen verdwijnen. De vrijheidsbeweging werd zonder scrupule onderdrukt en de Witrussen ervoeren, dat zij onder een nieuwe totalitaire overheersing waren gekomen.

Verspreide guerrillagroepen kwamen in het geweer tegen de bezetter. Gebrek aan organisatie, ideologische zwakheid en het uitblijven van de steun van de brede massa maakten, dat deze groepen vrijwel krachteloos bleven. Tot de groeiende impasse droegen intussen ook Sovjet-agenten bij. Zij waren per parachute geland in het Duitse etappengebied en in het oosten van Witrusland, waar zij terreur zaaiden en optraden tegen de Duitse aanvoerlijnen. Tevens vormden zij de kern voor de toekomstige Sovjet-partizanenorganisatie, die tegen Duitsers en Witrussen zou gaan ageren. Aldus tussen hamer en aambeeld geraakt trokken de Witruissische activisten zich in ontoegankelijke gebieden terug en bonden op hun beurt de strijd aan met Duitsers, Sovjets en Polen. Zonder deugdelijke leiding en zonder steun in enigerlei vorm, kwamen ook deze verbanden nooit tot een redelijke staat van ontwikkeling.

Toen de Duitse terugtocht aanving, maakten de weinige Witrussen, die nog op officiële posten waren achtergebleven, van de gelegenheid gebruik, verdere toezeggingen van de Duitsers los te krijgen. Met hun toestemming werd de Centrale Vergadering bijeen geroepen. Haastig mobiliseerde men ongeveer 36.000 man voor de nationale verdediging; een vluchtig ontworpen volksvertegenwoordiging werd ingesteld. Tekenend is, dat men zich volkomen van de Sovjet-Unie afwendde. Het Sovjet-offensief dreef ook de Witruissische leiding voor zich uit. Deze stelde zich in Duitsland veilig en zette van daar uit het streven naar onafhankelijkheid voort. De Witruissische strijdkrachten werden aan Duitse zijde ingezet in de gedaante van de Eerste Bjelorussische Divisie. Kleine afdelingen landden achter de Rode linies, maar hun optreden legde nauwelijks enig gewicht in de schaal.

Onderwijl vluchtten duizenden voor de Duitse „Arbeitseinsatz” en verborgen zich in bossen en moerassen. Daar sloten de vluchtelingen zich aan tot marodeursbenden, die aanvankelijk nog op steun van de plaatselijke bevolking konden rekenen. Door de toenemende wandaden van deze rovers kwamen de boeren tenslotte ertoe, bescherming bij de Duitsers te zoeken.

Deze ongehoorde chaos duurde voort, totdat de Sovjets geheel Witrusland opnieuw onder controle hadden. Pamfletten met beloften inzake politieke amnestie en voedselverstreking, alsmede het hardhandige optreden van Sovjet-partizanen, voltooiden de ontbinding van een beweging, die volkomen uit de hand was gelopen en die nooit enige levensvatbaarheid had bezeten.

In juli 1944 werd de Bjelorussische Socialistische Sovjet-Republiek hersteld; de onafhankelijkheid was voorgoed verspeeld. Wel sloegen de Sovjets munt uit het Witruissische verlangen naar zelfstandigheid, door voor de BSSR toelating tot de Verenigde Naties te ver-

krijgen. Op deze basis hoopte de Sovjet-Unie haar invloed in dit College te versterken en daaruit op internationaal niveau voordeel te trekken.

Na de jongste wereldoorlog is het Witruussische nationalisme twee wegen opgegaan. Binnen de Sovjet-Unie is het geheel opgelost in het huidige systeem; daarbuiten dragen politieke ballingen de vrijheidsidee nog met zich om, zonder tot nu toe enige invloed ten gunste van hun landgenoten te kunnen doen gelden.

Zelden in de geschiedenis heeft een volk zó geleden bij de strijd om onafhankelijkheid, maar even zelden heeft een volk zo zonder eendracht en overtuiging voor het hoge goed van de vrijheid geijverd. Laten wij hieruit de les trekken, die evenzeer op *het behouden* van de vrijheid van toepassing is.

„Guerrillas without Morale, the White Russian Partisans”, door Colonel William A. Burke, in „Military Review”, sept. 1961.

J.F.S.

Training van gemechaniseerde eenheden

Het lawaai van veldschoenen op het dak van de cafetaria deed de pannen rammelen in de keuken van de manschappen. Een lichte mitrailleur verscheen uit het raam van de voorraadruimte en vuurde op de manschappen op het dak. Op deze wijze loste een eenheid het probleem op van gebrek aan geld en ruimte om het gevecht in oorden te beoefenen.

De meeste gemechaniseerde eenheden hebben te kampen met het probleem van gebrek aan oefenterreinen, gebrek aan fondsen en aan BOS. Niettemin blijft de commandant verantwoordelijk voor de algehele opleiding van zijn eenheid. Wel wordt een studie gemaakt om met hulpmiddelen aan dit probleem tegemoet te komen, maar de oplossing hiervan kost tijd.

Het duurde geruime tijd voordat een gemechaniseerde eenheid dit probleem van gebrek aan ruimte en middelen had opgelost door gebruik te maken van wat plaatselijk in de legerplaats beschikbaar was. Door een parkeerplaats en 200 m aansluitende weg te blokkeren werd voldoende ruimte gevonden voor de oefening in de aanval van een peloton. Het „slagveld” kan zó nodig wat realistischer worden gemaakt door het hier en daar neerzetten van dummies in agressoruniform, het in brand steken van lege kartonnen dozen, alsmede het gebruik van losse munitie en rookgranaten.

Het is natuurlijk noodzakelijk neveneenheden in de legerplaats of kazerne te waarschuwen en het gebied duidelijk te markeren of af te sluiten.

Verder kunnen dagelijkse marsen naar de schietbanen, sportterrein, enz., hetzij te voet of gemotoriseerd, als een tactische verplaatsing worden uitgevoerd. Om op deze wijze deze oefeningen goed tot hun recht te doen komen moet in het trainingsprogramma wat extra tijd

worden uitgetrokken voor het geven van orders en het eventueel gebruik van verbindingsmiddelen.

Een verplaatsing naar een verder weg gelegen schietbaan of oefenterrein geeft gelegenheid voor wat meer gecompliceerde oefeningen zoals het ruimen van mijnenvelden, abc-oefeningen, het doorzoeken van agressorsneuvelden, enz.

De cafetaria bood voldoende ruimte voor de pelotons- en groepscommandanten voor het houden van oefeningen op de kaart met hun groepen. Oefeningen van drie of vier uur, geleid door de compagniescommandant in de voorbereidingen voor de aanval of het organiseren van de verdediging, verschaften de mogelijkheid van het doornemen van alle facetten van de bevelsprocedure, waarbij door een ieder zijn normale functie werd uitgeoefend.

Op een ruimte van 60 bij 100 m werd een bunker met prikkeldraadversperring geconstrueerd voor infanterie gevechtsdrill; voorts kon ze ook worden gebruikt voor een opstelling van het 81 mm mortier.

Indien zich een vliegveld in de nabijheid bevindt, is het mogelijk hiervan te profiteren voor het beoefenen van de nachtaanval of een oefening in het doorschrijden van mijnenvelden.

Training in het voorbereiden van een verdediging blijft beperkt tot oefeningen met het mortierpeloton en het beoefenen van het plaatsen van voorposten, aangezien het nu eenmaal minder wenselijk is in een legerp'laats te graven. Gebruik van mijnen en booby-traps is daarentegen wel mogelijk, door bv. elk peloton een half uur te geven voor het mineren en booby-trappen van het gebouw en de parkeerplaats.

Tijdens het onderhoud van voertuigen kan onderdeel-vorming worden gedaan door het ontsmetten van voertuigen, het gebruik van zware mitrailleurs enz. te beoefenen.

Tijdens inspecties kunnen vragen worden gesteld over de IAMV; hierdoor kan een indruk worden verkregen van de stand van de kennis van iedere man en aan de zwakke punten kan extra aandacht worden besteed. Op deze wijze kunnen gemechaniseerde eenheden vele onderwerpen, behorende tot de training van hun vuurkracht, beweeglijkheid en schokvermogen beoefenen in de legerplaats. Want het is ook voor deze eenheden noodzakelijk een hoge graad van gevechtsvaardigheid te bereiken. En daartoe moeten voor de problemen van training eenvoudige oplossingen worden gezocht en niet worden gewacht op nieuwe hulpmiddelen.

Om deze oplossingen te vinden dient een beroep te worden gedaan op de flexibiliteit van de gemechaniseerde eenheden en op de wil van de commandant om zijn troep goed te oefenen.

„Armor Training at Home”, door Captain W. F. Strobbridge, in „Armor”, nov./dec. 1961.

H. v. d. L.

LEERTOUWER - BARNEVELD

Electro-technisch installatiebedrijf
Radio- en gramfoonhandel

Jan van Schaffelaarstraat 49-51
Telefoon 21 87